

**Landelijke
Kwaliteitsmonitor
Kinderopvang**

Krijgt elk kind dezelfde kwaliteit kinderopvang?

**Verschillen naar regio, stedelijkheidsgraad,
uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen**

Gecombineerde metingen 2017-2019

Pauline Slot

Bodine Romijn

Paulien Muller

Paul Leseman

LKK, November 2020

Universiteit Utrecht

Sardes

Krijgt elk kind dezelfde kwaliteit kinderopvang?

Verschillen naar regio, stedelijkheidsgraad,
uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Analyses op basis van de gecombineerde gegevens
metingen 2017-2019

Voorwoord

Hoewel LKK2020 volledig was opgestart, hebben we vanwege de beperkingen rondom corona moeten besluiten om de meting te staken. In nauw overleg met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is ervoor gekozen om een aantal verdiepende analyses te doen op de gegevens die zijn verzameld tussen 2017 en 2019. Dit is het tweede rapport in een reeks van drie en gaat dieper in op verschillen in kwaliteit naar regio, stedelijkheidsgraad, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen. We willen Reina Kloosterman en Frank Schalekamp van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bedanken voor de prettige en constructieve samenwerking, ook bij het zoeken naar een alternatieve invulling van de opdracht.

Pauline Slot, Bodine Romijn, Celeste Bekkering, & Paul Leseman (Universiteit Utrecht),
IJsbrand Jepma & Paulien Muller (Sardes)

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting.....	8
Leeswijzer	10
1. Integraal beeld.....	11
1.1. Introductie	11
1.2. Steekproef	11
1.3. Kwaliteit in de kinderopvang.....	14
1.3.1. Regionale verschillen in kwaliteit	14
1.3.2. Kwaliteitsverschillen naar stedelijkheidsgraad	14
1.4. Uurprijsontwikkelingen in de kinderopvang	15
1.4.1. Regionale verschillen in uurprijs	16
1.4.2. Uurprijsverschillen naar stedelijkheidsgraad	17
1.5. Doelgroepkinderen in de kinderopvang.....	18
1.5.1. Regionale verschillen in de opvang van doelgroepkinderen.....	19
1.5.2. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad	20
1.6. Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen	21
1.6.1. Relaties tussen kwaliteit en uurprijs	21
1.6.2. Relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen.....	24
1.6.3. Relaties tussen uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen	25
1.7. Conclusies en beschouwing.....	27
2. Kwaliteit in de kinderdagopvang.....	30
2.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad	30
2.1.1. Kwaliteit per regio	30
2.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad	31
2.2. Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	31
2.2.1. Uurprijs per regio	32
2.2.2. Uurprijs naar stedelijkheidsgraad.....	32
2.3. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	33
2.3.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio	33
2.3.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad.....	34
2.4. Relatie tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen.....	35
2.4.1. Kwaliteit en uurprijs	35
2.4.2. Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen	36
2.5. Samenvattend beeld van de kinderdagopvang.....	38
3. Kwaliteit in de peuteropvang	40
3.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad	40
3.1.1. Kwaliteit per regio	40
3.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad	41
3.2. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	41
3.2.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio	42
3.2.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad.....	43

3.3.	Relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen.....	44
3.4.	Samenvattend beeld van de peuteropvang	47
4.	Kwaliteit in de buitenschoolse opvang.....	49
4.1.	Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad	49
4.1.1.	Kwaliteit per regio	49
4.1.2.	Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad	49
4.2.	Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	50
4.2.1.	Uurprijs per regio	51
4.2.2.	Uurprijs naar stedelijkheidsgraad.....	51
4.3.	Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	51
4.3.1.	Opvang van doelgroepkinderen per regio	52
4.3.2.	Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad.....	53
4.4.	Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen	53
4.4.1.	Kwaliteit en uurprijs	54
4.4.2.	Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen	55
4.5.	Samenvattend beeld van de buitenschoolse opvang.....	56
5.	Kwaliteit in de gastouderopvang.....	59
5.1.	Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad	59
5.1.1.	Kwaliteit per regio	59
5.1.2.	Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad	60
5.2.	Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	60
5.2.1.	Uurprijs per regio	61
5.2.2.	Uurprijs naar stedelijkheidsgraad.....	61
5.3.	Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad.....	61
5.3.1.	Opvang van doelgroepkinderen per regio	62
5.3.2.	Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad.....	63
5.4.	Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen	63
5.4.1.	Kwaliteit en uurprijs	63
5.4.2.	Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen	65
5.5.	Samenvattend beeld van de gastouderopvang.....	67
	Bijlage kinderdagopvang	69
	Bijlage peuteropvang	76
	Bijlage buitenschoolse opvang	80
	Bijlage gastouderopvang	87
	Referenties	94
	Colofon	96

Samenvatting

De Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK) **presenteert in dit rapport de resultaten van de gecombineerde metingen van 2017, 2018 en 2019 en gaat dieper in op de relaties van kwaliteit met regio, stedelijkheidsgraad, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen.** Doelgroepkinderen zijn kinderen die op basis van hun gezinsachtergrond een groter risico lopen op ontwikkelings- en onderwijsachterstanden. Het gaat hierbij om kinderen van laagopgeleide ouders (met een lage sociaaleconomische status of SES) en kinderen met een niet-westerse achtergrond die in aanmerking komen voor voorschoolse educatie (VE). In lijn met de gevraagde onderzoeksopzet, zijn in 2017, 2018 en 2019 tezamen observaties verricht en interviews uitgevoerd in **93 groepen voor kinderdagopvang, 99 groepen voor kortdurende peuteropvang, 96 groepen voor buitenschoolse opvang en 137 gastoudergezinnen, in totaal 425 onderzoekseenheden.**

Een vergelijking van de vier regio's: Noord, Midden-Oost, Zuid en West en naar stedelijkheidsgraad laten over de hele linie weinig verschillen in kwaliteit zien. Er zijn enkele patronen waarbij de kwaliteit van de kinderdag- en peuteropvang op sommige aspecten iets hoger is in de regio Midden-Oost en de kwaliteit in de buitenschoolse opvang iets hoger is in de regio West en in stedelijk gebied. Voor de gastouderopvang blijkt de kwaliteit soms iets hoger in de regio Zuid.

Er blijken ook geen verschillen tussen de regio's en naar stedelijkheidsgraad wat betreft de gemiddelde uurprijs, al verschilt de spreiding rondom het gemiddelde wel. In de regio Zuid lijkt de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang goedkoper terwijl die in de regio's Noord en West duurder uitvallen. Het gaat dan om het verschil tussen de laagste en hoogste uurprijs en om het aantal locaties dat een uurprijs vraagt boven de van overheidswege maximum vergoeding. In de regio Midden-Oost is er vooral veel variatie in de uurprijs die gastouders vragen.

De opvang van doelgroepkinderen verschilt tussen opvangsoorten, regio's en tussen meer stedelijk en landelijk gebied, wat een afspiegeling is van populatieverschillen. Landelijk, is het aandeel kinderen met een lage SES en een niet-westerse achtergrond vergelijkbaar voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang (18-23%) terwijl het aandeel hoger is in de peuteropvang (32-35%) en lager in de gastouderopvang (11-14%). Voor de peuteropvang geldt dat er sprake is van een tweedeling waarbij er groepen zijn met weinig doelgroepkinderen (<15%) en groepen met relatief veel (>30%) doelgroepkinderen. **Dit is waarschijnlijk een afspiegeling van het (lokale) VE-aanbod.** Ook bij gastouders lijkt er, in mindere mate, sprake van een tweedeling. Zo'n 77% van de gastouders vangt weinig doelgroepkinderen op maar 14-20% vangt juist relatief veel doelgroepkinderen op.

In de regio's West en Zuid worden naar verhouding meer kinderen met een niet-westerse achtergrond opgevangen. Voor de regio West laat de buitenschoolse opvang een sterke tweedeling zien waarbij groepen ofwel weinig of juist relatief veel doelgroepkinderen opvangen. Voor een lage SES blijken de verschillen minder groot, maar lijkt de regio West meer gastouders te hebben die deze kinderen opvangen. Kinderen met een lage SES lijken daar juist minder sterk vertegenwoordigd in de kinderdagopvang. Daarnaast zitten er in stedelijk gebied meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de peuteropvang en de buitenschoolse opvang in vergelijking met landelijk gebied.

Voor de kinderdagopvang zijn er geen relaties tussen prijs en kwaliteit, maar voor de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang wel. Er moet daarbij ook opgemerkt worden dat de prijsstelling in de kinderdagopvang in de pas loopt met de maximum uurprijs die vergoed wordt middels de kinderopvangtoeslag. Dit is voor zowel de buitenschoolse opvang als de gastouderopvang niet het geval. De buitenschoolse opvang is in de jaren 2017 tot 2020 duurder geworden, terwijl de maximum uurprijs niet in dezelfde mate is meegegroeid. Daarmee is de buitenschoolse opvang duurder geworden voor ouders. **Voor de gastouderopvang is het omgekeerde het geval. De maximum uurprijs is wel gestegen maar de gemiddelde uurprijs van gastouders niet, waardoor deze vorm van opvang goedkoper is geworden voor ouders.** Wat betreft de relaties met kwaliteit blijkt in de buitenschoolse opvang de kwaliteit lager naarmate de uurprijs hoger is. Voor de gastouderopvang blijkt het tegenovergestelde waarbij een hogere prijs samengaat met een hogere kwaliteit.

Als de opvang voor doelgroepkinderen wordt meegewogen, blijken er twee patronen. Naarmate de uurprijs hoger is, blijken er minder doelgroepkinderen te worden opgevangen in de groep. Dit geldt het minst sterk voor de kinderdagopvang, maar wel sterk voor de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang. Daarnaast blijken er relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen. **Voor alle opvangvormen behalve de gastouderopvang blijken er enige positieve relaties tussen de opvang van doelgroepkinderen en kwaliteit.** Vooral in groepen met meer kinderen met een niet-westerse achtergrond blijkt de emotionele en educatieve kwaliteit hoger. Voor groepen met meer kinderen met een lage SES blijken er soms wat tegengestelde patronen. Op sommige aspecten blijkt de kwaliteit iets hoger, terwijl die op andere aspecten wat later uitkomt. Voor de gastouderopvang geldt dat de kwaliteit juist lager is wanneer er meer doelgroepkinderen worden opgevangen.

Hoewel het onderhavige rapport geen verklaringen voor de bevindingen heeft onderzocht en vooral beschrijvend van aard is, zijn er meerdere mogelijke aspecten die een rol spelen. Allereerst wordt de **kinderopvangsector vormgegeven door het zoeken naar een balans tussen vraag en aanbod.** Wensen en behoeften van ouders variëren en kunnen een rol spelen in de verschillen tussen regio's en tussen landelijk en stedelijk gebied. Ook de totale omvang en de variatie van het aanbod verschilt tussen regio's en op basis van stedelijkheidsgraad. **Deze wisselwerking kan zorgen voor marktdifferentiatie waarbij locaties zich richten op een specifieke klantengroep en hun aanbod daar op afstemmen. In dit kader zijn toegankelijkheid en kwaliteit belangrijke pijlers.**

De huidige resultaten laten zien dat doelgroepkinderen in de peuteropvang, kinderdagopvang en de buitenschoolse gelijkwaardige of zelfs hogere kwaliteit ontvangen dan kinderen die op basis van hun achtergrond geen risico's lopen op een ontwikkelingsachterstand. **Echter, de ontwikkelingen in de buitenschoolse opvang laten zien dat deze vorm van opvang steeds duurder is geworden. Als deze lijn doorzet, is het belangrijk om te monitoren in hoeverre dit gevolgen heeft voor de toegankelijkheid van deze opvangvorm voor doelgroepkinderen. Een alternatieve en goedkopere vorm van opvang voor deze gezinnen is de gastouderopvang, maar er zijn aanwijzingen dat dit niet de beste mogelijkheden biedt voor de ontwikkeling van doelgroepkinderen.**

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Het eerste hoofdstuk schets een integraal beeld voor alle opvangsoorten en geeft een beschouwing van de belangrijkste resultaten. Daarna volgen hoofdstukken per opvangsoort. Hoofdstuk 2 rapporteert de gegevens van de kinderdagopvang schetst, gevolgd door de bevindingen in de peuteropvang in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten voor de buitenschoolse opvang en hoofdstuk 5, tot slot, geeft de uitkomsten voor de gastouderopvang weer. Alle hoofdstukken rapporteren de hoofdgegevens, met meer gedetailleerde resultaten in de bijlagen, en eindigen met een korte samenvatting.

1. Integraal beeld

1.1. Introductie

Sinds 2017 wordt de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK) uitgevoerd door het consortium van de Universiteit Utrecht en Sardes. Dit rapport bevat de gecombineerde bevindingen van de kwaliteitsmetingen die in 2017, 2018 en 2019¹ hebben plaatsgevonden in de kinderopvang, peuteropvang², de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang in Nederland. In het huidige rapport gaan we dieper in op regionale verschillen in de kinderopvang. We onderzoeken of er een relatie is tussen de regio in Nederland waar kinderen wonen en de kwaliteit van de kinderopvang en of we kwaliteitsverschillen zien tussen stad en platteland. Verder staan we stil bij de uurprijsontwikkelingen in de sector en bekijken we in welke mate dit samenhangt met kwaliteit. Tot slot beschrijft dit rapport of er een relatie is tussen kwaliteit, uurprijs en de achtergrond van kinderen op de groep. Specifiek wordt gekeken naar kinderen met een lage sociaaleconomische status (SES) en/of een niet-westerse achtergrond. Kinderen met een dergelijke achtergrond, zogeheten doelgroepkinderen, lopen een relatief hoog risico op ontwikkelingsachterstanden.

1.2. Steekproef

De LKK wordt volgens een zogenaamde ‘rolling sampling’ methode uitgevoerd, met jaarlijkse metingen in relatief kleine, maar landelijk representatieve steekproeven. Door de gegevens van opeenvolgende jaren te combineren, ontstaat geleidelijk één grote steekproef. Het huidige rapport is gebaseerd op de in 2017 t/m 2019 verzamelde gegevens van 93 kinderdagverblijfgroepen, 99 peuteropvanggroepen, 96 buitenschoolse opvanggroepen en 137 gastouderlocaties. Om per meting een steekproef te krijgen die representatief is naar belangrijk geachte kenmerken, wordt elk jaar een gestratificeerde steekproef getrokken op basis van *regio* (Noord, Midden-Oost, West en Zuid), *urbanisatiegraad* (landelijk en stedelijk) en *grootte van de locatie* (klein en groot).

Voor de stratificatiecriteria ‘regio’ wordt gebruik gemaakt van de CBS-indeling van Nederland in 40 zogenaamde COROP-gebieden³. In de LKK2017, LKK2018 en LKK2019 tezamen gaat het om zes COROP-gebieden per regio, ofwel 24 in totaal (Figuur 1.1). Bij de stratificatiecriteria ‘urbanisatiegraad’ wordt hoofdzakelijk rekening gehouden met het aantal inwoners per km² in de gemeente⁴, maar als er binnen een COROP-gebied geen gemeente voor komt met meer dan 1.000 inwoners per km² (*absoluut criterium*), dan komt de meest stedelijke gemeente in dat COROP-gebied in aanmerking (*relatief*

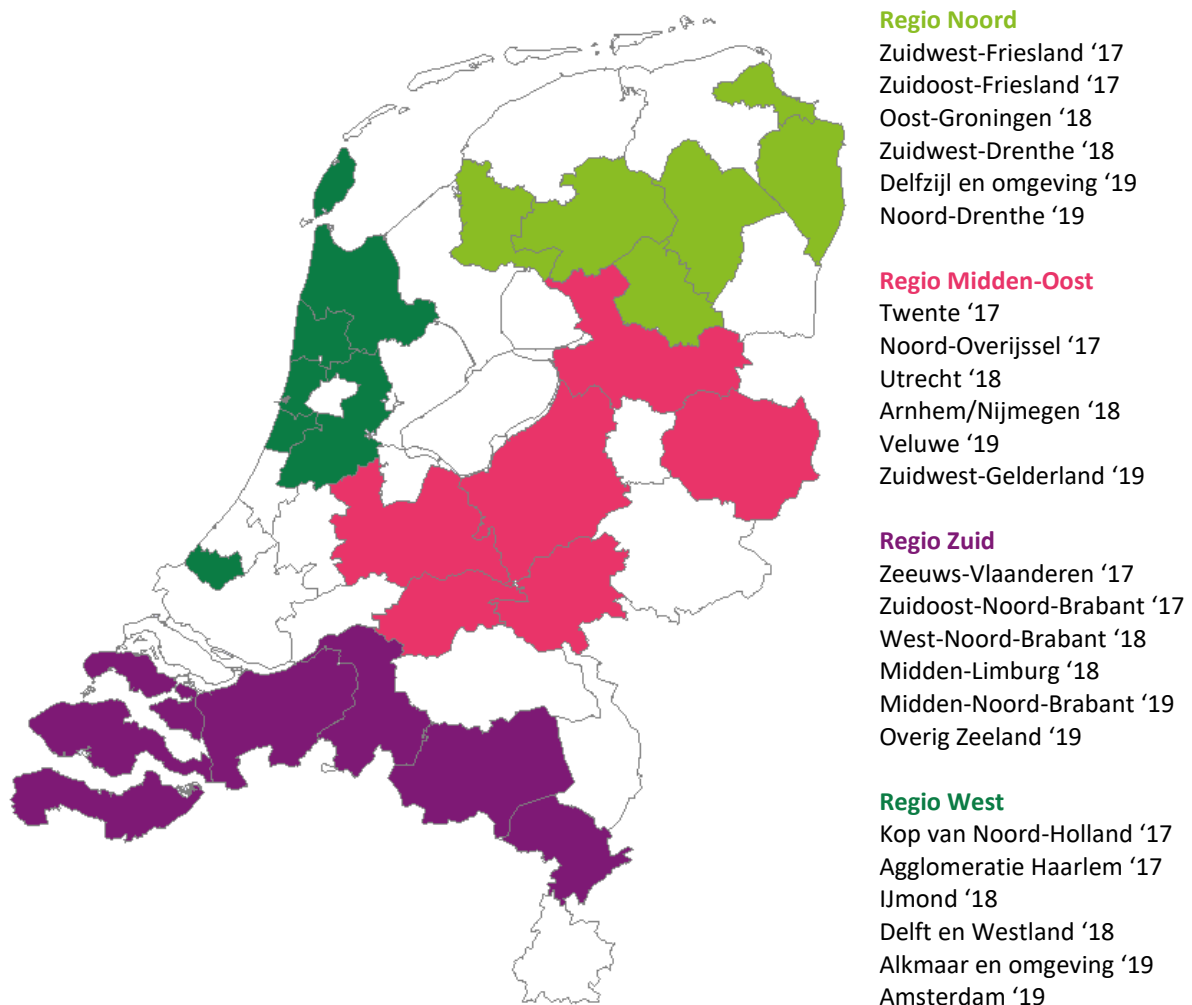
¹ De LKK2020 die van maart tot juli 2020 zou plaatsvinden is in overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gestaakt wegens de COVID-19 uitbraak.

² Onder de peuteropvang verstaan wij het voormalige peuterspeelzaalwerk, dat bij wet per 1 januari 2018 is geharmoniseerd met de kinderopvang wat betreft kwaliteit, toezicht en financieringsstructuur. Voor zover zij nog als apart opvangtype worden aangeboden binnen de kinderopvang, vallen ze in dit onderzoek ook onder peuteropvang.

³ Nederland telt 40 COROP-gebieden die een landelijk dekkende indeling vormen. De COROP-gebieden zijn in 1970 vastgesteld door de Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma (COROP). Een COROP-gebied is een sociaalgeografische eenheid met een grote stad in het centrum en landelijk gebied daaromheen.

⁴ Gebaseerd op data van het CBS, zie https://nl.wikipedia.org/wiki/Tabel_van_Nederlandse_gemeenten.

criterium), zodat elk COROP-gebied tenminste één relatief stedelijk gebied heeft⁵. Bij het criterium 'grootte' wordt jaarlijks gekeken naar het gemiddelde aantal kindplaatsen per kinderopvangsoort en op grond daarvan per type opvang een indeling gemaakt (benedengemiddeld versus bovengemiddeld).

Figuur 1.1 Steekproef LKK2017, LKK2018 en LKK2019 verdeeld naar regio op basis van COROP-gebieden.

Een overzicht van de gerealiseerde steekproef naar kinderopvangtype is te vinden in Tabel 1.1. De totale steekproef leverde een gemiddelde positieve respons op van tussen de 33% en 52%, met uitzondering van de gastouderopvang (Tabel 1.2). Analyse van de redenen om van deelname af te zien, gaf geen aanleiding om te concluderen dat de positieve respons in de kinderdagopvang, peuteropvang en buitenschoolse opvang sterk vertekend is. De steekproeven van deze opvangsoorten kunnen daarom als representatief beschouwd worden. De respons voor de gastouders komt gemiddeld een stuk lager uit (12%) en daarmee kan de steekproef van gastouders niet als representatief beschouwd worden. Vanwege de betrekkelijk lage respons en mogelijke zelfselectie geven de resultaten van de gastouders waarschijnlijk een te positief beeld van de situatie van de gastouderopvang in Nederland.

⁵ Voor de LKK2017 was deze beslisregel nog niet van kracht, waardoor toen geen kinderopvanglocaties uit verstedelijkt gebied in de regio Noord is meegenomen.

Een uitgebreide beschrijving van de wervingsprocedure en non-respons zijn te vinden in eerdere rapportages⁶.

Tabel 1.1 Gerealiseerde steekproef naar kinderopvangtype

COROP-gebied	Urbanisatie	Grootte	N groepen KDV	N groepen POV	N groepen BSO	N groepen GO
Noord FR, GR, DR	Landelijk	Klein	5	6	3	6
		Groot	6	6	5	19
	Stedelijk	Klein	2	1	3	1
		Groot	4	0	2	9
Midden-Oost UT, GL, OV, FL	Landelijk	Klein	5	11	12	6
		Groot	7	5	3	9
	Stedelijk	Klein	6	11	3	6
		Groot	7	5	9	18
West NH, ZH	Landelijk	Klein	4	11	6	4
		Groot	10	9	5	9
	Stedelijk	Klein	5	11	8	8
		Groot	7	10	9	14
Zuid NB, LI, ZE	Landelijk	Klein	6	3	6	3
		Groot	8	3	9	9
	Stedelijk	Klein	6	5	5	5
		Groot	5	2	8	11
Totaal			93	99	96	137

Tabel 1.2 Respons en redenen van non-respons per kinderopvangtype LKK2017, LKK2018 en LKK2019

Respons en redenen van non-respons	KDV Abs (%)	POV Abs (%)	BSO Abs (%)	GO Abs (%)
Respons	93 (33%)	99 (52%)	96 (37%)	137 (12%)
Non-respons	188 (67%)	93 (48%)	163 (63%)	966 (88%)
Totaal benaderd	281 (100%)	192 (100%)	259 (100%)	1.103 (100%)

Inhoudelijke redenen non-respons, uitgesplitst naar:

Beleid	15 (8%)	6 (6%)	11 (7%)	7 (1%)
Onderzoek LKK	32 (17%)	18 (19%)	29 (18%)	203 (21%)
Onderzoek overig	11 (6%)	2 (2%)	6 (4%)	2 (0%)
Organisatie / opvanglocatie	69 (37%)	38 (41%)	63 (39%)	69 (7%)
Beroepskrachten	11 (6%)	10 (11%)	15 (9%)	82 (8%)
Ouders	11 (6%)	3 (3%)	10 (6%)	84 (9%)
Kinderen	3 (2%)	4 (4%)	2 (1%)	30 (3%)
Overig	34 (18%)	12 (13%)	27 (17%)	489 (51%)

Noot: organisaties hebben verschillende redenen gegeven om niet mee te willen doen aan LKK. Deze redenen zijn gecategoriseerd in zeven hoofdcategorieën. Redenen die niet onder een van deze categorieën thuishoorden zijn ondergebracht bij de categorie 'overig'.

⁶ Voor meer informatie over de algemene wervingsprocedures en non-respons inventarisatie zie Slot, Jepma, Muller, Romijn & Leseman (2018). Voor meer informatie over de representativiteit van de steekproef en aangepaste procedures voor de gastouderopvang zie Slot, Jepma, Muller, Romijn, Bekkering & Leseman (2019).

1.3. Kwaliteit in de kinderopvang

De kwaliteit van de kinderopvang wordt in het huidige rapport door drie verschillende meetinstrumenten beoordeeld.⁷ Om de emotionele en educatieve kwaliteit in de groepen te meten, zijn de locaties beoordeeld met de CLASS en de NCKO-schalen. Met behulp van de omgevingschalen wordt gekeken naar de wijze waarop de groepen zijn ingericht en voorzien van materialen. Ook worden de aangeboden activiteiten en het programma beoordeeld en wordt gekeken naar de globale interactiekwaliteit.

Landelijk zien we dat de emotionele kwaliteit zoals gemeten met de CLASS voor alle opvangtypen gemiddeld voldoende tot goed is. De educatieve kwaliteit is lager en scoort matig-voldoende. De NCKO-schalen laten een vergelijkbaar beeld zien. Er wordt voldoende tot goed gescoord op de basale vaardigheden die meer samenhangen met emotionele kwaliteit. Op de educatieve interactievaardigheden wordt in alle typen lager gescoord. Tot slot is de kwaliteit van de omgeving voor alle opvangsoorten voldoende tot goed, met uitzondering van het activiteitenaanbod, dat lager scoort.

1.3.1. Regionale verschillen in kwaliteit

Over het algemeen blijken de verschillen in kwaliteit minimaal tussen de vier regio's. De gevonden kwaliteitsverschillen wijzen er niet op dat sommige regio's structureel bovengemiddeld of benedengemiddeld presteren. Voor de kinderdagopvang en de peuteropvang kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de proceskwaliteit in de regio Oost op een aantal aspecten iets hoger is dan in de regio West en - in iets mindere mate - in de regio Zuid. Dit betreft vooral de emotionele proceskwaliteit, waarbij de opvang in regio Oost iets betere kwaliteit laat zien op positief klimaat, sensitiviteit van de pedagogisch medewerkers en het begeleiden van het gedrag. Maar gemiddeld is de emotionele proceskwaliteit in de kinderdagopvang en peuteropvang in alle regio's voldoende tot goed. Voor de buitenschoolse opvang lijkt het zo dat de emotionele en de educatieve proceskwaliteit in de regio Noord in sommige opzichten wat lager is en in de regio West wat hoger. Niettemin geldt dat gemiddeld genomen in alle regio's de emotionele kwaliteit van de buitenschoolse opvang als voldoende tot goed kan worden bestempeld, terwijl de educatieve kwaliteit lager is. Tot slot zien we bij de gastouders dat de kwaliteit in de regio Zuid op een aantal aspecten hoger is dan in de regio's Noord en Oost, terwijl gastouders in de regio West een relatief sterk niveau van taalstimulering laten zien.

De kwaliteit zoals gemeten met de omgevingschaal verschilt in de peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang niet tussen de vier regio's. Voor de kinderopvang geldt dat de kwaliteit van de ruimte en meubilering iets hoger is in de regio Noord dan in de regio Zuid en de kwaliteit van het programma is in de regio West iets beter dan in de regio Oost. Het betreft hier echter minimale verschillen.

1.3.2. Kwaliteitsverschillen naar stedelijkheidsgraad

Er zijn eveneens weinig verschillen in kwaliteit tussen landelijk en stedelijk gebied. Voor de kinderdagopvang en peuteropvang worden er helemaal geen kwaliteitsverschillen gevonden. Voor de buitenschoolse opvang zijn er voorzichtige trends waarneembaar die wijzen in de richting van een

⁷ Voor meer informatie over de meetinstrumenten zie Slot, Jepma, Muller, Romijn & Leseman (2018).

hogere kwaliteit in het stedelijk gebied. Dit geldt zowel voor enkele CLASS-schalen als voor de omgevingschaal. Voor de gastouderopvang is de kwaliteit nagenoeg gelijk. Alleen de kwaliteit van interactie is hoger bij gastouders in landelijk gebied dan bij gastouders in stedelijk gebied.

1.4. Uurprijsontwikkelingen in de kinderopvang

Voor de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang is de ontwikkeling van de uurprijs die locaties hanteren onderzocht. Voor de peuteropvanglocaties is een dergelijke analyse niet mogelijk geweest, vanwege de subsidie die een aantal locaties ontvangt voor een vve-aanbod. Dit vertekent de informatie die in de LKK is uitgevraagd over de uurprijs van de peuteropvang.

Tabel 1.3 Uurprijsontwikkelingen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang

Jaar	KDV			BSO			GO		
	Max ^a	M	Range	Max ^a	M	Range	Max ^a	M	Range
2017	€7.18	€7.09	€6.24-7.53	€6.69	€6.75	€4.97-7.58	€5.72	€6.24	€4.00-14.00
2018	€7.45	€7.53	€6.68-8.00	€6.95	€7.30	€6.62-8.29	€5.91	€6.42	€4.50-15.80
2019	€8.02	€8.03	€7.00-9.20	€6.89	€7.45	€6.80-8.90	€6.15	€6.24	€4.30-12.50

^a Maximale wettelijke vergoeding per uur

Op basis van vragenlijstgegevens van managers in de kinderdagopvang blijkt dat, in lijn met de wettelijke uurprijsvergoeding, de gevraagde uurprijs van de opvang de afgelopen jaren is gestegen (Tabel 1.3).⁸ Gemiddeld genomen is de uurprijs in de kinderdagopvang in de afgelopen drie jaar gelijk gebleven aan de maximale vergoeding. Bij de buitenschoolse opvang zien we dat de maximale vergoeding niet in dezelfde mate is gestegen als de gemiddelde uurprijs. Het verschil tussen de maximale vergoeding en de gemiddelde uurprijs is dan ook groter geworden in de afgelopen jaren. Waar in 2017 de gemiddelde uurprijs van de buitenschoolse opvang vergelijkbaar was met de maximale vergoeding, ligt de gemiddelde uurprijs in 2019 ruim 8% boven de maximale vergoeding. In de gastouderopvang zien we het omgekeerde. De maximale vergoeding is sinds 2017 gestegen maar de gemiddelde uurprijs niet. Daardoor ligt de gemiddelde uurprijs van de gastouderopvang in 2019 het dichtst bij de maximum vergoeding.

Tabel 1.4 Uurprijsontwikkelingen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang ten opzichte van de maximale wettelijke vergoeding

Jaar	KDV			BSO			GO		
	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%
2017	45%	55%	0%	27%	41%	32%	76%	2%	21%
2018	23%	66%	11%	14%	48%	38%	77%	3%	21%
2019	40%	33%	27%	3%	35%	62%	75%	3%	23%

Om meer inzicht in de uurprijsontwikkeling te krijgen, is er een onderscheid gemaakt tussen locaties die opvang aanbieden voor een prijs a) op of onder de maximum vergoeding, b) van maximaal 5% boven de maximum vergoeding, of c) van meer dan 5% boven de maximum vergoeding. Hieruit blijkt dat er voor de kinderdagopvang met name een stijging is in het aantal locaties dat kinderopvang aanbiedt in het duurste segment (Tabel 1.4). Voor de buitenschoolse opvang is er een algehele prijsstijging. Het aantal locaties dat opvang op of onder de maximale vergoeding aanbiedt, is sterk afgenomen, terwijl het aantal locaties in het duurste segment juist gestegen is. Voor de gastouderopvang blijft de prijsvoering gelijk over de afgelopen jaren. De ruime meerderheid van de

⁸ KDV $F(2,82) = 44.222, p < .001$, BSO $F(2,69) = 12.924, p < .001$, GO, $F(2,131) = 0.070, p = .932$

gastouders biedt opvang aan op of onder de maximale vergoeding. De gastouders die hier overheen gaan, bieden met name opvang in het duurste segment aan.

Deze bevindingen zijn in lijn met ander recent onderzoek naar de kostenverandering in de kinderopvang, zoals de IKK Monitor 2019 van Buitenhek⁹. De kinderdagopvang laat een gemiddelde stijging van 8,6% zien in 2019 ten opzichte van 2018. In 2019 hanteerde 65% van de kinderdagopvang locaties een prijs boven de maximum vergoeding. Uit de LKK data komen vergelijkbare resultaten naar voren. De gemiddelde tariefstijging van de buitenschoolse opvang is van 2018 naar 2019 minder groot (1,8%), maar wel blijkt dat het gat tussen de maximale vergoeding en de werkelijk gehanteerde uurprijs groter is geworden. Volgens de IKK Monitor bood in 2019 slechts 13% van de buitenschoolse opvanglocaties opvang aan onder de maximum vergoeding. Ook uit LKK blijkt dat het aanbod aan goedkopere buitenschoolse opvang (op of onder de maximum vergoeding) is gedaald van 27% in 2017 tot slechts 3% in 2019.

1.4.1. Regionale verschillen in uurprijs

Op basis van de gemiddelde uurprijs per opvangtype zijn er geen significante verschillen zichtbaar tussen de vier regio's. Wanneer we echter kijken naar de uurprijs range (Tabel 1.5) en de verdeling van goedkopere en duurdere segment opvang (Tabel 1.6), vallen wel een aantal verschillen op. Zo ligt de gemiddelde uurprijs in de regio Zuid lager in de kinderopvang en buitenschoolse opvang. De range laat zien dat voor de kinderdagopvang de goedkoopste locaties bijna een euro onder de maximale vergoeding liggen, tegenover ruim een halve euro in regio Noord en West. Voor de buitenschoolse opvang is het verschil nog extremer. De goedkoopste locatie in regio Zuid biedt opvang aan voor bijna twee euro onder de maximumvergoeding, terwijl er in de andere drie regio's nauwelijks goedkopere opvang wordt aangeboden. Opvallend is wel dat de duurste buitenschoolse opvanglocaties (ten opzichte van de vergoeding) ook in regio Zuid liggen. Dit is des te opmerkelijker omdat in de regio Zuid het aantal kinderdagopvanglocaties en buitenschoolse opvanglocaties in het duurste segment (meer dan 5% boven de maximum vergoeding) het kleinst is van alle regio's. Het aantal buitenschoolse opvanglocaties dat op of onder de maximumvergoeding zit, is ook het hoogst (met 27%) in regio Zuid. Opvallend is verder dat de gastouderopvang in de regio Zuid juist de hoogste gemiddelde uurprijs hanteert en de meeste gastouders in het duurste segment heeft (30%), terwijl de range juist laat zien dat de goedkoopste gastouderopvang in deze regio te vinden is.

Tabel 1.5 Regionale verschillen in uurprijzen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang

Regio	KDV			BSO			GO		
	M	SD	Range ^a	M	SD	Range ^a	M	SD	Range ^a
Noord	€7.65	€0.51	-€0.52/0.54	€7.26	€0.38	€0.00/0.87	€6.21	€2.54	-€1.57/8.28
Oost	€7.57	€0.42	-€1.02/0.68	€7.27	€0.49	-€0.14/1.60	€6.38	€2.62	-€1.72/9.89
Zuid	€7.35	€0.50	-€0.94/0.43	€7.07	€0.84	-€1.72/2.01	€6.64	€2.78	-€1.85/7.59
West	€7.70	€0.67	-€0.61/1.18	€7.22	€0.36	-€0.20/0.91	€6.01	€2.50	-€1.72/8.28

^a Op basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

Verder vallen in de regio Noord de meeste buitenschoolse opvanglocaties in het duurste segment (60%). Daarnaast biedt geen van de locaties in de steekproef in de regio Noord buitenschoolse opvang

⁹ Buitenhek Management & Consult (2019)

voor een prijs op of onder de maximumvergoeding. Ook voor de kinderdagopvang geldt dat in regio Noord de meeste locaties een prijs boven de maximumvergoeding hanteren. Slechts een kwart van de locaties geeft aan op of onder het maximum te zitten met hun prijs, tegenover 33-44% in de andere regio's.

Tabel 1.6 Regionale verschillen in uurprijzen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang ten opzichte van de maximale wettelijke vergoeding

Regio	KDV			BSO			GO		
	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%
Noord	25%	63%	12%	0%	40%	60%	79%	3%	18%
Oost	33%	53%	14%	6%	50%	44%	74%	3%	23%
Zuid	44%	52%	4%	27%	36%	36%	70%	0%	30%
West	40%	40%	20%	14%	36%	50%	79%	3%	18%

In de regio West valt met name de range van de kinderdagopvang op. In deze regio zijn de duurste aanbieders te vinden, die kinderdagopvang organiseren die meer dan een euro per uur duurder is dan de maximumvergoeding. Dit maximum ligt een halve euro hoger dan in de andere drie regio's en dat wordt ook weerspiegeld in het feit dat regio West de meeste kinderdagopvanglocaties in het duurste segment heeft (20%). Tot slot valt in regio Oost met name de grote range van de gastouderopvang op; in deze regio zijn aanbieders te vinden die voor €4.00 per uur opvang verzorgen (€1.72 onder de maximum vergoeding) maar ook gastouders die bijna vier keer (€15.80) dat tarief rekenen (€9.89 boven de maximumvergoeding).

1.4.2. Uurprijsverschillen naar stedelijkheidsgraad

Op basis van de gemiddelde uurprijs per opvangtype zijn er geen significante verschillen zichtbaar tussen landelijk en stedelijk gebied. Wanneer we echter kijken naar de uurprijs-range (Tabel 1.7) en de verdeling van het goedkopere en het duurdere segment opvang (Tabel 1.8), zien we wel een verschil tussen landelijk en stedelijk gebied. Voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang lijkt het er op dat de opvang in stedelijk gebied duurder is. Zo ligt de laagst gehanteerde prijs ten opzichte van de maximumvergoeding in deze opvangtypen in landelijk gebied lager (respectievelijk €0.15 en €0.48). In stedelijk gebied blijkt de hoogst gehanteerde uurprijs ten opzichte van de maximale vergoeding juist hoger te liggen (respectievelijk €0.64 en €0.41). Tevens zijn er in stedelijk gebied minder kinderdagopvanglocaties en buitenschoolse opvanglocaties die een uurprijs op of onder het maximum hanteren dan in landelijk gebied.

Tabel 1.7 Verschillen in uurprijzen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang naar stedelijkheidsgraad

Regio	KDV			BSO			GO		
	M	SD	Range ^a	M	SD	Range ^a	M	SD	Range ^a
Landelijk	€7.48	€0.53	-€1.02/0.54	€7.12	€0.59	-€1.72/1.60	€6.45	€2.76	-€1.85/8.28
Stedelijk	€7.66	€0.56	-€0.87/1.18	€7.27	€0.56	-€1.24/2.01	€6.16	€2.43	-€1.72/9.89

^a Op basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

In de gastouderopvang zien we een iets ander beeld. De gemiddelde prijs verschilt niet significant, maar ligt in landelijk gebied wel wat hoger, al suggereert de range dat juist in het stedelijk gebied de prijzen hoger zijn. Ook in de verdeling naar segment zien we kleine verschillen. Zo is het percentage gastouders dat een lage uurprijs hanteert in stedelijk gebied hoger (79%). Het percentage gastouders

dat een hoge uurprijs rekent ligt in landelijk gebied hoger (24%). Dit duidt erop dat de gastouderopvang in landelijk gebied gemiddeld iets duurder is dan in de stad, hoewel de verschillen wel minder groot zijn dan bij de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang.

Tabel 1.8 Verschillen in uurprijzen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang naar stedelijkheidsgraad ten opzichte van de maximale wettelijke vergoeding

Regio	KDV			BSO			GO		
	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%	≤ Max	1-5%	> 5%
Landelijk	42%	49%	9%	18%	34%	47%	73%	3%	24%
Stedelijk	30%	53%	17%	9%	47%	44%	79%	1%	20%

1.5. Doelgroepkinderen in de kinderopvang

In LKK wordt ook gekeken naar de mate waarin doelgroepkinderen worden opgevangen. Hierbij kijken we naar het aandeel kinderen met lage sociaaleconomische status (lage SES) en naar kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit zijn kinderen die een relatief hoog risico lopen op onderwijsachterstanden. De percentages doelgroepkinderen zijn gebaseerd op de zelfrapportage van pedagogisch medewerkers en gastouders over de kinderen in hun groep. Het percentage kinderen met lage SES is gebaseerd op het aantal kinderen in de groep waarvan het maximale opleidingsniveau van beide ouders VMBO of MBO 1/2 is. Het percentage kinderen met een niet-westerse achtergrond is gebaseerd op het aantal kinderen in de groep met ouders met een migratieachtergrond die als niet-westerse is te karakteriseren (o.a. Marokko, Turkije, Surinaams, Antilliaans, Zuid- en Midden-Amerika, Midden-Oosten, Afrikaans). Ouders met een westerse migratieachtergrond (o.a. Europees, Noord-Amerikaans, Israëliësch, Australisch) zijn niet meegeteld als doelgroepkinderen op basis van afkomst. Omdat het een inschatting betreft, zitten er onnauwkeurigheden in de gerapporteerde aantallen doelgroepkinderen. De percentages die in dit rapport gepresenteerd worden, zijn dan ook slechts een indicatie. Tevens is er overlap mogelijk tussen de gerapporteerde SES en achtergrond van de kinderen (bijvoorbeeld kinderen met lage SES en een niet-westerse achtergrond).

Landelijk zijn er verschillen tussen de opvangtypen als het gaat om de opvang van doelgroepkinderen (Tabel 1.9). In de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang kan ongeveer een vijfde van de kinderen bestempeld worden als doelgroepkind op basis van hun SES of achtergrond. In de peuteropvang zijn deze kinderen aanzienlijk meer vertegenwoordigd. Ongeveer een derde van de groep wordt als doelgroepkind gezien. Voor de gastouderopvang zien we tenslotte dat de opvang van doelgroepkinderen het laagst ligt. Minder dan 15% van de kinderen die gebruikmaken van gastouderopvang zijn doelgroepkinderen.

Tabel 1.9 Verdeling gerapporteerde doelgroepkinderen in de kinderopvang

Type	Totaal	Lage SES			Niet-westerse achtergrond			
		0-15%	15-30%	>30%	Totaal	0-15%	15-30%	>30%
KDV	18%	59%	22%	19%	23%	52%	22%	25%
POV	35%	35%	20%	46%	32%	44%	14%	42%
BSO	19%	63%	17%	21%	20%	55%	18%	28%
GO	11%	77%	9%	14%	14%	77%	3%	20%

Daarnaast hebben we gekeken naar groepen en gastouders op basis van een driedeling: *weinig doelgroepkinderen* (0-15%), *matig aandeel doelgroepkinderen* (15-30%) en *relatief veel doelgroepkinderen* (>30%) (Tabel 1.9). Voor de kinderopvang en buitenschoolse opvang is het patroon

vergelijkbaar. Meer dan de helft van de locaties vangt weinig doelgroepkinderen op en ongeveer een vijfde tot een kwart van de locaties vangt relatief veel doelgroepkinderen op. Bij de peuteropvang is er sprake van een tweedeling. Het overgrote merendeel van de locaties (>80%) vangt ofwel weinig, of juist relatief veel doelgroepkinderen op. Hierin lijkt de tweedeling naar voren te komen tussen locaties die wel of niet Voorschoolse Educatie (VE) aanbieden en daarmee samenhangend wel of geen doelgroepkinderen aantrekken. Deze tweedeling zien we in mindere mate ook terug in de gastouderopvang, met name voor doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond. Bij zo'n 20% van de gastouders zijn relatief veel doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond aanwezig. Maar het overgrote merendeel van de gastouders vangt weinig of geen doelgroepkinderen op.

1.5.1. Regionale verschillen in de opvang van doelgroepkinderen

Op basis van de zelfrapportage van pedagogisch medewerkers en gastouders blijken er verschillen tussen regio's wat betreft de opvang van doelgroepkinderen (Tabel 1.10). Zo worden er in de regio Zuid relatief veel kinderen met een niet-westerse achtergrond opgevangen in de kinderdagopvang en de peuteropvang.¹⁰ Voor de buitenschoolse opvang blijken kinderen met een niet-westerse achtergrond juist het meest gebruik te maken van opvang in de regio West. Daar waar het landelijke gemiddelde van bso-kinderen met een niet-westerse achtergrond ongeveer 20% is, wordt in regio West gerapporteerd dat maar liefst 37% van de kinderen van niet-westerse komaf is. Verder zien we dat over alle opvangtypen heen, regio Noord het minste aantal kinderen met een niet-westerse achtergrond opvangt. Voor een (groot) deel weerspiegelen deze verschillende patronen populatieverschillen tussen de betreffende regio's.¹¹

Tabel 1.10 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de kinderopvang - regio

Regio	KDV		POV		BSO		GO	
	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers
Noord	14%	10%	32%	12%	21%	14%	4%	7%
Oost	16%	17%	44%	34%	19%	12%	10%	18%
Zuid	24%	36%	26%	49%	17%	15%	10%	15%
West	15%	23%	30%	35%	20%	37%	21%	17%

Het beeld dat kinderen met een niet-westerse achtergrond relatief vaak in de regio's Zuid en West worden opgevangen en minder in de regio Noord, blijkt ook uit een indeling in drie groepen met weinig, een matig aandeel of relatief veel doelgroepkinderen (Tabel 1.11). Over alle opvangtypen heen heeft regio Noord veruit de meeste groepen met weinig tot geen kinderen van niet-westerse komaf. Ook de landelijke tweedeling in de peuteropvang, waarbij de meeste groepen ofwel relatief veel ofwel weinig doelgroepkinderen opvangen, ontbreekt in de regio Noord. Slechts 10% van de peuteropvangsgroepen in de regio Noord vangt veel kinderen van niet-westerse komaf op. Voor de regio West, die relatief veel kinderen met een niet-westerse achtergrond opvangt in de buitenschoolse opvang, zien we dat bij dit opvangtype sprake is van een sterke tweedeling. Buitenschoolse opvanglocaties in deze regio vangen ofwel weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond op (39%) of juist relatief veel (54%).

¹⁰ Conclusies over de peuteropvang moeten voor regio Zuid met terughoudendheid worden geïnterpreteerd, omdat het aantal ontbrekende antwoorden (69%) in deze regio voor dit opvangtype relatief hoog is vergeleken met de andere regio's.

¹¹ Gebaseerd op data van het CBS, zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-mensen-met-een-migratieachtergrond-wonen-in-nederland>

Tabel 1.11 Verdeling kinderen met niet-westerse afkomst in de kinderopvang - regio

Regio	KDV Niet-westers			POV Niet-westers			BSO Niet-westers			GO Niet-westers		
	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%
Noord	67%	25%	8%	60%	30%	10%	67%	17%	17%	88%	0%	13%
Oost	61%	17%	22%	46%	8%	46%	62%	31%	8%	76%	0%	24%
Zuid	41%	18%	41%	50%	0%	50%	58%	16%	26%	73%	5%	23%
West	47%	33%	20%	36%	14%	50%	39%	8%	54%	70%	10%	20%

Wat betreft de opvang van kinderen met een lage SES zijn de verschillen minder groot tussen de regio's (Tabel 1.10). Enkel voor de gastouderopvang blijken er gemiddeld meer kinderen van lage SES te worden opgevangen in de regio West. Ook wanneer we de regio's vergelijken op het percentage doelgroepkinderen binnen de groep (<15%, 15-30%, >30%) wordt dit beeld bevestigd (Tabel 1.12). In de gastouderopvang in de regio West geeft bijna een derde van de gastouders aan relatief veel kinderen met een lage SES op te vangen. Tot slot zien we in de regio West ook voor de opvang van kinderen met een lage SES in de kinderdagopvang een ander, meer dichotoom, patroon dan bij de andere drie regio's. In de regio West zijn nauwelijks groepen die een matig aandeel kinderen met een lage SES opvangen, terwijl bij de andere drie regio's ruim een kwart van de groepen in deze categorie valt.

Tabel 1.12 Verdeling kinderen met lage SES in de kinderopvang - regio

Regio	KDV Lage SES			POV Lage SES			BSO Lage SES			GO Lage SES		
	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%
Noord	58%	25%	17%	36%	18%	46%	50%	17%	33%	88%	6%	6%
Oost	56%	28%	17%	30%	22%	48%	77%	8%	15%	77%	15%	9%
Zuid	50%	27%	23%	50%	25%	25%	61%	22%	17%	82%	5%	14%
West	75%	6%	19%	36%	18%	46%	55%	18%	27%	63%	10%	27%

1.5.2. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad

Verschillen tussen het platteland en de stad hebben vooral betrekking op de opvang van doelgroepkinderen van niet-westerse komaf (Tabel 1.13). Zowel voor de peuteropvang als de buitenschoolse opvang geldt dat er in stedelijk gebied meer kinderen met een niet-westerse achtergrond worden opgevangen dan in landelijk gebied. Dit verschil is met name in de peuteropvang sterk zichtbaar, waarbij er in de stad ruim drie keer zoveel niet-westerse doelgroepkinderen worden opgevangen. Voor de buitenschoolse opvang gaat het om twee keer zoveel kinderen.

Tabel 1.13 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de kinderopvang - stedelijkheidsgraad

Regio	KDV		POV		BSO		GO	
	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers	Lage SES	Niet-westers
Landelijk	19%	19%	25%	13%	19%	14%	8%	11%
Stedelijk	12%	24%	35%	41%	18%	27%	14%	16%

Een groot deel van deze kinderen in stedelijk gebied worden opgevangen in groepen met relatief veel (>30%) doelgroepkinderen (Tabel 1.14). Voor de peuteropvang geldt dat ongeveer twee derde van de groepen in het stedelijk gebied relatief veel doelgroepkinderen opvangen, tegenover slechts een kwart van de groepen in het landelijk gebied. Voor de buitenschoolse opvang geldt dat bijna de helft van de groepen in stedelijk gebied aangeeft relatief veel doelgroepkinderen op te vangen, tegenover minder

dan 15% van de groepen in landelijk gebied. Tot slot zijn er in stedelijk gebied ook meer gastouders die relatief veel kinderen van niet-westerse komaf opvangen.

Tabel 1.14 Verdeling kinderen met niet-westerse afkomst in de kinderopvang - stedelijkheidsgraad

Regio	KDV Niet-westers			POV Niet-westers			BSO Niet-westers			GO Niet-westers		
	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%
Landelijk	59%	18%	24%	63%	14%	23%	69%	17%	14%	83%	3%	14%
Stedelijk	46%	27%	27%	23%	13%	65%	36%	18%	46%	72%	3%	25%

Wat betreft de opvang van kinderen met een lage SES blijken er geen significante verschillen tussen stad en platteland (Tabel 1.13). Maar een nadere beschouwing van groepen met weinig, een matig aandeel of relatief veel doelgroepkinderen laat zien dat er vooral in de kinderdagopvang verschillende patronen zijn. In het stedelijk gebied zijn relatief veel groepen die weinig kinderen met een lage SES opvangen (70%) in vergelijking met landelijk gebied (47%).

Tabel 1.15 Verdeling kinderen met lage SES in de kinderopvang - stedelijkheidsgraad

Regio	KDV Lage SES			POV Lage SES			BSO Lage SES			GO Lage SES		
	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%	<15%	15-30%	>30%
Landelijk	47%	27%	27%	31%	26%	43%	66%	14%	21%	85%	5%	10%
Stedelijk	70%	18%	12%	39%	13%	48%	58%	21%	21%	70%	13%	17%

1.6. Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Uit de voorgaande alinea's blijkt dat er enkele regionale verschillen zijn als het gaat om de gehanteerde uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen. Regionale verschillen in kwaliteit zijn in mindere mate aanwezig. In deze sectie onderzoeken we hoe die drie (kwaliteit, uurprijs en doelgroep) zich tot elkaar verhouden. We onderzoeken deze relatie allereerst in de gehele steekproef van de verschillende opvangtypen. Daarnaast bekijken we eventuele verschillen tussen stad en platteland. In verband met de grootte van de steekproef is het niet mogelijk om de relaties voor alle vier de regio's afzonderlijk te onderzoeken. We gaan nu eerst in op de samenhang tussen kwaliteit enerzijds en de uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen anderzijds. Tot slot bekijken we of er een relatie is tussen de gehanteerde uurprijs van locaties en de mate waarin zij doelgroepkinderen opvangen.

1.6.1. Relaties tussen kwaliteit en uurprijs

Om de relatie tussen kwaliteit en uurprijs te onderzoeken, hebben we de data op een drietal manieren geanalyseerd. Allereerst hebben we het directe verband (correlaties) bekeken. Zoals eerder beschreven in sectie 1.4, hebben we aangetoond dat er verschillen zijn tussen de metingen van 2017, 2018 en 2019. In zowel de kinderdagopvang als de buitenschoolse opvang is de uurprijs in de afgelopen jaren gestegen. Om die reden wordt er in de analyse gecontroleerd voor het jaar waarin de meting plaatsvond. Bij de gastouderopvang is deze controlevariabele achterwege gelaten, omdat de gemiddelde prijs in de afgelopen drie jaar gelijk is gebleven.

Uurprijs in de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang hangt mogelijk ook samen met organisatiekenmerken, zoals grootte van de organisatie, rechtsvorm of winstdoel. Daarom zijn eventuele verbanden met deze kenmerken eerst bekeken. Voor de rechtsvorm (Stichting, BV/NV of

VOF) blijken geen kwaliteitsverschillen.¹² Ook het al dan niet hebben van een winstdoel blijkt geen verschillen te laten zien voor de uurprijs.¹³ Echter, wanneer we controleren voor het jaar waarin de meting plaatsvond, zien we voor de kinderdagopvang toch een significant verschil waarbij VOF-organisaties een lagere uurprijs hanteren ($M = 7.29$, $SD = 0.49$) dan organisaties die onderdeel zijn van een stichting ($M = 7.60$, $SD = 0.59$) en BV of NV's ($M = 7.59$, $SD = 0.49$). Voor de buitenschoolse opvang zijn er geen verschillen.

Tot slot kunnen locaties ook variëren in grootte, wat mogelijk een rol speelt bij de gevraagde uurprijs. Gecorrigeerd voor verschillen in de jaren waarin de gegevens verzameld zijn, blijkt er voor de kinderdagopvang een partiële correlatie van $r = .27$ ($p = .014$) en voor de buitenschoolse opvang een partiële correlatie van $r = .33$ ($p = .005$). Dit betekent dat grotere organisaties doorgaans een hogere uurprijs hanteren, wat het sterkst geldt voor de buitenschoolse opvang.

Om het directe verband tussen uurprijs en kwaliteit te onderzoeken, controleren we in de kinderdagopvang dus voor meetjaar, rechtsvorm en organisatiegrootte. In de buitenschoolse opvang houden we alleen rekening met het jaar van de meting en de organisatiegrootte. In de gastouderopvang nemen we geen controlevariabelen mee. Een tweede en derde methode die we inzetten om de relatie tussen kwaliteit en uurprijs te bekijken, is het toetsen van significante verschillen tussen goedkopere en duurdere opvanglocaties. Enerzijds bekijken we of relatief goedkope locaties (op of onder de maximumvergoeding) verschillen in kwaliteit ten opzichte van locaties die een prijs boven de maximum vergoeding hanteren. Anderzijds toetsen we of de locaties in het duurste segment (meer dan 5% boven de maximumvergoeding) verschillen in kwaliteit ten opzichte van locaties met een uurprijs die onder of maximaal 5% boven de maximumvergoeding ligt.

Kwaliteit in relatie tot uurprijs in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang

Voor de kinderdagopvang vinden we over het algemeen geen verbanden tussen uurprijs en kwaliteit. Alleen voor de dimensie praten en uitleggen van de NCKO-schalen is een voorzichtige positieve correlatie zichtbaar, wat suggereert dat de kwaliteit op dit gebied hoger is naarmate locaties duurder zijn. Ook wanneer we de kwaliteit van kinderdagverblijven in het goedkoopste segment vergelijken met het duurste segment blijken er geen verschillen te zijn.

In de buitenschoolse opvang zijn er enkele relaties tussen uurprijs en kwaliteit. Op het emotionele domein is voor de dimensies sensitiviteit en aandacht voor kindperspectief van de CLASS een voorzichtige negatieve relatie met kwaliteit zichtbaar. Dit betekent dat de kwaliteit lager is, naarmate locaties duurder zijn. Wanneer we de kwaliteit van relatief goedkope bso's (op of onder de maximumvergoeding) vergelijken met de rest, blijken deze patronen ook voor de educatieve kwaliteit. Gemiddeld genomen is de kwaliteit hoger in relatief goedkope bso's op drie dimensies: aandacht voor kindperspectief, kwaliteit van feedback en stimuleren van taalontwikkeling. Een vergelijking tussen de duurste bso-locaties (meer dan 5% boven de maximumvergoeding) en overige locaties (onder de maximumvergoeding of maximaal 5% daarboven) laat geen kwaliteitsverschillen.

Deze resultaten laten zich niet eenvoudig duiden. De uurtarieven voor de bso zijn veel complexer dan voor de andere opvangsoorten, omdat er verschillende soorten aanbod bestaan waar de uurprijs aan

¹² KDV $F(2,77) = 2.647$, $p = .077$, BSO $F(2,66) = .874$, $p = .422$

¹³ KDV $F(1,75) = .215$, $p = .644$, BSO $F(1,66) = .209$, $p = .649$

gekoppeld is. Het aanbod heeft enerzijds betrekking op de opvang op jaarbasis; zo zijn er pakketten van 52, 40 en 46/48 weken. Daarnaast hangt de opvangduur af van de schooltijden (verschil tussen korte en lange middagen) en het al dan niet hanteren van een continuooster. Tot slot is er ook flexibele opvang mogelijk waarbij ouders alleen betalen voor de uren die ze afnemen. In de regel is volledige opvang (52 weken) goedkoper op uurbasis dan een afname van 40-48 weken. Flexibele opvang en 40-weken opvang is naar verhouding het duurst en kan al gauw €1 - €2 meer kosten per uur. De uurprijs is dus afhankelijk van het specifieke aanbod dat een locatie biedt. De negatieve verbanden tussen uurprijs en kwaliteit kunnen mogelijk deels verklaard worden door de verschillen in aanbod, maar andere verklaringen zijn ook mogelijk. Nader onderzoek is nodig om hier sterkere conclusies uit te trekken.

De relatie tussen kwaliteit en uurprijs is het sterkst zichtbaar in de gastouderopvang. Zo zien we dat een hoger uurtarief bij gastouders gepaard gaat met een hogere kwaliteit wat betreft positief klimaat, sensitiviteit en respect voor autonomie. Kortom, bij gastouders met een hoger uurtarief is de emotionele kwaliteit op een aantal aspecten beter. Dit beeld wordt ook bevestigd wanneer we een vergelijking maken tussen gastouders met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding en gastouders die daarboven zitten. Gastouders die een tarief hoger dan de maximumvergoeding rekenen, scoren op bijna alle CLASS-schalen beter, behalve op aandacht voor kindperspectief. Ook voor de NCKO-schalen zien we dat een hogere uurprijs gepaard gaat met meer sensitiviteit en respect voor de autonomie. Wanneer we uitsluitend kijken naar de duurste categorie gastouders (meer dan 5% boven de maximumvergoeding), zien we nog steeds hetzelfde patroon, hoewel de verschillen met 'goedkopere' gastouders dan minder sterk zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in het aantal kinderen dat door de gastouder wordt opgevangen. Groepsmaat is een negatieve voorspeller van kwaliteit: als er meer kinderen worden opgevangen gaat dat gepaard met een lagere kwaliteit. Groepsmaat houdt tevens verband met de uurprijs: gastouders die minder kinderen opvangen, hanteren doorgaans een hogere uurprijs, mogelijk omdat zij met minder kinderen een hoger tarief nodig hebben om aan een modaal salaris te komen. Een andere verklaring is dat gastouders die een hogere uurprijs hanteren zich expliciet profileren met kleinschalige opvang en individuele aandacht. Echter, de analyses laten zien dat slechts een deel van de relatie tussen uurprijs en kwaliteit verklaard kan worden door het aantal kinderen.

Kwaliteit in relatie tot uurprijs in landelijk en stedelijk gebied

Wanneer we een onderscheid maken tussen kinderopvang in landelijk en stedelijk gebied, zien we verschillende verbanden. Voor de kinderdagopvang laten de stad en het platteland in beperkte mate een tegenovergesteld verband zien. Zo wijst een vergelijking in landelijk gebied er op dat kinderdagverblijven met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding een hogere kwaliteit laten zien op de NCKO-schalen sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie en structuren en grenzen stellen. In stedelijk gebied blijkt juist dat duurdere kinderdagverblijven een hogere kwaliteit laten zien op de NCKO-schalen.

Voor de buitenschoolse opvang zijn de relaties tussen de kwaliteit en uurprijs wel in dezelfde richting. Zowel in landelijk als stedelijk gebied geldt dat een lagere uurprijs in sommige opzichten samengaat met een betere kwaliteit. Deze relatie is in de stad wel sterker dan op het platteland. In landelijk gebied zien we alleen een verschil wanneer we locaties op of onder de maximumvergoeding vergelijken met locaties die daarboven zitten. Voor het stedelijk gebied is ook een directe relatie (negatieve correlatie)

tussen uurprijs en kwaliteit zichtbaar. De emotionele proceskwaliteit en de kwaliteit van de ruimte en de meubilering is in bso's in de stad lager naarmate de uurprijs omhoog gaat.

Tot slot blijft voor de gastouderopvang de relatie tussen een hogere uurprijs en een betere kwaliteit zowel in stedelijk als in landelijk gebied overeind: een hogere prijs en hogere kwaliteit gaan in deze sector samen. Wel zien we dat in landelijk gebied de relatie met de emotionele kwaliteit wat sterker naar voren komt en in het stedelijk gebied juist de relatie met educatieve kwaliteit meer zichtbaar is.

1.6.2. Relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen

Om de relatie tussen kwaliteit en de aanwezigheid van doelgroepkinderen te onderzoeken, hebben we de data op een tweetal manieren geanalyseerd. Daarbij moet worden opgemerkt dat de percentages doelgroepkinderen een inschatting van pedagogisch medewerkers en gastouders betreft, wat tot onnauwkeurigheden in de data leidt. Daarom komen de percentages voor zowel lage SES + hoge SES evenals voor niet-westers + westerse achtergrond niet altijd uit op 100%. In deze vervolganalyses zijn daarom beide categorieën (hoge en lage SES, westers en niet-westers) meegenomen. Allereerst hebben we het directe verband (correlaties) bekeken. Daarnaast hebben we locaties onderverdeeld in drie categorieën: weinig doelgroepkinderen (0-15%), een matig aandeel doelgroepkinderen (15-30%) en relatief veel doelgroepkinderen (>30%). Aan de hand van multivariate analyses is getoetst of er significante verschillen in kwaliteit zijn tussen deze drie groepen.

Kwaliteit in relatie tot doelgroepkinderen in alle opvangtypen

Er blijken in alle opvangsoorten relaties tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en kwaliteit, maar de patronen verschillen tussen opvangtypen. Voor de kinderdagopvang blijken er weinig verbanden. Alleen op de NCKO-schalen steun voor autonomie en praten en uitleggen blijkt een verband: in groepen met meer doelgroepkinderen met een lage SES is de kwaliteit op deze twee aspecten lager.

Voor de peuteropvang blijken er positieve relaties tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen (zowel op basis van SES als achtergrond) en de geobserveerde kwaliteit, wat mogelijkerwijs een gevolg is van actief VE-beleid. In peutergroepen waar meer doelgroepkinderen aanwezig zijn, is de kwaliteit zoals gemeten met de CLASS veelal hoger. Dit geldt vooral voor het stimuleren van de cognitieve en taalontwikkeling. De NCKO-schalen daarentegen laten zien dat de kwaliteit lager is in groepen met relatief veel doelgroepkinderen. Dit betreft de kwaliteit van praten en uitleggen en het begeleiden van interacties tussen kinderen. Mogelijke verklaringen hiervoor worden gegeven in hoofdstuk 3 over de peuteropvang gegeven (pagina 45-46).

In de buitenschoolse opvang zien we voor de CLASS- en NCKO-schalen een positieve relatie tussen de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond en kwaliteit. In groepen met meer kinderen met een niet-westerse achtergrond, is sprake van een positiever klimaat, meer respect voor autonomie van kinderen en meer aandacht voor taalstimulering. Mogelijk zijn pedagogisch medewerkers zich in deze groepen meer bewust van het belang van taalstimulering. Voor kinderen met een lage SES zijn de resultaten gemengd. In bso-groepen waar meer doelgroepkinderen met een lage SES worden opgevangen, is sprake van een positiever klimaat en een hogere mate van sensitiviteit. Echter, de kwaliteit van het begeleiden van interacties tussen kinderen is lager in deze groepen.

Tot slot zien we in de gastouderopvang een consistente relatie tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en kwaliteit. De emotionele kwaliteit en in mindere mate de educatieve kwaliteit is lager naarmate er meer doelgroepkinderen worden opgevangen. Deze verbanden zijn zowel voor SES als achtergrond zichtbaar, maar blijken het sterkst voor kinderen met een lage SES.

Kwaliteit in relatie tot doelgroepkinderen in landelijk en stedelijk gebied

Een analyse naar het verschil in landelijk en stedelijk gebied laat zien dat er voor de kinderdagopvang alleen in landelijk gebied sprake is van een relatie tussen kwaliteit en de aanwezigheid van doelgroepkinderen. Zo blijkt de mate waarin er aandacht is voor het perspectief van kinderen en de kwaliteit van praten en uitleggen lager voor doelgroepkinderen die in landelijk gebied worden opgevangen. Daarnaast blijkt in groepen met relatief veel kinderen met een lage SES dat de kwaliteit van het activiteitenaanbod en het programma lager is.

Ook voor de peuteropvang zijn met name in het landelijk gebied verbanden zichtbaar. In landelijke peuteropvangsgroepen met veel doelgroepkinderen is de emotionele en educatieve kwaliteit aanzienlijk hoger. Alleen de kwaliteit van het structureren en grenzen stellen ligt hier lager. In stedelijk gebied zien we nauwelijks een relatie tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen.

Mogelijk duiden de verschillende relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen voor de kinderdagopvang en de peuteropvang op verschillen in VE-beleid tussen landelijk en stedelijk gebied. In landelijk gebied wordt het VE-aanbod mogelijk geconcentreerd in peuteropvangsgroepen, waar deze kinderen ook sterker vertegenwoordigd zijn, en wordt het VE-aanbod minder ingezet in reguliere kinderdagopvang. De bevinding dat peuteropvanglocaties met een groter aandeel doelgroepkinderen een hogere kwaliteit bieden, is hier mogelijk een afspiegeling van.

In de buitenschoolse opvang blijkt zowel in landelijk als stedelijk gebied een verband tussen de opvang van doelgroepkinderen en kwaliteit, al zijn de relaties in het landelijk gebied wel iets sterker. De aanwezigheid van doelgroepkinderen gaat onder andere samen met meer respect voor de autonomie van kinderen en een sterkere mate van ontwikkelingsstimulering. Voor de omgevingskwaliteit blijkt juist een tegenovergesteld verband. De kwaliteit van de ruimte en inrichting is hoger in groepen met meer kinderen met een *hoge* SES of *westerse* achtergrond. En in stedelijk gebied zijn de organisatorische kwaliteit en de kwaliteit van de materialen beter wanneer er meer kinderen met een hoge SES opgevangen worden.

Ook in de gastouderopvang blijft de negatieve relatie tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en kwaliteit overeind wanneer de resultaten opgesplitst worden naar stedelijkheid. Zowel in landelijk als stedelijk gebied is er sprake van lagere kwaliteit naarmate er meer doelgroepkinderen worden opgevangen. Deze relatie is sterker voor SES dan voor afkomst. In stedelijk gebied blijkt het dan vooral om een lagere educatieve kwaliteit te gaan.

1.6.3. Relaties tussen uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Om meer inzicht te krijgen in de relaties tussen uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen en daarmee de toegankelijkheid van kinderopvang is hier op een drietal manieren naar gekeken.¹⁴

¹⁴ De peuteropvang is buiten beschouwing gelaten omdat hier de uurprijs niet zo veelzeggend is wegens andere (lokale) subsidies die van invloed zijn

Allereerst hebben we het directe verband (correlaties) bekeken gecorrigeerd voor andere relevante kenmerken zoals meetjaar, rechtsvorm, organisatiegrootte en stedelijkheidsgraad afhankelijk van het type opvang.¹⁵ Een tweede en derde methode is het toetsen van significante verschillen tussen goedkopere en duurdere opvanglocaties. Enerzijds bekijken we of relatief goedkope locaties (op of onder de maximum vergoeding) verschillen in de mate waarin zij doelgroepkinderen opvangen ten opzichte van locaties die een prijs boven de maximum vergoeding hanteren. Anderzijds toetsen we of de locaties in het duurste segment (meer dan 5% boven de maximum vergoeding) verschillen in de mate waarin zij doelgroepkinderen opvangen ten opzichte van locaties met een uurprijs die onder of maximaal 5% boven de maximumvergoeding ligt. Dit wordt zowel voor de gehele steekproef als voor het stedelijk en landelijk gebied afzonderlijk bekeken.

Voor de kinderdagopvang blijkt er geen direct verband tussen de gevraagde uurprijs en het percentage doelgroepkinderen dat wordt opgevangen in de kinderdagopvang. Zowel de aanwezigheid van kinderen met een lage SES als de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond blijkt niet gerelateerd aan de uurprijs. Ook een vergelijking van locaties met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding met locaties met een uurprijs daarboven laat geen verschillen zien. Dit geldt zowel in het landelijk als in het stedelijk gebied. Wanneer we de duurste groep kinderdagverblijven (>5% boven maximum vergoeding) vergelijken met de rest, zijn er voorzichtige aanwijzingen dat er sprake is van selectie op basis van SES. Zo wordt er in het duurste segment slechts 3% kinderen met een lage SES opgevangen, tegenover 18% in de rest van de kinderdagopvang.¹⁶ Dit patroon blijkt vergelijkbaar voor stad en platteland (respectievelijk 3% en 2% doelgroepkinderen in hoogste segment) maar statistische toetsing van deze subgroep is wegens de beperkte steekproefomvang niet mogelijk.

Voor de buitenschoolse opvang blijkt er wel een relatie tussen uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond (partiële correlatie van $r = -.28$, $p = .092$). In groepen met een hogere uurprijs zitten minder kinderen van niet-westerse afkomst. Een vergelijking tussen locaties met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding met duurdere locaties laat geen verschillen zien in de deelname van doelgroepkinderen, maar een uitsplitsing naar stedelijkheidsgraad laat wel verschillen zien. Op het platteland verschilt de deelname van kinderen met een niet-westerse achtergrond niet tussen goedkopere en duurdere bso's (respectievelijk 18% in bso's met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding tegenover 14% in bso's boven de maximumvergoeding). Ook een vergelijking met de duurste bso-groepen (>5% boven de maximum vergoeding) laat in landelijk gebied geen verschil zien als het om aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond gaat (respectievelijk 14% in goedkopere bso's tegenover 16% in de duurste locaties). Voor het stedelijk gebied blijken er wel verschillen. In stedelijk gebied worden minder niet-westerse kinderen opgevangen in duurdere groepen (respectievelijk 63% in bso's met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding tegenover 21% in bso's boven de maximumvergoeding).¹⁷ Wanneer we dit voor de duurste bso-groepen (>5% boven de maximum vergoeding) bekijken, worden de verschillen minder scherp, al blijft het patroon

¹⁵ Voor de kinderdagopvang alleen meetjaar, rechtsvorm en organisatiegrootte en voor de buitenschoolse opvang alleen meetjaar, organisatiegrootte en stedelijkheidsgraad en voor de gastouderopvang is niet gecontroleerd voor deze kenmerken.

¹⁶ Lage SES $F(1,60) = 2.896$, $p = .094$

¹⁷ Niet-westers $F(1,14) = 6.183$, $p = .026$; het aantal bso's in stedelijk gebied met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding is relatief klein, waardoor dit verschil met voorzichtigheid moet worden geïnterpreteerd).

overeind (respectievelijk 32% kinderen van niet-westerse afkomst in goedkopere locaties tegenover 15% in de duurste locaties).

In de gastouderopvang is er een direct verband tussen uurprijs en de aanwezigheid van kinderen met een lage SES ($r = -.194$, $p = .035$)¹⁸: naarmate de uurprijs stijgt, worden er minder kinderen met een lage SES opgevangen. Dit komt ook naar voren in een vergelijking van relatief goedkope gastouders (op of onder het maximum) met gastouders die een prijs boven de maximum vergoeding vragen. De goedkopere gastouders vangen gemiddeld 12% kinderen met lage SES op tegenover de duurdere gastouders die slechts 3% van deze groep kinderen opvangen.¹⁹ Een vergelijking met de duurste groep gastouders (>5% boven het maximum) laat vergelijkbare resultaten zien (respectievelijk 12% tegenover 1%).²⁰ Bij een uitsplitsing naar stedelijkheidsgraad blijven wel dezelfde patronen zichtbaar, al zijn de verbanden niet langer significant.

1.7. Conclusies en beschouwing

Krijgen kinderen dezelfde kwaliteit kinderopvang, onafhankelijk van waar zij gebruik maken van die opvang? Om het antwoord te vinden op deze vraag, is gekeken naar verschillen in kwaliteit tussen verschillende regio's in Nederland en op basis van stedelijkheidsgraad. Verder is onderzocht of kwaliteit samenhangt met uurprijs of groepssamenstelling. Over het algemeen blijken er weinig verschillen in kwaliteit op basis van deze kenmerken. Hoewel dit rapport vooral beschrijvend is en daarmee geen uitspraken gedaan kunnen worden over causaliteit (oorzaak-gevolg relaties), proberen we aan het einde van dit hoofdstuk om de bevindingen samen te vatten en te duiden.

Er blijken enkele kwaliteitsverschillen te zijn tussen de verschillende regio's. Zo blijkt de kwaliteit van de kinderdag- en peuteropvang in de regio Oost iets hoger in vergelijking met de regio's West en Zuid. Voor de bso geldt dat de kwaliteit in de regio Noord wat lager is, terwijl de kwaliteit juist in de regio West hoger is. Voor de gastouderopvang tenslotte geldt dat de kwaliteit iets hoger is in de regio Zuid. Regionale verschillen in kwaliteit kunnen mogelijk gerelateerd zijn aan verschillen in kinderopvangaanbod in combinatie met de wensen en (opvang)behoeften van ouders. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat kinderopvangaanbieders zich bij voorkeur vestigen in een gebied met voldoende financiële draagkracht van ouders en een sterke behoefte aan kinderopvang.²¹ Vooral in regio West en in stedelijk gebied is naar verhouding veel aanbod. In de regio's Noord en Zuid zijn minder opvangvoorzieningen in de nabijheid in vergelijking met de andere twee regio's.²² Mogelijk vervullen gastouders een (groot) deel van de opvangbehoefte in minder dichtbevolkte gebieden. Deze verschillen in aanbod en opvangbehoefte kunnen leiden tot marktdifferentiatie. De grote opvangbehoefte van ouders in combinatie met veel verschillende aanbieders, kan in stedelijk gebied aanbieders aanleiding geven om juist in kwaliteit te investeren om zichzelf positief te profileren ten opzichte van anderen. Het is daarentegen ook mogelijk dat aanbieders zich richten op andere punten (uurprijs, flexibiliteit, specifieke oudergroep) of dat een vorm van profilering juist minder noodzakelijk

¹⁸ Ook wanneer we in de gastouderopvang voor stedelijkheidsgraad controleren, blijft een partiële relatie van $r = -.184$ ($p = .051$) zichtbaar.

¹⁹ Lage SES $F(1,113) = 3.629$, $p = .059$

²⁰ Lage SES $F(1,113) = 5.575$, $p = .020$

²¹ Noailly & Visser (2009)

²² Gebaseerd op data van het CBS, zie <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?ts=1600933938616>

is, omdat er toch voldoende vraag is vanuit ouders. In de minder dichtbevolkte gebieden kan minder kinderopvangaanbod gepaard gaan met een minder sterke noodzaak om je als aanbieder op kwaliteit te profileren, maar het is ook denkbaar dat een grotere concurrentie tussen opvangsoorten (gastouderopvang versus kinderdagopvang of buitenschoolse opvang) hier juist aanleiding geeft tot sterke onderscheiding op basis van kwaliteit of andere eigenschappen.

Verder blijken er soms verschillende patronen tussen landelijk en stedelijk gebied. Zo blijkt met name in landelijk gebied de kwaliteit hoger naarmate er meer doelgroepkinderen worden opgevangen in de peuteropvang, terwijl er juist negatieve relaties zijn voor de kinderdagopvang. Mogelijk heeft dit te maken met keuzes die worden gemaakt in het lokale onderwijsachterstandenbeleid. Wellicht wordt in landelijk gebied sterker ingezet op het versterken van het aanbod van voorschoolse educatie (VE) in peuteropvanggroepen (in tegenstelling tot kinderdagopvanggroepen), omdat hier naar verhouding meer doelgroepkinderen zitten.

In vergelijking met de andere opvangsoorten laat de buitenschoolse opvang andersoortige patronen zien. Zo is de bso relatief duur ten opzichte van de maximumvergoeding die vergoed wordt middels de kinderopvangtoeslag. Waar de gemiddelde uurprijs voor de kinderdagopvang globaal in lijn is met die maximumvergoeding, ligt de gemiddelde uurprijs voor de bso ruim 8% hierboven. De resultaten laten zien dat in 2019 slechts 3% van de locaties een uurprijs vraagt die op of onder de maximumvergoeding ligt, terwijl dit in 2017 nog 27% was. In tegenstelling tot de dagopvang is de maximaal te vergoeden uurprijs voor de buitenschoolse opvang echter amper gestegen, namelijk nog geen 3% ten opzichte van bijna 12% in de kinderdagopvang. De grote discrepantie tussen de gemiddelde gevraagde uurprijs en de maximale vergoeding voor ouders roept de vraag op of de tariefstelling voor de kinderopvangtoeslag bij de buitenschoolse opvang wel toereikend is.

Tegelijkertijd blijkt een hogere uurprijs niet per definitie te resulteren in een betere kwaliteit, integendeel. De huidige gegevens zijn beperkt en laten het niet toe om harde conclusies te trekken over oorzaak-gevolg relaties, maar er zijn wel een aantal aspecten die specifiek zijn voor de bso. Zo is de complexiteit van naschoolse opvang groter dan voor de dagopvang. Er moet namelijk rekening worden gehouden met de schooltijden (en studiedagen), met eventueel vervoer van verschillende scholen en met verschillen in wensen van ouders ten aanzien van opvang in de schoolvakanties. Zoals beschreven, zorgt dit er voor dat organisaties verschillende pakketten aanbieden met ook verschillende prijskaartjes.²³ Hoewel dit het moeilijker maakt om locaties te vergelijken op uurprijs, lijkt een algemene tendens in het veld wel dat ouders per uur meer betalen voor flexibele opvang (terwijl dit per saldo goedkoper kan zijn voor ouders). Dit roept de vraag op hoe flexibiliteit en kwaliteit in de opvang zich tot elkaar verhouden.

De gevonden relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de aanwezigheid van doelgroepkinderen kunnen mogelijk te maken hebben met marktdifferentiatie. Met name in stedelijk gebied bleek de gemiddelde uurprijs hoger en de range in de gevraagde uurprijs groter. Mogelijk richten organisaties zich op verschillende klantengroepen en passen zij hun uurprijs daar op aan. De relaties tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en uurprijs passen bij deze mogelijke verklaring. Met name in stedelijk gebied en de regio West blijken locaties een behoorlijk aandeel kinderen met een niet-

²³ De Jong, Lantinga, & Willering (2020)

westerse achtergrond op te vangen en bleken deze doelgroepkinderen minder vaak aanwezig in de duurste locaties. Het is denkbaar dat de uurprijs aangepast wordt aan de klantengroep. Tegelijkertijd hebben de resultaten laten zien dat groepen in de peuteropvang en buitenschoolse opvang met een hoger aandeel doelgroepkinderen, vooral voor kinderen met een niet-westerse achtergrond, een hogere emotionele en educatieve kwaliteit bieden.

Ook voor de peuteropvang blijkt de emotionele en educatieve kwaliteit in groepen die veel doelgroepkinderen opvangen veelal hoger. Ook hier geldt dat dit vooral betrekking heeft op kinderen met een niet-westerse achtergrond. Zowel voor de peuteropvang als de buitenschoolse opvang blijkt de educatieve kwaliteit hoger in groepen met meer doelgroepkinderen en dit geldt vooral voor taalstimulering. Deze resultaten kunnen er op duiden dat pedagogisch medewerkers zich meer bewust zijn van de aanvullende behoeften van kinderen met een niet-westerse achtergrond en hier beter op weten in te spelen, bijvoorbeeld als het gaat om het stimuleren van de taalontwikkeling. Overigens blijken er soms ook negatieve relaties met het aandeel doelgroepkinderen met een lage SES. Zo is de mate waarin medewerkers de interacties tussen kinderen bevorderen lager in groepen met meer doelgroepkinderen, zowel in de buitenschoolse opvang als de peuteropvang. Mogelijk zijn medewerkers sterker georiënteerd op hun eigen interacties met kinderen dan op de interacties tussen kinderen onderling.

In de gastouderopvang blijkt de kwaliteit juist lager als er meer doelgroepkinderen worden opgevangen. Hier geldt dat een hogere uurprijs wel degelijk samenhangt met een hogere kwaliteit. En de resultaten laten zien dat duurdere gastouders (veel) minder doelgroepkinderen opvangen. Zoals in een eerder rapport al werd gemeld, lijkt het er op dat gastouders zich richten op een bepaalde klantengroep en daar hun aanbod op aanpassen.²⁴ De grotere variatie in de gevraagde uurprijs lijkt dit te ondersteunen en lijkt te duiden op (sterke) marktdifferentiatie.

Concluderend kan worden gesteld dat voor de kinderdagopvang en peuteropvang de verschillen in kwaliteit het kleinst zijn. Het maakt voor jonge kinderen ook niet heel veel uit in welke regio ze wonen. Er zijn wel kleine verschillen tussen stad en platteland, die vooral voor doelgroepkinderen een verschil maken. In de kinderdagopvang in het landelijk gebied ligt de kwaliteit wat lager in groepen met veel doelgroepkinderen, terwijl de kwaliteit in de landelijke peutergroepen met veel doelgroepkinderen juist wat hoger uitvalt. Voor de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang blijken er sterkere verschillen in kwaliteit op basis van uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen. Voor de buitenschoolse opvang lijkt dit gunstig voor doelgroepkinderen die al gebruik maken van opvang. Maar een belangrijke kanttekening is de stijgende uurprijs van deze opvangvorm, waardoor deze opvangsoort mogelijk minder toegankelijk wordt voor kinderen van lage SES en/of een niet-westerse achtergrond. De gastouderopvang is in dit opzicht toegankelijker, maar hier laten de resultaten duidelijk zien dat de kwaliteit voor doelgroepkinderen lager is.

²⁴ Slot et al., (2019)

2. Kwaliteit in de kinderopvang

In dit hoofdstuk staat de kwaliteit in de kinderopvang centraal. Er wordt beschreven in hoeverre er sprake is van kwaliteitsverschillen tussen regio's en tussen stad en platteland (sectie 2.1). Ook kijken we naar regionale verschillen in uurprijs (2.2) en de opvang van doelgroepkinderen in termen van lage sociaaleconomische status en niet-westerse achtergrond (sectie 2.3). Tot slot onderzoeken we de relatie tussen uurprijs, de opvang van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit op de groep (sectie 2.4).

2.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de kinderdagverblijven wordt de kwaliteit vanuit LKK op verschillende manieren beoordeeld. Om de emotionele en de educatieve kwaliteit te meten, zijn de locaties beoordeeld met de CLASS²⁵ en de NCKO-schalen. Met behulp van de omgevingschalen²⁶ wordt gekeken naar de wijze waarop de groepen zijn ingericht en voorzien van materialen. Ook worden de aangeboden activiteiten en het programma beoordeeld en wordt gekeken naar de globale interactiekwaliteit.

2.1.1. Kwaliteit per regio

Tabel 2.1 (opgenomen in de Bijlage) geeft een overzicht van de gemeten kwaliteit per regio. Voor de CLASS zien we dat in alle vier de regio's de emotionele kwaliteit gemiddeld voldoende tot goed te noemen is, terwijl de educatieve kwaliteit gemiddeld van matige-voldoende kwaliteit is. Wat betreft de sfeer in de groep en de mate waarin de pedagogisch medewerker sensitief reageert op kinderen, blijken de scores in de regio Oost iets hoger dan in de regio West (met een middelmatig effect)²⁷. Verder zijn er geen verschillen in de proceskwaliteit. Ook als we kijken naar de zes NCKO interactievaardigheden zien we dit beeld terug. In alle vier de regio's wordt voldoende tot goed gescoord op de meer basale vaardigheden: sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie, structureren en grenzen stellen. Op de meer educatieve interactievaardigheden wordt lager gescoord.

De vier regio's blijken weinig te verschillen met betrekking tot de kwaliteit zoals gemeten met de omgevingschalen. Wat betreft de inrichting en materialen, het activiteiten aanbod, programma en de interactiekwaliteit maakt het voor kinderen dus niet uit of zij in regio Noord, Oost, Zuid of West wonen. In alle vier de regio's is de kwaliteit op deze aspecten gemiddeld voldoende tot goed. Op slechts een tweetal aspecten zien we verschillen tussen de regio's. Eén voorzichtig trend is dat de kwaliteit van ruimte en meubilering in de regio Noord richting uitstekend gaat, terwijl deze in Zuid goed te noemen valt (met een groot effect). Verder constateren we een significant verschil tussen de gemiddeld uitstekende kwaliteit van het aangeboden programma op de groepen in regio West en de goede kwaliteit van het aangeboden programma in regio Oost (met een groot effect).²⁸ Echter, generieke beeld laat zien dat de kwaliteit in alle regio's en op alle aspecten voldoende tot goed is.

²⁵ In de KDV peutergroepen is gebruik gemaakt van de CLASS Toddler, in de babygroepen de CLASS Infant en in de verticale groepen zijn zowel de CLASS Toddler als CLASS Infant afgenomen.

²⁶ In de KDV peutergroepen is gebruik gemaakt van de ECERS-R, in de babygroepen de ITERS-R en in de verticale groepen zijn zowel de ECERS-R als ITERS-R afgenomen.

²⁷ Positief klimaat $F(3,89) = 1.665, p = .180$, Cohen's $d = 0.58$; Sensitiviteit van de PM'er $F(3,89) = 1.563, p = .204$, Cohen's $d = 0.60$

²⁸ Ruimte en meubilering $F(3,89) = 2.392, p = .074$, Cohen's $d = 0.89$; Programma $F(3,89) = 3.426, p = .021$, Cohen's $d = 0.84$.

2.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad

Wat betreft de geboden kwaliteit maakt het voor kinderen in kinderdagverblijven geen verschil of zij woonachtig zijn in landelijk of stedelijk gebied. Tabel 2.2 laat zien dat er geen significante verschillen zijn op basis van alle drie de instrumenten. De emotionele kwaliteit is voldoende tot goed, op basis van de CLASS en NCKO-schalen, en de educatieve kwaliteit scoort wat lager. Voor de omgevingschalen zijn er ook geen significante verschillen wat betreft de ruimte en meubilering, het activiteitenaanbod, programma en de interactiekwaliteit. Zowel in meer verstedelijkt als landelijk gebied is de kwaliteit op deze aspecten gemiddeld voldoende tot goed.

Tabel 2.2 Geobserveerde kwaliteit in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen - stedelijkheidsgraad

CLASS	KDV Landelijk gebied				KDV Stedelijk gebied			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	51	4.75-7.00	5.86	0.60	51	4.50-7.00	5.83	0.58
Sensitiviteit van de PM'er	51	4.00-7.00	5.71	0.80	51	3.75-7.00	5.62	0.81
Aandacht voor kindperspectief	38	2.33-6.67	4.52	0.98	38	3.33-6.00	4.66	0.72
Begeleiden van gedrag	38	3.00-6.75	5.36	0.91	38	3.67-6.67	5.60	0.67
Faciliteren leren en ontwikkeling	51	2.00-6.00	3.70	0.95	51	1.83-5.75	3.92	1.02
Kwaliteit van feedback	38	1.25-4.00	2.53	0.70	38	1.33-5.00	2.87	0.88
Stimuleren van taalontwikkeling	51	1.83-5.25	3.22	0.85	51	1.75-5.00	3.33	0.84
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	49	3.00-7.00	5.50	0.82	35	3.00-6.67	5.51	0.80
Respect voor autonomie	49	2.50-6.25	4.97	0.71	35	3.50-6.67	5.11	0.76
Structureren en grenzen stellen	42	3.00-7.00	5.56	0.92	29	1.00-7.00	5.74	1.13
Praten en uitleggen	49	2.50-7.00	4.33	0.94	35	2.00-5.67	4.48	0.82
Ontwikkelingsstimulering	49	1.40-7.00	3.37	1.11	35	1.33-5.40	3.68	1.03
Begeleiden van interacties	49	1.00-6.00	2.65	1.11	34	1.00-4.75	2.71	1.14
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	51	2.80-6.55	5.20	0.80	42	3.60-6.75	5.17	0.75
Taal	51	2.00-7.00	5.13	1.07	42	2.83-7.00	5.10	1.10
Activiteiten	51	2.56-6.44	4.34	0.93	42	2.00-5.94	4.20	1.09
Interactie	51	4.20-7.00	6.14	0.80	42	3.75-7.00	6.14	1.01
Programma	51	2.33-7.00	5.54	1.15	42	2.67-7.00	5.46	1.22

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

2.2. Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad

Voordat we inzoomen op de verschillen tussen regio's en tussen stad en platteland, beschrijven we eerst de landelijke ontwikkelingen in de uurprijzen van de kinderdagverblijven. Tussen 2017 en 2019 is de uurprijs significant gestegen²⁹, conform de stijging van het maximumuurtarief waarvoor men kinderopvangtoeslag kan aanvragen (Tabel 2.3). Opvallend is dat het aantal kinderdagverblijven dat meer dan 5% boven het maximum uurtarief voor de kinderopvangtoeslag rekent, tussen 2017 en 2019 is gestegen van 0% naar 27%. Mogelijke verklaringen voor dit fenomeen kunnen zijn dat er in deze jaren sprake was van economische groei, maar ook dat de invoering van de Wet IKK voor de kinderdagverblijven extra kosten met zich meebrengt die doorberekend worden. Tegelijk zien we dat het aantal kinderdagverblijven dat een uurprijs op of onder het maximum uurtarief schommelt door de jaren heen, evenals het aantal kinderdagverblijven dat daar net boven gaat zitten.

²⁹ Uurprijs $F(2,82) = 44.222$, $p < .001$

Tabel 2.3 Gerapporteerde uurprijs voor de KDV per jaar

Jaar	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag			
		Range	M	SD	Maximale vergoeding	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
2017	29	€6.24-7.53	€7.09	€0.29	€7.18	45%	55%	0%
2018	26	€6.68-8.00	€7.53	€0.27	€7.45	23%	66%	11%
2019	30	€7.00-9.20	€8.03	€0.53	€8.02	40%	33%	27%

2.2.1. Uurprijs per regio

Er blijken geen verschillen tussen de regio's met betrekking tot de gevraagde uurprijzen (Tabel 2.4). Wat wel opvalt, is het verschil tussen de laagste en hoogste prijzen die we binnen de regio's aantreffen. In regio Zuid en Oost zijn de laagst gehanteerde uurprijzen ongeveer een euro goedkoper in vergelijking met de maximale vergoeding terwijl dat voor de Noord en West slechts een halve euro bedraagt. In regio West daarentegen wordt door de duurste locatie € 1.18 per uur bovenop de maximale vergoedin gerekend, terwijl dat in de andere regio's tenminste een halve euro lager ligt. Tevens zien we dat in regio West procentueel de meeste kinderdagverblijven een uurprijs hanteren die meer dan 5% boven de maximum vergoeding kinderopvangtoeslag ligt. In regio Zuid zijn procentueel de meeste kinderdagverblijven met een uurprijs op of onder de maximum vergoeding. In alle regio's behalve West vraagt de meerderheid van de locaties een uurprijs die 1-5% boven de maximum vergoeding ligt. Voor de regio West lijkt de verdeling beide kanten uit te gaan, met meer locaties die op of onder het maximum zitten en meer locaties die hier ver bovenuit stijgen.

Tabel 2.4 Gerapporteerde uurprijs voor de KDV - regio

Regio	N	Range ^a	M	SD	In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
					Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Noord	16	-€0.52/0.54	€7.65	€0.51	25%	63%	12%
Oost	21	-€1.02/0.68	€7.57	€0.42	33%	53%	14%
Zuid	23	-€0.94/0.43	€7.35	€0.50	44%	52%	4%
West	25	-€0.61/1.18	€7.70	€0.67	40%	40%	20%

^a Op basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

2.2.2. Uurprijs naar stedelijkheidsgraad

Ook tussen landelijk en verstedelijkt gebied is er geen sprake van een significant verschil in de gemiddelde uurprijs bij de kinderdagverblijven (Tabel 2.5). Wel zien we dat in landelijk gebied de laagst gehanteerde uurprijs ten opzichte van de vergoeding lager is dan de laagst gehanteerde uurprijs in stedelijk gebied (respectievelijk €0.15 verschil). Omgekeerd ligt de hoogst gehanteerde uurprijs in stedelijk gebied aanzienlijk hoger dan de hoogst gehanteerde uurprijs in landelijk gebied (respectievelijk €0.64 verschil). Dit beeld wordt gereflecteerd in het aantal locaties boven of onder de maximum vergoeding, waar te zien is dat er in stedelijk gebied procentueel meer kinderdagverblijven zijn die een relatief hoge uurprijs hanteren. In landelijk gebied zijn er procentueel meer kinderdagverblijven die een uurtarief op of onder de maximum vergoeding hanteren. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de (huisvestings)kosten in stedelijk gebied hoger zijn voor kinderopvangorganisaties en dat deze worden doorberekend in de uurprijs.

Tabel 2.5 Gerapporteerde uurprijs voor de KDV - stedelijkheidsgraad

Regio	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
		Range ^a	M	SD	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Landelijk	45	-€1.02/0.54	€7.48	€0.53	42%	49%	9%
Stedelijk	40	-€0.87/1.18	€7.66	€0.56	30%	53%	17%

^a Op basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

2.3. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de LKK wordt gekeken naar de mate waarin doelgroepkinderen worden opgevangen. Hierbij kijken we naar het aandeel kinderen met lage sociaaleconomische status (lage SES) en naar kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit zijn groepen die een relatief hoog risico lopen op onderwijsachterstanden. Landelijk zien we dat de pedagogisch medewerkers in de kinderdagverblijven voor zo'n 18% van de kinderen hebben gerapporteerd dat zij een lage SES hebben en mogelijk deels overlappend zo'n 23% met een niet-westerse achtergrond³⁰.

Tevens hebben we specifiek gekeken naar de verdeling van kinderen binnen de groep op basis van SES en afkomst (Tabel 2.6). In bijna 60% van de kinderdagverblijven maakt het aandeel kinderen met een lage SES maximaal 15% van de groep uit. Bij ruim één vijfde van de kinderdagverblijven heeft 15 tot 30% van de kinderen een lage SES. Bij krap één vijfde van de kinderdagverblijven heeft meer dan 30% van de kinderen een lage SES. Voor kinderen met een niet-westerse achtergrond geldt dat zij in ruimere mate vertegenwoordigd zijn in de kinderdagverblijven. Ruim een kwart van de kinderdagverblijven rapporteert dat het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond meer dan 30% is. Tevens is bij ruim één vijfde van de kinderdagverblijven het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond 15 à 30%. Ruim de helft van de kinderdagverblijven rapporteert dat het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond lager is dan 15%.

Tabel 2.6 Verdeling gerapporteerde doelgroepkinderen in de KDV

Groepen	KDV Lage SES			KDV Niet-westerse achtergrond		
	0-15%	15-30%	>30%	0-15%	15-30%	>30%
Groepen	59%	22%	19%	52%	22%	25%

2.3.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio

Er blijkt één significant verschil tussen regio's wat betreft de opvang van doelgroepkinderen (Tabel 2.7). In de regio Zuid zijn meer kinderen van niet-westerse achtergrond aanwezig op de kinderdagverblijfgroepen dan in de regio's Noord, Oost en West.³¹ Verder zijn er geen verschillen

³⁰ Percentages zijn gebaseerd op de zelf-rapportage van pedagogisch medewerkers over de kinderen op hun groep. Er zitten onnauwkeurigheden in de gerapporteerde aantallen doelgroepkinderen. Daarom komen de percentages voor zowel lage SES + hoge SES evenals voor niet-westers + westerse achtergrond niet altijd uit op 100%. De percentages zijn dan ook slechts een indicatie. In vervolganalyses zijn daarom beide categorieën meegenomen in de analyses. Overlap is mogelijk tussen de gerapporteerde SES en achtergrond (bijvoorbeeld kinderen met lage SES en een niet-westerse achtergrond).

³¹ Achtergrond $F(3,62) = 3.628$, $p = 0.18$, Cohen's d Noord = 0.97, Cohen's d Oost = 0.68, Cohen's d West = 0.65

tussen de vier regio's. Hoewel er amper verschillen zijn tussen regio's in het gemiddelde aandeel doelgroepkinderen in de groep, zijn er wel verschillende patronen wanneer gekeken wordt op basis van een driedeling: *weinig doelgroepkinderen* (0-15%), *matig aandeel doelgroepkinderen* (15-30%) en *relatief veel doelgroepkinderen* (>30%). In regio Zuid heeft ongeveer de helft van de groepen weinig kinderen met een lage SES, terwijl dit in regio West maar liefst 75% is. In Noord zijn er opvallend weinig kinderdagverblijven (6,3%) met een matig aandeel kinderen met een lage SES in vergelijking met de andere regio's. Het percentage kinderdagverblijven met een relatief hoog aandeel kinderen met lage SES schommelt tussen de 16,7% (Noord en Oost) en 22,7% (Zuid). Voor niet-westerse achtergrond lijkt het erop dat in regio Noord de meeste kinderdagverblijven weinig doelgroepkinderen opvangen, namelijk twee derde van de locaties. In regio Zuid zijn procentueel de meeste kinderdagverblijven met relatief veel niet-westerse kinderen (> 30%) op de groep.

Tabel 2.7 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de KDV - regio

Regio	KDV Lage SES							KDV Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	12	0.00-0.90	0.14	0.20	58%	25%	17%	12	0.40-1.00	0.86	0.20
Oost	18	0.00-0.75	0.16	0.21	56%	28%	17%	19	0.25-1.00	0.88	0.19
Zuid	22	0.00-1.00	0.24	0.27	50%	27%	23%	21	0.00-1.00	0.82	0.26
West	16	0.00-1.00	0.15	0.17	75%	6%	19%	16	0.60-1.00	0.94	0.11

Regio	KDV Niet-westerse achtergrond							KDV Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	12	0.00-0.33	0.10 ^a	0.11	67%	25%	8%	12	0.67-1.00	0.90	0.11
Oost	18	0.00-0.55	0.17 ^b	0.18	61%	17%	22%	19	0.45-1.00	0.86	0.17
Zuid	22	0.00-1.00	0.36 ^{abc}	0.35	41%	18%	41%	22	0.00-1.00	0.67	0.35
West	16	0.00-1.00	0.23 ^c	0.17	47%	33%	20%	17	0.00-1.00	0.80	0.24

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

2.3.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad

Het aandeel kinderen met een lage SES of met een niet-westerse achtergrond verschilt niet significant tussen kinderdagverblijven in de stad en op het platteland (Tabel 2.8). In stedelijk gebied blijkt in ruim 70% van de kinderdagverblijfgroepen het aandeel kinderen met een lage SES klein te zijn (0-15%). In landelijk gebied is dit bij minder dan de helft van de kinderdagverblijven het geval. Omgekeerd zijn er in landelijk gebied relatief meer groepen met een matig aandeel (15-30%) en relatief veel (> 30%) kinderen met een lage SES te vinden. Er blijken minder verschillen op basis van niet-westerse achtergrond. Wel constateren we met voorzichtigheid dat het percentage kinderdagverblijfgroepen met weinig kinderen met niet-westerse achtergrond in landelijk gebied hoger is dan in stedelijk gebied.

Tabel 2.8 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de KDV - stedelijkheidsgraad

Regio	KDV Lage SES							KDV Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	32	0.00-1.00	0.19	0.23	47%	27%	27%	32	0.00-1.00	0.85	0.20
Stedelijk	34	0.00-0.75	0.12	0.21	70%	18%	12%	34	0.25-1.00	0.88	0.21

Regio	KDV Niet-westerse achtergrond							KDV Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	32	0.00-1.00	0.19	0.24	59%	18%	24%	32	0.00-1.00	0.84	0.22
Stedelijk	34	0.00-1.00	0.24	0.26	46%	27%	27%	34	0.00-1.00	0.76	0.26

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

2.4. Relatie tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Een interessante vraag is of er een verband is tussen de geobserveerde kwaliteit, de uurprijs die kinderdagverblijven vragen en de doelgroep die zij opvangen. Om antwoord te kunnen geven op die vraag zijn de data op verschillende manieren geanalyseerd. Samenhang tussen kwaliteit enerzijds (op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingsschalen) en uurprijs en doelgroep anderzijds is allereerst bekeken aan de hand van correlaties. Dit is zowel voor de gehele steekproef van de kinderdagopvang als voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken³². Voor de relatie met uurprijs is er tevens gekeken naar mogelijke kwaliteitsverschillen op basis van de mate waarin locaties opvang boven of ver boven (>5%) de maximale vergoeding aanbieden. Voor doelgroep is er tevens gekeken of er kwaliteitsverschillen zichtbaar zijn tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen. Ook hierin zijn verschillen zowel voor de hele steekproef en voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken.

2.4.1. Kwaliteit en uurprijs

Tabel 2.9 laat het directe verband tussen kwaliteit en uurprijs. Zoals beschreven in het introductiehoofdstuk, zijn de gerapporteerde relaties gecorrigeerd voor verschillen op basis van meetjaar, organisatiegrootte en rechtsvorm. Wanneer we kijken naar de gehele steekproef vinden we over het algemeen geen verbanden tussen uurprijs en kwaliteit. Enkel voor de dimensie praten en uitleggen van de NCKO-schalen is een voorzichtige positieve correlatie zichtbaar, wat suggereert dat de kwaliteit op dit gebied hoger is naarmate locaties duurder worden. Wanneer de relaties voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk worden vergeleken, vinden we alleen in het stedelijk gebied voor de NCKO-interactieschaal enkele significante verbanden. In het stedelijk gebied is een positieve samenhang zichtbaar voor sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie, en structureren en grenzen stellen. In het stedelijk gebied is de emotionele kwaliteit zoals gemeten met de NCKO-schalen dus hoger naarmate de opvang duurder is. Tevens zien we hier weer een voorzichtige positieve relatie tussen uurprijs en praten en uitleggen.

In Tabellen 2.10, 2.11 en 2.12 (opgenomen in de Bijlage) is een vergelijking gemaakt tussen kinderdagverblijven met een uurprijs of op onder de maximale vergoeding en locaties die meer dan de maximaal vergoede uurprijs vragen. Uit deze vergelijking blijkt niet dat er sprake is van een kwaliteitsverschil tussen goedkopere en duurdere kinderdagverblijven (Tabel 2.10). Een afzonderlijke relatie tussen het landelijk en stedelijk gebied laat wel enkele kwaliteitsverschillen zien op de NCKO-schalen (Tabel 2.11). Zo blijkt in het landelijk gebied de kwaliteit hoger op alle NCKO-vaardigheden, behalve structureren en grenzen stellen, in locaties die op of onder de maximum vergoeding zitten³³. Voor locaties in stedelijk gebied blijken er op basis van de multivariate toets geen relaties tussen uurprijs en kwaliteit. Echter, de post-hoc analyse laat zien dat de NCKO-vaardigheden sensitieve responsiviteit en praten en uitleggen hoger scoren in locaties die een uurprijs vragen die boven het maximum uitkomt. In het stedelijk gebied is dus een tegenovergestelde tendens zichtbaar als in het landelijk gebied. Tevens is er een vergelijking gemaakt op basis van locaties die een uurprijs hanteren ver boven de maximale vergoeding (>5%) waaruit geen verschillen blijken. Dit geldt zowel voor de gehele steekproef (Tabel 2.10) als voor de afzonderlijke analyses naar stedelijkheidsgraad (Tabel 2.12).

³² In verband met de grootte van de steekproef is de relatie in de afzonderlijke regio's achterwege gelaten.

³³ Landelijk $F(6,26) = 2.375, p = .503$, Stedelijk $F(6,15) = 1.990, p = .131$

Tabel 2.9 Relatie kwaliteit en uurprijs in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingschalen

CLASS	KDV Totaal		KDV Landelijk		KDV Stedelijk	
	<i>N</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>
Positief klimaat	80	.083	44	.259	36	-.146
Sensitiviteit van de PM'er	80	-.080	44	.096	36	-.254
Aandacht voor kindperspectief	61	-.155	34	-.133	27	-.039
Begeleiden van gedrag	61	.177	34	.259	27	.017
Faciliteren leren en ontwikkeling	80	-.110	44	-.131	36	-.192
Kwaliteit van feedback	61	-.040	34	.124	27	-.266
Stimuleren van taalontwikkeling	80	-.018	44	.125	36	-.197
NCKO-schalen	<i>N</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>
Sensitieve responsiviteit	74	.096	44	-.143	30	.486*
Respect voor autonomie	74	.144	44	-.138	30	.515**
Structureren en grenzen stellen	62	.127	37	-.164	25	.473*
Praten en uitleggen	74	.216 ⁺	44	.110	30	.361 ⁺
Ontwikkelingsstimulering	74	.182	44	.105	30	.187
Begeleiden van interacties	74	.096	44	-.045	30	.291
ITERS-R/ECERS-R	<i>N</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>	<i>n</i>	<i>R</i>
Ruimte en meubilering	80	.023	44	.174	36	-.213
Taal	80	-.137	44	-.005	36	-.289
Activiteiten	80	-.054	44	.154	36	-.162
Interactie	80	-.034	44	.104	36	-.166
Programma	80	-.050	44	.019	36	-.076

⁺*p* < .10, **p* < .05, ***p* < .01

2.4.2. Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen

Zowel met de CLASS als de omgevingschalen blijkt geen relatie tussen de opvang van doelgroepkinderen en kwaliteit. Dat geldt zowel voor de aanwezigheid van kinderen met een lage SES als voor de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond (Tabel 2.13). Alleen de NCKO-interactieschalen laten één significant verband zien. Hoe meer kinderen met een lage SES, hoe lager de kwaliteit van Praten en uitleggen. En omgekeerd, hoe meer kinderen in de groep met een hoge SES, hoe hoger de kwaliteit van Praten en uitleggen. Verder laat het NCKO-instrument een voorzichtige negatieve trend zien tussen Respect voor de autonomie en een lage SES. Oftewel, hoe meer kinderen in de groep met een lage SES, hoe lager er wordt gescoord op het bevorderen van de autonomie van de kinderen.

Er is ook gekeken naar kwaliteit op basis van een driedeling tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen, maar er blijken nauwelijks kwaliteitsverschillen (Tabel 2.15 en Tabel 2.16, opgenomen in bijlage). Met de CLASS zijn er geen verschillen in de emotionele en educatieve kwaliteit tussen groepen die weinig, een matig aandeel of relatief veel doelgroepkinderen opvangen. Ook de NCKO-schalen laten geen significant verschil zien wat betreft het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond. Voor lage SES geldt dat groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen significant hoger scoren op de schaal ontwikkelingsstimulering dan groepen met minder of juist met meer kinderen met een lage SES.³⁴ Ook de omgevingschaal laat een verschil zien. Groepen met relatief veel

³⁴ Ontwikkelingsstimulering $F(2,64) = 4.505, p = .016$

kinderen met een niet-westerse achtergrond (> 30%) scoren gemiddeld significant lager op de kwaliteit van de ruimte en meubilering dan groepen met minder kinderen met een niet-westerse achtergrond.³⁵

Stedelijkheidsgraad

Als we onderscheid maken tussen landelijk en stedelijk gebied, blijken er andere patronen voor de kinderdagverblijven in landelijk gebied (Tabel 2.14, opgenomen in de bijlage). In stedelijk gebied is er dan geen verband meer te zien tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen in de kinderdagverblijven en kwaliteit. Maar in landelijk gebied laat de CLASS zien dat een hoger percentage kinderen met een hoge SES samengaat met meer aandacht voor het kindperspectief. De NCKO-interactieschalen laat een verband zien tussen het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond en de kwaliteit op het gebied van praten en uitleggen. Hoe meer kinderen met een niet-westerse achtergrond, hoe lager de kwaliteit van het praten en uitleggen. Andersom zien we dat hoe meer kinderen met een Nederlandse of westerse achtergrond, hoe hoger de kwaliteit van het praten en uitleggen op de groep. Op basis van de omgevingschaal zien we tot slot voor de kinderdagverblijven in landelijk gebied een sterke relatie tussen het aandeel kinderen met een lage SES en de geboden activiteiten. In groepen met veel kinderen met een lage SES wordt relatief laag gescoord op het activiteitsaanbod. Omgekeerd is de kwaliteit van het activiteitsaanbod op groepen met veel kinderen met een hoge SES gemiddeld hoog. Tevens gaat een hoog aandeel kinderen met een lage SES samen met een lagere programmakwaliteit.

Tabel 2.13 Relatie kwaliteit en doelgroep in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen

CLASS	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	68	-.095	68	.159	68	-.073	70	.060
Sensitiviteit van de PM'er	68	-.062	68	.128	68	-.080	70	.031
Aandacht voor kindperspectief	51	-.156	51	.229	51	-.124	53	.031
Begeleiden van gedrag	51	-.126	51	.160	51	-.084	53	.016
Faciliteren leren en ontwikkeling	68	-.093	68	.039	68	.021	70	.094
Kwaliteit van feedback	51	.025	51	-.004	51	.067	53	-.117
Stimuleren van taalontwikkeling	68	-.168	68	.020	68	-.038	70	-.048
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	61	-.139	61	.186	61	-.029	63	-.028
Respect voor autonomie	61	-.234 ⁺	61	.199	61	-.052	63	.013
Structureren en grenzen stellen	49	-.003	50	.011	49	.148	51	-.213
Praten en uitleggen	61	-.264 [*]	61	.260 [*]	61	-.171	63	.157
Ontwikkelingsstimulering	61	-.103	61	.089	61	-.088	63	.015
Begeleiden van interacties	60	-.152	60	.173	60	-.018	62	-.019
ITERS-R/ECERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	68	-.018	68	.089	68	-.203	70	.113
Taal	68	-.114	68	.065	68	.032	70	-.067
Activiteiten	68	-.191	68	.208 ⁺	68	-.082	70	-.027
Interactie	68	-.008	68	.029	68	.034	70	-.077
Programma	68	-.162	68	.051	68	-.143	70	.058

⁺ $p < .10$, ^{*} $p < .05$, ^{**} $p < .01$

³⁵ Ruimte & Meubilering $F(2,64) = 4.927$, $p = .010$

2.5. Samenvattend beeld van de kinderdagopvang

In dit hoofdstuk hebben we de kinderdagverblijven in Nederland vergeleken op een aantal factoren. Er is onderzocht of er kwaliteitsverschillen zijn tussen regio's of tussen stad en platteland. Ook is gekeken of er een relatie is tussen ligging en uurprijs en tussen ligging en samenstelling van de groepen. Tenslotte is geanalyseerd of er een verband is met de geboden kwaliteit.

De belangrijkste bevinding is dat er weinig verschillen zijn. Voor de kwaliteit blijkt het niet zoveel uit te maken of kinderen in regio Noord, Oost, West of Zuid op een kinderdagverblijf zitten. Ook is er geen significant kwaliteitsverschil tussen kinderdagverblijven in verstedelijkt gebied en kinderdagverblijven in landelijk gebied.

Met betrekking tot de uurprijzen die kinderdagverblijven rekenen, blijkt er tussen 2017 en 2019 een stijging van 0 procent naar 27 procent in het aantal locaties dat een relatief hoge uurprijs is gaan vragen (> 5% boven de maximum vergoeding). Er blijken geen significante verschillen in de gemiddelde uurprijs tussen de verschillende regio's. De manier waarop de prijzen gespreid zijn binnen een regio verschilt wel onderling: in regio Zuid vinden we kinderdagverblijven met een aanzienlijk lager uurtarief dan in de andere regio's en in regio West vinden we kinderdagverblijven met een aanzienlijk hoger uurtarief dan in de andere regio's.

Als we landelijk en stedelijk gebied vergelijken naar uurprijs, zien we een soortgelijk patroon. Er is geen significant verschil in uurprijs tussen kinderdagverblijven op het platteland en in de stad, maar op het platteland vinden we wel kinderdagverblijven met een aanzienlijke lagere uurprijs (vanaf €6,24) dan de goedkoopste kinderdagverblijven in de stad (€6,69). En omgekeerd vinden we in de stad kinderdagverblijven die aanzienlijk duurder zijn (maximaal €9,20) dan de duurste kinderdagverblijven op het platteland (maximaal €8,56).

Landelijk blijken er geen relaties tussen de uurprijs en kwaliteit en ook niet wanneer er onderscheid wordt gemaakt tussen landelijk en stedelijk gebied. Ook als we de duurste categorie kinderdagverblijven (> 5% boven de maximum vergoeding) vergelijken met de overige kinderdagverblijven is er geen sprake van verschillen in kwaliteit.

Landelijk gezien is het percentage doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond in de kinderdagverblijven wat hoger (ongeveer 23%) dan het aandeel doelgroepkinderen met een lage SES (ongeveer 18%). Bijna 60% van de kinderdagverblijven heeft weinig kinderen met een lage SES op de groepen (< 15% van de kinderen) en ruim de helft heeft weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond op de groepen.

Er blijken weinig verschillen in de opvang van doelgroepkinderen tussen de vier regio's. Behalve in regio Zuid waar significant meer kinderen met een niet-westerse achtergrond zijn dan in de andere regio's. Dat zien we terug als we onderscheid maken tussen groepen met weinig doelgroepkinderen (<15%), een matig aandeel (15-30% doelgroepkinderen) en groepen met relatief veel doelgroepkinderen (>30%). In regio Zuid zijn er de meeste groepen met relatief veel doelgroepkinderen, zowel voor kinderen met een lage SES als voor kinderen met een niet-westerse achtergrond. In regio West zijn er de meeste groepen (75%) met weinig kinderen met een lage SES en in regio Noord de meeste groepen (66%) met weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond.

Er zijn geen significant verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied wat betreft de aanwezigheid van doelgroepkinderen. Specifiek voor de doelgroepkinderen met een lage SES valt wel op dat in stedelijk gebied bij meer dan 70% van de kinderdagverblijfgroepen het aandeel van deze kinderen zeer laag is (<15%) - tegenover 47% van de kinderdagverblijfgroepen in landelijk gebied.

Tenslotte is gekeken naar de relatie tussen het aantal doelgroepkinderen in de kinderdagverblijven en de kwaliteit van het aanbod. Het blijkt voor de kwaliteit niet uit te maken hoeveel doelgroepkinderen er op een kinderdagverblijf zitten. De enige uitzondering is dat de schaal Praten en uitleggen (NCKO-interactieschaal) samenhangt met het aantal kinderen met een lage SES op de groep: hoe hoger het aantal kinderen met een lage SES, hoe lager de kwaliteit van Praten en uitleggen door de pedagogisch medewerkers.

Als we deze gegevens uitsplitsen voor landelijk en stedelijk gebied, zien we meer significante verbanden - maar alleen in landelijk gebied. In landelijk gebied wordt er een hogere kwaliteit geboden in groepen waar minder doelgroepkinderen zitten. Zo scoort het activiteitenaanbod (ITERS-R, ECERS-R) lager op groepen met veel kinderen met een lage SES. Ook de programma-kwaliteit is dan lager. De aandacht voor het kindperspectief (CLASS) is beter in groepen met een lager aandeel kinderen met een lage SES. En de kwaliteit van praten en uitleggen (NCKO) is lager naarmate er meer kinderen met een niet-westerse achtergrond op de groep zitten.

3. Kwaliteit in de peuteropvang

In dit hoofdstuk staat de kwaliteit in de peuteropvang centraal. Er wordt beschreven in hoeverre er sprake is van kwaliteitsverschillen tussen regio's en tussen stad en platteland (sectie 3.1). Ook kijken we naar regionale verschillen in de opvang van doelgroepkinderen in termen van lage sociaaleconomische status en niet-westerse achtergrond (sectie 3.2). Tot slot onderzoeken we de relatie tussen de opvang van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit op de groep (sectie 3.3). De relatie tussen uurprijs en kwaliteit laten we in dit hoofdstuk buiten beschouwing. Dat heeft ermee te maken dat een deel van de peuteropvanglocaties subsidie ontvangt vanwege een vve-aanbod. Dit vertekent de informatie over de uurprijs, waardoor het niet goed mogelijk is om de relatie tussen uurprijs en kwaliteit voor dit type opvang te analyseren.

3.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de peuteropvang wordt de kwaliteit vanuit LKK op verschillende manieren beoordeeld. Om de emotionele en de educatieve kwaliteit te meten, zijn de locaties beoordeeld met de CLASS Toddler en de NCKO-schalen. Met behulp van de omgevingschaal (ECERS-R) wordt gekeken naar de wijze waarop de groepen zijn ingericht en voorzien van materialen. Ook worden de aangeboden activiteiten en het programma beoordeeld en wordt gekeken naar de globale interactiekwaliteit.

3.1.1. Kwaliteit per regio

Tabel 3.1 (opgenomen in de Bijlage) geeft een overzicht van de gemeten kwaliteit per regio. Voor de CLASS zien we dat in alle vier de regio's de emotionele kwaliteit gemiddeld voldoende tot goed is, terwijl de educatieve kwaliteit gemiddeld matig-voldoende is. Er blijken enkele verschillen tussen regio Noord, Oost, Zuid en West. Zo is er op basis van CLASS-data in regio Noord sprake van een positiever klimaat op de peuteropvanggroepen dan in de regio's Zuid en West (met een grote effectgrootte). Hetzelfde geldt voor de regio Oost, ook daar is sprake van een positiever klimaat dan in de regio's Zuid en West (met een grote effect grootte)³⁶. Verder is er in de regio Oost sprake van een hogere sensitiviteit dan op de groepen in de regio's Zuid en West (met een matige effectgrootte)³⁷. Tot slot is er sprake van een voorzichtige trend waarbij de begeleiding van gedrag op de peuteropvanggroepen in regio Oost beter is dan in regio West (matig effect)³⁸. Ook als we kijken naar de zes interactievaardigheden zien we dit beeld terug. In alle vier de regio's wordt voldoende tot goed gescoord op de meer basale vaardigheden: sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie, structureren en grenzen stellen. Op de meer educatieve interactievaardigheden wordt lager gescoord. Verder laten de NCKO-interactieschalen zien dat in regio Oost de ontwikkelingsstimulering op de peuteropvanggroepen beter is dan in regio West (matig effect)³⁹. Concluderend zien we dat de proceskwaliteit op de peuteropvanggroepen in regio Oost op een aantal aspecten significant hoger is dan in de regio's West en ook Zuid.

Er blijken geen verschillen in kwaliteit zoals gemeten met de omgevingschaal. Wat betreft de inrichting en materialen, het activiteitenaanbod, programma en de interactiekwaliteit maakt het voor

³⁶ Positief klimaat $F(3,95) = 8.739$, $p < .001$, $N > Z$, Cohen's $d = 0.65$; $N > W$, Cohen's $d = 1.17$; $O > Z$, Cohen's $d = 0.65$; $O > W$, Cohen's $d = 1.20$;

³⁷ Sensitiviteit van de PM'er $F(3,95) = 6.670$, $p < .001$, Zuid, Cohen's $d = 0.53$; West, Cohen's $d = 1.09$

³⁸ Begeleiden van gedrag $F(3,95) = 2.244$, $p = 0.088$, Cohen's $d = 0.55$

³⁹ Ontwikkelingsstimulering $F(3,91) = 2.776$, $p = .046$, Cohen's $d = 0.63$

kinderen dus niet uit of zij in regio Noord, Oost, Zuid of West wonen. In alle vier de regio's is de kwaliteit op deze aspecten gemiddeld voldoende tot goed.

3.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad

Wat betreft de geboden kwaliteit maakt het voor kinderen die gebruikmaken van de peuteropvang geen verschil of zij woonachtig zijn in landelijk of stedelijk gebied, zie Tabel 3.2. Zowel in de stad als op het platteland krijgen is de emotionele kwaliteit gemiddeld voldoende tot goed en de educatieve kwaliteit lager, zoals blijkt uit de observatie smet de CLASS en de NCKO-schalen. Wat betreft de ruimte en meubilering, het activiteitenaanbod, programma en de interactiekwaliteit, zoals gemeten met de omgevingschaal, is de kwaliteit zowel in meer verstedelijkt als landelijk gebied eveneens voldoende tot goed.

Tabel 3.2 Geobserveerde kwaliteit in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - stedelijkheidsgraad

	POV Landelijk gebied				POV Stedelijk gebied			
	<i>N</i>	Range	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	Range	<i>M</i>	<i>SD</i>
CLASS								
Positief klimaat	54	4.50-7.00	6.01	0.60	45	4.75-7.00	5.94	0.56
Sensitiviteit van de PM'er	54	3.50-7.00	5.77	0.71	45	4.50-7.00	5.81	0.67
Aandacht voor kindperspectief	54	2.25-6.00	4.50	0.84	45	2.75-6.25	4.49	0.78
Begeleiden van gedrag	54	4.00-7.00	5.57	0.63	45	4.00-7.00	5.36	0.79
Faciliteren leren en ontwikkeling	54	2.25-5.50	4.02	0.82	45	3.00-5.50	4.10	0.59
Kwaliteit van feedback	54	1.50-4.75	2.95	0.81	45	1.75-5.50	3.20	0.76
Stimuleren van taalontwikkeling	54	1.75-5.50	3.37	0.91	45	2.25-5.50	3.57	0.68
NCKO-schalen								
Sensitieve responsiviteit	52	3.13-7.00	5.43	0.82	43	4.00-6.70	5.49	0.70
Respect voor autonomie	52	3.00-6.00	4.93	0.66	43	3.00-6.25	4.97	0.60
Structureren en grenzen stellen	50	3.00-7.00	5.62	0.81	43	2.50-7.00	5.50	0.81
Praten en uitleggen	52	2.33-6.50	4.40	0.73	43	3.00-6.00	4.32	0.68
Ontwikkelingsstimulering	52	1.00-7.00	3.89	1.11	43	1.90-6.00	3.59	0.88
Begeleiden van interacties	52	1.00-6.00	2.62	1.32	43	1.25-5.00	2.25	0.82
ECERS-R								
Ruimte en meubilering	54	3.00-6.63	5.58	0.77	45	3.88-6.88	5.70	0.74
Taal	54	2.50-6.50	5.09	0.92	45	3.50-6.50	5.21	0.88
Activiteiten	54	2.11-6.67	4.35	0.98	45	3.11-7.00	4.64	0.92
Interactie	54	4.40-7.00	6.42	0.67	45	3.20-7.00	6.37	0.92
Programma	54	2.33-7.00	5.76	1.18	45	2.67-7.00	5.85	1.09

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

3.2. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de LKK wordt gekeken naar het aandeel kinderen met lage sociaaleconomische status (lage SES) en naar kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit zijn groepen die een relatief hoog risico lopen op onderwijsachterstanden. In de peuteropvang blijken deze groepen ruim vertegenwoordigd in lijn met nationaal en lokaal voorschools educatief (VE) beleid gericht op deze groepen. Landelijk rapporteren de pedagogisch medewerkers dat zo'n 35% van de kinderen in hun peuteropvang groep

een lage SES hebben en, wellicht deels overlappend daarmee, zo'n 32% van de kinderen met een niet-westerse achtergrond.⁴⁰

Er is ook gekeken naar kwaliteit op basis van een driedeling tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen (Tabel 3.3). Daaruit blijkt dat er sprake is van een tweedeling. Bij de peuteropvang hebben de meeste locaties (46%) te maken met een relatief veel kinderen met een lage SES (> 30%). Anderzijds heeft ruim één derde (35%) van de peuteropvanglocaties te maken met weinig kinderen met een lage SES (0-15%). En één vijfde van de peuteropvanglocaties heeft een matig aandeel kinderen met een lage SES (15-30%) op de groep. Als we kijken naar de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond zien we nog sterker de tweedeling tussen peuteropvanggroepen met relatief veel (>30%) en peuteropvanggroepen met weinig (0-15%) doelgroepkinderen. Van de peuteropvanggroepen heeft 42% relatief veel kinderen met een niet-westerse achtergrond en 44% van de peuteropvanggroepen heeft weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond. Slechts 14% van de groepen heeft een matig aandeel van 0-15%. Deze sterke tweedeling in de peuteropvang reflecteert mogelijk locaties waar wel en geen gericht VE-aanbod wordt gedaan.

Tabel 3.3 Verdeling gerapporteerde doelgroepkinderen in de POV

	POV Lage SES			POV Niet-westerse achtergrond		
	0-15%	15-30%	>30%	0-15%	15-30%	>30%
Groepen	35%	20%	46%	44%	14%	42%

3.2.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio

Het aandeel kinderen met een lage SES en kinderen met een niet-westerse achtergrond op de peuteropvanggroepen is nagenoeg gelijk in de regio's Noord, Oost, Zuid en West (Tabel 3.4). In regio Noord, Oost en West is het percentage groepen met relatief veel kinderen met een lage SES het hoogste, gevolgd door het percentage groepen met weinig kinderen met een lage SES. Opnieuw zien we hier de tweedeling die we ook in het landelijke beeld zagen. Alleen regio Zuid wijkt af van dit beeld, maar gezien het grote aantal ontbrekende antwoorden⁴¹ vallen hier geen sterke conclusies uit te trekken.

Bij de spreiding van doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond zien we een ander beeld. In regio Oost zien we dezelfde tweedeling als voor de kinderen met een lage SES: een hoog percentage (46%) peuteropvanggroepen heeft relatief veel doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond en een hoog percentage (eveneens 46%) heeft weinig doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond. In regio West heeft 50% van de peuteropvanggroepen relatief veel niet-westerse doelgroepkinderen, maar in regio Noord is dit slechts 10%. Dit reflecteert verschillen in de populatie

⁴⁰ Percentages zijn gebaseerd op de zelf-rapportage van pedagogisch medewerkers over de kinderen op hun groep. Er zitten onnauwkeurigheden in de gerapporteerde aantallen doelgroepkinderen. Daarom komen de percentages voor zowel lage SES + hoge SES evenals voor niet-westers + westerse achtergrond niet uit op 100%. De percentages zijn dan ook slechts een indicatie. In vervolganalyses zijn daarom beide categorieën meegenomen in de analyses. Overlap is mogelijk tussen de gerapporteerde SES en achtergrond (bijvoorbeeld kinderen met lage SES en een niet-westerse achtergrond).

⁴¹ Deze informatie ontbrak in 69% van de gevallen tegenover gemiddeld 26% in de andere drie regio's.

aangezien er in regio West meer inwoners met een niet-westerse achtergrond zijn dan in Regio Noord (regio Zuid laten we ook hier buiten beschouwing vanwege het hoge aantal ontbrekende antwoorden).

Tabel 3.4 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de POV - regio

Regio	POV Lage SES							POV Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	11	0.00-1.00	0.32	0.29	36%	18%	46%	10	0.47-1.00	0.75	0.19
Oost	23	0.00-1.00	0.44	0.38	30%	22%	48%	21	0.06-1.00	0.67	0.33
Zuid	4	0.00-0.86	0.26	0.41	50%	25%	25%	4	0.14-1.00	0.74	0.41
West	28	0.00-1.00	0.30	0.26	36%	18%	46%	27	0.27-1.00	0.73	0.23

Regio	POV Niet-westerse achtergrond							POV Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	10	0.00-0.33	0.12	0.13	60%	30%	10%	10	0.60-1.00	0.88	0.15
Oost	24	0.00-1.00	0.34	0.37	46%	8%	46%	22	0.00-1.00	0.72	0.33
Zuid	4	0.00-1.00	0.49	0.51	50%	0%	50%	3	0.14-1.00	0.68	0.47
West	28	0.00-1.00	0.35	0.30	36%	14%	50%	26	0.25-1.00	0.71	0.25

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

3.2.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad

We vergelijken ook de aanwezigheid van doelgroepkinderen in de peuteropvanglocaties tussen stedelijk en landelijk gebied (Tabel 3.5). Er blijken geen verschillen met betrekking tot kinderen met een lage SES, maar wel voor kinderen met een niet-westerse achtergrond. In stedelijk gebied zijn procentueel meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de peuteropvang dan in landelijk gebied overeenkomstig met de populatieverschillen tussen stad en platteland (met een grote effectgrootte).⁴²

Tabel 3.5 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de POV - stedelijkheidsgraad

Regio	POV Lage SES							POV Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	31	0.00-1.00	0.25	0.22	31%	26%	43%	31	0.20-1.00	0.75	0.27
Stedelijk	28	0.00-1.00	0.35	0.31	39%	13%	48%	28	0.06-1.00	0.65	0.22

Regio	POV Niet-westerse achtergrond							POV Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	31	0.00-1.00	0.13 ^a	0.18	63%	14%	23%	31	0.32-1.00	0.86 ^a	0.18
Stedelijk	28	0.00-1.00	0.41 ^a	0.30	23%	13%	65%	28	0.00-1.00	0.61 ^a	0.30

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Op basis van een driedeling tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen blijken de patronen te verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied. In stedelijk gebied is zowel het aandeel groepen met relatief veel doelgroepeuters als het aandeel groepen met weinig doelgroepeuters hoger dan in landelijk gebied. In landelijk gebied is het aandeel groepen met een matig aandeel doelgroepeuters met een lage SES twee keer zo groot als in de stad.

Voor de doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond is het beeld in stedelijk en landelijk gebied precies het tegenovergestelde van elkaar. In landelijk gebied is het percentage groepen met

⁴² Niet-westers $F(1,57) = 18.241, p < .001$, Westers $F(1,57) = 15.718, p < .001$, Cohen's $d = 1.10$

relatief veel van deze doelgroeppeuters laag (23%) en het percentage groepen met weinig doelgroeppeuters hoog (63%). In stedelijk gebied komen groepen met relatief veel doelgroeppeuters met een niet-westerse achtergrond (65%) vaak voor en groepen met weinig doelgroeppeuters juist heel weinig (23%).

3.3. Relaties tussen kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen

Een interessante vraag is of er een verband is tussen de geobserveerde kwaliteit en de doelgroep die locaties opvangen. Om antwoord te kunnen geven op die vraag zijn de data op verschillende manieren geanalyseerd. Samenhang tussen kwaliteit enerzijds (op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingsschalen) en doelgroep anderzijds is allereerst bekeken aan de hand van correlaties. Dit is zowel voor de gehele steekproef als voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken.⁴³ Tevens is er gekeken of er kwaliteitsverschillen zichtbaar zijn tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen. Ook hierin zijn verschillen zowel voor de hele steekproef als voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken.

Tabel 3.6 Relatie kwaliteit en doelgroep in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschaal

CLASS	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	66	-.041	62	.156	66	-.124	61	.201
Sensitiviteit van de PM'er	66	.186	62	-.092	66	.168	61	-.065
Aandacht voor kindperspectief	66	.075	62	-.137	66	.190	61	-.269*
Begeleiden van gedrag	66	.065	62	-.113	66	.000	61	.046
Faciliteren leren en ontwikkeling	66	.033	62	-.232 ⁺	66	.153	61	-.247 ⁺
Kwaliteit van feedback	66	.016	62	-.069	66	.164	61	-.206
Stimuleren van taalontwikkeling	66	.052	62	-.152	66	.189	61	-.229 ⁺
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	63	-.144	60	.126	63	-.147	58	.107
Respect voor autonomie	63	-.131	60	.080	63	-.093	58	.083
Structureren en grenzen stellen	61	-.211	58	.273*	61	-.124	56	.155
Praten en uitleggen	63	-.113	60	.077	63	-.239 ⁺	58	.194
Ontwikkelingsstimulering	63	.015	60	-.046	63	-.155	58	.106
Begeleiden van interacties	63	-.184	60	.150	63	-.274*	58	.212
ECERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	66	.087	66	-.077	66	.045	66	.005
Taal	66	.057	66	-.040	66	.177	66	-.129
Activiteiten	66	-.047	66	-.007	66	.102	66	-.126
Interactie	66	.122	66	-.076	66	.013	66	-.115
Programma	66	.156	66	-.057	66	.111	66	-.134

⁺ $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Op basis van de CLASS blijken er een aantal significante verbanden voor groepen met veel kinderen met een hoge SES achtergrond en mogelijk daarmee overlappend een westerse achtergrond (Tabel 3.6). Op verschillende schalen is de gemeten kwaliteit lager naarmate er meer kinderen van hoge SES of Westerse achtergrond op een groep zitten. Zo scoort Aandacht voor kindperspectief over het algemeen lager in groepen met meer kinderen van Westerse afkomst. Ook blijkt er een voorzichtige

⁴³ In verband met de grootte van de steekproef is de relatie in de afzonderlijke regio's achterwege gelaten.

trend voor de educatieve kwaliteitsaspecten, met name voor de schaal Faciliteren van leren en ontwikkeling. Hoe hoger het aandeel kinderen met een hoge SES of een westerse achtergrond, hoe lager de educatieve kwaliteit. Mogelijk weerspiegelen deze uitkomsten de verschillen tussen VE locaties, met relatief veel doelgroepkinderen, en niet-VE locaties met weinig doelgroepkinderen.

De NCKO-schalen laten een tegenovergesteld verband zien: daar is de educatieve kwaliteit juist lager in groepen met veel kinderen van niet-westerse afkomst. Dit geldt specifiek voor de aspecten praten en uitleggen en begeleiden van interacties. Daarnaast scoren groepen met meer kinderen met een hoge SES hoger op structureren en grenzen stellen. Wat betreft de relatie tussen de kwaliteit van de omgeving en de opvang van doelgroepkinderen zijn er voor de peuteropvang geen significante patronen zichtbaar.

Tot slot is de kwaliteit vergeleken tussen groepen met weinig doelgroepkinderen (0-15%), groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen (15 à 30%) en groepen met relatief veel doelgroepkinderen (> 30%). Op basis van de drie gehanteerde instrumenten vinden we enkele kwaliteitsverschillen (Tabel 3.8 en Tabel 3.9, opgenomen in de bijlage). Op basis van de CLASS blijkt dat de sensitiviteit en de taalstimulering hoger is in groepen met weinig of juist relatief veel kinderen met een lage SES in vergelijking met groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen. Voor doelgroepkinderen op basis van een niet-westerse achtergrond komt een ander beeld naar voren. Hier blijkt de educatieve kwaliteit hoger in groepen met een matig aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond in vergelijking met groepen met weinig doelgroepkinderen⁴⁴. Dit geldt specifiek voor het stimuleren van de cognitieve ontwikkeling en de taalontwikkeling.

Ook voor de NCKO-interactieschalen blijken verschillende patronen op basis van de driedeling. In groepen met weinig kinderen met een lage SES (< 15%) is de sensitiviteit hoger dan in groepen met relatief veel doelgroepkinderen (>30%). Hetzelfde geldt voor de kwaliteit van structureren en grenzen stellen. In groepen met weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond blijken medewerkers hoger te scoren op het begeleiden van interacties tussen kinderen vergeleken met groepen met veel van deze doelgroepkinderen⁴⁵.

De tegengestelde bevindingen tussen de CLASS en de NCKO waar het gaat om de opvang van doelgroepkinderen zijn opvallend. Het is niet helemaal duidelijk wat hiervan de verklaring kan zijn. Een mogelijke verklaring kan zijn dat de NCKO-schalen ontwikkeld en gevalideerd zijn voor de kinderdagopvang waar, zeker destijds, naar verhouding minder doelgroepkinderen gebruik van maakten, terwijl de CLASS internationaal is gevalideerd in verschillende opvangsoorten en ook in groepen met kinderen die verschillen in sociaaleconomische, culturele of talige achtergrond⁴⁶.

Daarnaast kunnen de verschillen te maken hebben met de wijze waarop sommige schalen zijn geoperationaliseerd. De NCKO-schaal praten en uitleggen en de CLASS dimensie stimuleren van taalontwikkeling lijken op het eerste gezicht een vergelijkbare vaardigheid van medewerkers te meten,

⁴⁴ Sensitiviteit van de PM'er $F(2,63) = 2.626, p = .080$; Faciliteren van leren en ontwikkeling $F(2,63) = 3.256, p = .045$; Stimuleren van taalontwikkeling $F(2,63) = 3.821, p = .027$

⁴⁵ Sensitieve responsiviteit $F(2,58) = 2.467, p = .094$; Structureren en grenzen stellen $F(2,58) = 2.376, p = .102$; Begeleiden van interactie $F(2,58) = 3.386, p = .041$

⁴⁶ De Kruif et al. (2007); Slot (2018)

maar laten tegengestelde relaties zien met de groepssamenstelling. Uit de beschrijving van de NCKO-schaal praten en uitleggen komt naar voren dat het gaat om de frequentie, inhoud en vorm van alle verbale interacties tussen de medewerker en het kind. Voor een hoge score is het van belang dat *“de leidster vaak praat met de kinderen, stimuleert de kinderen om hun gedachten en gevoelens te verwoorden en stemt de timing en inhoud van haar verbale interacties af op het begripsniveau van de kinderen en de activiteiten en interesses die de kinderen op dat moment bezig houden”*⁴⁷. Een medewerker die laag scoort *“praat niet of nauwelijks en reageert nauwelijks of niet op verbale of non-verbale initiatieven van kinderen. De leidster doet geen moeite om de kinderen te verstaan en stimuleert het taalgebruik van kinderen niet. Ook een leidster die zich voornamelijk negatief uit tegen de kinderen krijgt een lage score op de schaal”*. Mogelijk worden interacties met taalvaardige kinderen hoger beoordeeld dan interacties met minder taalvaardige kinderen, omdat zij minder goed in staat zijn hun gedachten en gevoelens te verwoorden. Of omdat in groepen met meer niet-taalvaardige kinderen er meer sprake kan zijn van negativiteit en/of gedragsproblemen.

Een vergelijking met de CLASS laat zien dat de schaal stimuleren van de taalontwikkeling zich richt op de talige aspecten van de interacties en dus niet op negatief gedrag of afstemming op de interesses van kinderen, want dit wordt in andere CLASS dimensies meegenomen (Negatief klimaat en Aandacht voor kindperspectief). Het gaat hierbij om een balans tussen het taalaanbod van de medewerker en de wijze waarop hij/zij de kinderen uitdaagt en stimuleert om taal te gebruiken. Dit ziet er anders uit voor minder taalvaardige kinderen (veel benoemen van objecten en handelingen) dan voor al heel taalvaardige kinderen (meer gevorderd taalgebruik).

Stedelijkheidsgraad

Als we onderscheid maken tussen landelijk en stedelijk gebied, zien we dat er met name in de landelijke gebieden sprake is van sterke verbanden tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en kwaliteit (Tabel 3.7, opgenomen in de bijlage). Wat betreft de emotionele kwaliteit, laat de CLASS in landelijke gebieden een sterk significant verband zien tussen het aantal doelgroepkinderen (zowel lage SES als niet-westerse afkomst) en de sensitiviteit van de pedagogisch medewerkers. Hoe meer doelgroepkinderen, hoe hoger de sensitiviteit is. Ook is de aandacht voor het kindperspectief in landelijk gebied hoger als er meer niet-westerse kinderen op de peuteropvanggroep zijn, en lager als er meer westerse (Nederlandse) kinderen op de groep zijn. In landelijk gebied is tevens de begeleiding van gedrag van lagere kwaliteit in groepen met meer kinderen met een westerse achtergrond. Voor het stedelijk gebied is een voorzichtig waarneembare trend dat groepen met meer kinderen met een hoge SES of een westerse afkomst, hoe hoger er wordt gescoord op positief klimaat.

Wat betreft de educatieve kwaliteit zien we een duidelijke relatie met de achtergrond van kinderen in het landelijk gebied. In groepen met meer westerse kinderen is de educatieve kwaliteit lager en in groepen met meer kinderen van niet-westerse afkomst is de educatieve kwaliteit hoger. Deze relatie is het sterkst zichtbaar voor de dimensie kwaliteit van feedback. Een voorzichtige omgekeerde trend is zichtbaar in stedelijk gebied. In groepen met meer kinderen van niet-westerse achtergrond, hoe lager de kwaliteit van feedback is.

⁴⁷ De Kruif et al. (2007) p. 27-28

De NCKO-interactieschalen laten nauwelijks verband zien tussen stedelijkheidsgraad, aanwezigheid van doelgroepkinderen en kwaliteit. Alleen voor landelijk gebied blijkt een significante relatie tussen het aandeel doelgroepkinderen en de kwaliteit op de interactieschaal structureren en grenzen stellen. In groepen met meer kinderen met een lage SES of niet-westerse afkomst in landelijk gebied, is de kwaliteit van structureren en grenzen stellen lager. Omgekeerd is deze hoger in groepen met meer kinderen met een hoge SES of met een westerse achtergrond.

Voor de kwaliteit van de omgeving is er enkel in het landelijk gebied een significante positieve relatie zichtbaar tussen het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond en de kwaliteit van de schaal taal en redeneren. In groepen met meer kinderen met een niet-westerse achtergrond is de kwaliteit van taal en redeneren hoger.

3.4. Samenvattend beeld van de peuteropvang

In hoofdstuk 3 hebben we de peuteropvanglocaties in Nederland op enkele aspecten met elkaar vergeleken. Er is gekeken of er kwaliteitsverschillen zijn tussen regio's (Noord, Oost, Zuid, West) of tussen stad en platteland. Ook is gekeken of er een relatie is tussen geografische ligging en samenstelling van de groepen. Tenslotte is geanalyseerd of er een verband is met de geboden kwaliteit.

Voor de peuteropvang geldt dat de kwaliteit niet of nauwelijks verschilt tussen regio's en evenmin tussen stad en platteland. In grote lijnen zien we hetzelfde patroon van een voldoende tot goede emotionele kwaliteit en een lagere educatieve kwaliteit. De proceskwaliteit in regio Oost blijkt in verschillende opzichten hoger dan in de regio's West en ook Zuid. Er blijken verschillen voor de emotionele kwaliteit op basis van de CLASS en voor educatieve kwaliteit volgens de NCKO-schalen.

Doelgroepkinderen zijn in de peuteropvang ruim vertegenwoordigd. Het landelijke beeld is dat ruim een derde van de kinderen in de peuteropvang een lage sociaaleconomische status heeft en deels hiermee overlappend bijna een derde van de kinderen een niet-westerse achtergrond heeft. Daarbij is sprake van een sterke tweedeling. Enerzijds is er een groot aantal peuteropvanggroepen met relatief veel doelgroepkinderen (> 30%). Anderzijds is er een groot aantal groepen met weinig doelgroepkinderen (< 15%). Het aantal groepen met een percentage doelgroepkinderen daar tussen in (15-30%) is kleiner. Deze tweedeling is ook terug te vinden in de vier landelijke regio's. Wat daarbij opvalt is dat maar liefst 50% van de peuteropvanglocaties in regio West voor meer dan 30% bestaan uit doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond, in lijn met de bevolkingssamenstelling. In regio Noord is dit slechts bij 10% van de peuteropvanglocaties het geval.

In stedelijk gebied zitten significant meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de peuteropvang dan in landelijk gebied. Wat betreft peuters met een lage SES zien we in stedelijk gebied een tweedeling tussen groepen met veel en groepen met weinig doelgroepkinderen. In landelijk gebied zijn er juist veel groepen met een matig aandeel (15-30%) doelgroepkinderen. Wat betreft doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond vormen stad en platteland elkaars spiegelbeeld: in de stad zijn er relatief veel groepen met een hoog percentage van deze doelgroepeuters (> 30%); op het platteland zijn er relatief veel groepen met weinig doelgroepeuters met een niet-westerse achtergrond (0-15%).

De relaties tussen kwaliteit en samenstelling van de groep laten gemengde resultaten zien. Voor de CLASS blijkt de kwaliteit veelal hoger in groepen met relatief veel doelgroepkinderen. Dit geldt vooral voor de sensitiviteit van de medewerker en de mate waarin de cognitieve en taalontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd. De resultaten met de NCKO-schalen laten een tegenovergesteld beeld zien. Hier blijkt de kwaliteit veelal lager in groepen met relatief veel doelgroepkinderen. Mogelijke verklaringen voor deze discrepantie worden in sectie 3.3 op pagina 45-46 gegeven.

Wanneer we onderscheid maken tussen landelijk en stedelijk gebied, zien we dat er in landelijk gebied een sterke samenhang is tussen het aantal doelgroepkinderen en de sensitiviteit van de pedagogisch medewerkers. Hoe meer doelgroepkinderen er in de groep zitten, hoe hoger er gescoord is op sensitiviteit. Wat de educatieve kwaliteit betreft, is deze in landelijk gebied hoger naarmate er meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de groep zitten.

4. Kwaliteit in de buitenschoolse opvang

In dit hoofdstuk staat de kwaliteit in de buitenschoolse opvang centraal. Er wordt beschreven in hoeverre er sprake is van kwaliteitsverschillen tussen regio's en tussen stad en platteland (sectie 4.1). Ook kijken we naar regionale verschillen in uurprijs (4.2) en de opvang van doelgroepkinderen in termen van lage sociaaleconomische status en niet-westerse achtergrond (sectie 4.3). Tot slot onderzoeken we de relatie tussen uurprijs, de opvang van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit op de groep (sectie 4.4).

4.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de buitenschoolse opvang wordt de kwaliteit vanuit LKK op verschillende manieren beoordeeld. Om de emotionele en educatieve kwaliteit op de groepen in de kinderdagverblijven te meten, zijn de locaties beoordeeld met de CLASS Pre-K en de NCKO-schalen. Met behulp van de BSO-omgevingschaal wordt gekeken naar de wijze waarop de groepen zijn ingericht en voorzien van materialen. Ook worden de aangeboden activiteiten en het programma beoordeeld en wordt gekeken naar de globale interactiekwaliteit.

4.1.1. Kwaliteit per regio

Tabel 4.1 (opgenomen in de Bijlage) geeft een overzicht van de gemeten kwaliteit per regio. Voor de CLASS zien we dat in alle vier de regio's de emotionele kwaliteit gemiddeld voldoende tot goed is, terwijl de educatieve kwaliteit gemiddeld matig-voldoende is. De kwaliteit tussen de regio's verschilt significant op twee punten. Zo is het positieve klimaat in de buitenschoolse opvang in regio Noord lager dan in regio West. Tevens is de kwaliteit van feedback in de bso's van regio Noord lager dan in de bso's van regio Oost, West en Zuid (met grote effecten)⁴⁸. De NCKO-schalen bevestigen het beeld dat in alle vier de regio's voldoende tot goed wordt gescoord op de emotionele kwaliteit, terwijl de educatieve kwaliteit matig-voldoende is. Ook de NCKO-schalen laten één significant verschil zien tussen de regio's. De regio Noord scoort lager op het respecteren van autonomie dan de regio West (met een groot effect)⁴⁹. Kortom, de kwaliteit van de bso's in regio Noord blijkt in sommige opzichten lager en in regio West wat hoger. Voor de omgevingschaal zijn geen verschillen zichtbaar tussen de regio's; deze is in alle regio's voldoende tot goed.

4.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad

Er blijkt één significant verschil tussen het stedelijk en landelijk gebied (Tabel 4.2). Het niveau van de taalstimulering, zoals gemeten met de CLASS, blijkt in de bso's in het stedelijk gebied van een hoger niveau dan op het platteland (met een klein tot matig effect)⁵⁰. Daarnaast zijn er enkele voorzichtige trends waarneembaar, die eveneens wijzen in de richting van een hogere kwaliteit in stedelijk dan in landelijk gebied. Dat geldt zowel voor enkele CLASS-schalen (positief klimaat, begeleiden van gedrag, faciliteren van leren en ontwikkelen) als voor de omgevingschaal (materiaal).

⁴⁸ Positief klimaat $F(3,91) = 2.240, p = .089$, Cohen's $d = 0.64$; Kwaliteit van feedback $F(3,91) = 2.733, p = .048$, Oost Cohen's $d = 1.03$; West, Cohen's $d = 0.92$; Zuid, Cohen's $d = 0.98$.

⁴⁹ Respect voor autonomie $F(3,87) = 3.346, p = 0.23$, Cohen's $d = 0.80$

⁵⁰ Stimuleren van de taalontwikkeling $F(1,93) = 4.838, p = .030$, Cohen's $d = 0.45$

Tabel 4.2 Geobserveerde kwaliteit in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - stedelijkheidsgraad

CLASS	BSO Landelijk gebied				BSO Stedelijk gebied			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	49	3.75-6.75	5.44	0.69	46	4.25-7.00	5.68	0.58
Sensitiviteit van de PM'er	49	3.75-7.00	5.46	0.81	46	4.25-7.00	5.62	0.79
Aandacht voor kindperspectief	49	3.75-7.00	5.35	0.69	46	4.00-6.50	5.38	0.59
Begeleiden van gedrag	49	3.75-6.75	5.36	0.73	46	4.50-7.00	5.62	0.61
Faciliteren leren en ontwikkeling	49	1.75-4.00	2.80	0.51	46	1.63-4.25	3.01	0.61
Kwaliteit van feedback	49	1.00-4.25	2.32	0.79	46	1.00-4.25	2.57	0.80
Stimuleren van taalontwikkeling	49	1.25-4.00	2.68 ^a	0.64	46	1.75-4.25	2.96 ^a	0.61
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	48	2.63-4.75	3.77	0.56	43	3.04-5.00	3.89	0.54
Respect voor autonomie	48	2.63-4.50	3.47	0.42	43	2.50-4.67	3.54	0.44
Structureren en grenzen stellen	48	2.25-4.88	3.61	0.67	43	2.50-5.00	3.84	0.66
Praten en uitleggen	48	2.25-5.00	3.58	0.60	42	2.67-5.00	3.59	0.56
Ontwikkelingsstimulering	48	1.46-4.00	2.70	0.64	41	1.58-4.17	2.68	0.72
Begeleiden van interacties	48	1.38-4.25	2.46	0.70	42	1.17-4.38	2.47	0.78
BSO omgevingschaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	49	1.40-5.00	3.54	0.90	46	2.00-5.00	3.77	0.88
Materiaal	49	1.75-4.38	2.90	0.68	46	1.88-4.38	3.13	0.55
Proceskwaliteit	49	1.86-5.00	4.15	0.84	46	2.00-5.00	4.33	0.76
Organisatorisch	49	2.00-4.50	3.07	0.64	46	1.75-4.50	3.16	0.67

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

4.2. Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad

Voordat we inzoomen op de verschillen tussen regio's en tussen stad en platteland, beschrijven we eerst de ontwikkelingen in de uurprijzen van de buitenschoolse opvang op landelijk niveau. De uurprijs is tussen 2017 en 2019 significant gestegen⁵¹, conform de stijging van het maximumuurtarief waarvoor men kinderopvangtoeslag kan aanvragen (Tabel 4.3). Daarbij valt op dat de gemiddelde uurprijs van de bso's in de jaren 2017, 2018 en 2019 steeds hoger is geworden in vergelijking met de maximale uurvergoeding (respectievelijk 6 cent, 35 cent en 56 cent hoger). Ook zien we dat in de periode 2017-2019 het aantal bso's dat een uurtarief op of onder de maximale vergoeding vraagt is gedaald van 27% tot slechts 3%. Het aantal bso's dat een tarief ruim boven de maximale vergoeding (>5%) rekt, is in dezelfde periode bijna verdubbeld van 32% naar 62%. Dat betekent in de praktijk dat de buitenschoolse opvang voor ouders in de periode 2017-2019 duurder is geworden.

Tabel 4.3 Gerapporteerde uurprijs voor de BSO per jaar

Jaar	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag			
		Range	M	SD	Maximale vergoeding	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
2017	22	€4.97-7.58	€6.75	€0.58	€6.69	27%	41%	32%
2018	21	€6.62-8.29	€7.30	€0.41	€6.95	14%	48%	38%
2019	29	€6.80-8.90	€7.45	€0.49	€6.89	3%	35%	62%

⁵¹ Uurprijs $F(2,69) = 12.924, p < .001$

4.2.1. Uurprijs per regio

Tussen de regio's Noord, Oost, Zuid en West zien we wat betreft uurprijs geen significante verschillen (Tabel 4.4). Wel zien we dat bij de bso's in regio Zuid sprake is van een opvallend ruime range en een relatief lage gemiddelde uurprijs. Dat beeld wordt bevestigd als we de bso's naar uurprijs indelen in drie categorieën. In regio Zuid is het hoogste percentage bso's (27%) te vinden met een uurprijs op of onder de maximumvergoeding en het laagste percentage bso's (36%) met een hoog uurtarief (> 5% boven de maximumvergoeding). In regio Noord waren er geen locaties met een uurprijs op of onder het maximum en rapporteren de meeste locaties een prijs ruim hierboven.

Tabel 4.4 Gerapporteerde uurprijs voor de BSO - regio

Regio	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
		Range ^a	M	SD	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Noord	10	€0.00/0.87	€7.26	€0.38	0%	40%	60%
Oost	18	-€0.14/1.60	€7.27	€0.49	6%	50%	44%
Zuid	22	-€1.72/2.01	€7.07	€0.84	27%	36%	36%
West	22	-€0.20/0.91	€7.22	€0.36	14%	36%	50%

^aOp basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

4.2.2. Uurprijs naar stedelijkheidsgraad

De uurprijzen voor bso's in stedelijk gebied en op het platteland verschillen niet significant van elkaar (Tabel 4.5). Echter, de verschillen in range duiden erop dat de buitenschoolse opvang in stedelijk gebied gemiddeld toch wat duurder is dan in de stad. Dat zien we ook terug in de verdeling van uurprijzen naar de drie categorieën. Het percentage bso's dat een lage uurprijs hanteert, ligt in landelijk gebied hoger. In het stedelijk gebied zijn relatief meer locaties die een uurprijs boven de maximale vergoeding hanteren. Mogelijk hangt dit verschil samen met het feit dat de exploitatiekosten in stedelijk gebied vaak wat hoger liggen dan in landelijk gebied.

Tabel 4.5 Gerapporteerde uurprijs voor de BSO - stedelijkheidsgraad

Regio	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
		Range ^a	M	SD	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Landelijk	38	-€1.72/1.60	€7.12	€0.59	18%	34%	47%
Stedelijk	34	-€1.24/2.01	€7.27	€0.56	9%	47%	44%

^aOp basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

4.3. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de LKK wordt gekeken naar het aandeel kinderen met lage sociaaleconomische status (lage SES) en naar kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit zijn groepen die een relatief hoog risico lopen op onderwijsachterstanden. Landelijk zien we dat de pedagogisch medewerkers in de buitenschoolse opvang voor zo'n 19% van de kinderen hebben gerapporteerd dat zij een lage SES hebben en deels

daarmee overlappend voor zo'n 20% van de kinderen gerapporteerd dat zij een niet-westerse achtergrond hebben⁵².

Tabel 4.6 Verdeling gerapporteerde doelgroepkinderen in de BSO

	BSO Lage SES			BSO Niet-westerse achtergrond		
	0-15%	15-30%	>30%	0-15%	15-30%	>30%
Groepen	63%	17%	21%	55%	18%	28%

Verder hebben we specifiek gekeken naar de verdeling van kinderen binnen de groep op basis van SES en afkomst (Tabel 4.6). In ruim 60% van de bso's maakt het aandeel kinderen met een lage SES minder dan 15% van de groep uit. Bij krap één vijfde van de bso's heeft 15 tot 30% van de kinderen een lage SES. Bij één vijfde van de bso's heeft meer dan 30% van de kinderen een lage SES. Voor kinderen met een niet-westerse achtergrond geldt dat zij in ruimere mate vertegenwoordigd zijn in de buitenschoolse opvang. Ruim een kwart van de bso's rapporteert dat het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond meer dan 30% is. Tevens is bij één vijfde van de bso's het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond 15 à 30%. Bij ruim de helft van de bso's is het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond lager dan 15%.

Tabel 4.7 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de BSO - regio

Regio	N	Range	BSO Lage SES				BSO Hoge SES				
			M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	6	0.00-0.47	0.21	0.20	50%	17%	33%	6	0.53-1.00	0.79	0.20
Oost	14	0.00-1.00	0.19	0.35	77%	8%	15%	13	0.74-1.00	0.95	0.08
Zuid	19	0.00-0.64	0.17	0.20	61%	22%	17%	20	0.45-1.00	0.86	0.16
West	12	0.00-1.00	0.20	0.28	55%	18%	27%	13	0.00-1.00	0.82	0.28

Regio	N	Range	M	SD	BSO Niet-westerse achtergrond			BSO Westerse achtergrond			
					0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	6	0.00-0.50	0.14 ^a	0.19	67%	17%	17%	6	0.80-1.00	0.94 ^a	0.09
Oost	14	0.00-0.53	0.12 ^b	0.14	62%	31%	8%	15	0.47-1.00	0.89 ^b	0.14
Zuid	20	0.00-0.50	0.15 ^c	0.16	58%	16%	26%	20	0.53-1.00	0.86 ^c	0.14
West	13	0.00-1.00	0.37 ^{abc}	0.35	39%	8%	54%	13	0.00-1.00	0.63 ^{abc}	0.35

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

4.3.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio

In alle vier de regio's zijn kinderen met een lage SES ongeveer in dezelfde mate in de bso's aanwezig (Tabel 4.7). Wel zijn er regioverschillen wat betreft de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond. In regio West is het aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond significant hoger dan in de bso's van de regio's Noord, Oost en Zuid (met een grote effectgrootte).⁵³ Dit beeld zien we ook terug in de verdeling van doelgroepkinderen over de bso's. In regio West ligt het percentage bso's met veel (>30%) doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond met 53%

⁵² Percentages zijn gebaseerd op de zelf-rapportage van pedagogisch medewerkers over de kinderen op hun groep. Er zitten onnauwkeurigheden in de gerapporteerde aantallen doelgroepkinderen. Daarom komen de percentages voor zowel lage SES + hoge SES evenals voor niet-westers + westerse achtergrond niet uit op 100%. De percentages zijn dan ook slechts een indicatie. In vervolganalyses zijn daarom beide categorieën meegenomen in de analyses. Overlap is mogelijk tussen de gerapporteerde SES en achtergrond (bijvoorbeeld kinderen met lage SES en een niet-westerse achtergrond).

⁵³ Achtergrond $F(3,45) = 4.233$, $p = 0.10$, Cohen's d Noord = 1.16, Cohen's d Oost = 0.90, Cohen's d Zuid = 0.86

aanzienlijk hoger dan in de overige regio's. Wat betreft het aandeel doelgroepkinderen met een lage SES in de bso's kan met voorzichtigheid worden geconstateerd dat deze kinderen in regio Oost het minste op de bso's zitten. Echter, deze uitkomst moet wel met terughoudendheid worden geïnterpreteerd, omdat het aantal ontbrekende antwoorden relatief hoog is⁵⁴.

4.3.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad

Er zijn geen verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied wat betreft de aanwezigheid van kinderen met een lage SES (Tabel 4.8). Ook op basis van een driedeling tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen blijken de patronen niet te verschillen voor doelgroepkinderen met een lage SES. Voor de etnische achtergrond van kinderen blijkt er wel een verschil tussen stad en platteland. In landelijk gebied is het aantal kinderen van westerse komaf in de bso's significant hoger dan in stedelijk gebied.⁵⁵ Ook zijn er in stedelijk gebied drie keer zoveel bso's (46%) met relatief veel (>30%) doelgroepkinderen als in landelijk gebied (14%).

Tabel 4.8 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de BSO - stedelijkheidsgraad

Regio	BSO Lage SES							BSO Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	30	0.00-1.00	0.19	0.28	66%	14%	21%	29	0.00-1.00	0.86	0.22
Stedelijk	21	0.00-1.00	0.18	0.24	58%	21%	21%	23	0.45-1.00	0.87	0.15

Regio	BSO Niet-westerse achtergrond							BSO Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	30	0.00-1.00	0.14	0.22	69%	17%	14%	30	0.00-1.00	0.89 ^a	0.20
Stedelijk	23	0.00-1.00	0.27	0.24	36%	18%	46%	24	0.00-1.00	0.74 ^a	0.25

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

4.4. Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Een interessante vraag is of er een verband is tussen de geobserveerde kwaliteit, de uurprijs die bso's vragen en de doelgroep die zij opvangen. Om antwoord te kunnen geven op die vraag, zijn de data op verschillende manieren geanalyseerd. Samenhang tussen kwaliteit enerzijds (op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingschalen) en uurprijs en doelgroep anderzijds is allereerst bekeken aan de hand van correlaties. Dit is voor de gehele steekproef van de buitenschoolse opvang bekeken en ook voor de landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken⁵⁶. Tevens hebben we gekeken naar mogelijke kwaliteitsverschillen op basis van uurprijs. We hebben hierbij locaties vergeleken met een uurprijs op of onder de maximum vergoeding en locaties die een uurprijs daarboven of ver daarboven (>5%) hanteren. Ook hebben we gekeken naar mogelijke kwaliteitsverschillen in relatie tot het percentage doelgroepkinderen, verdeeld naar drie categorieën: weinig (0-15%), middelmatig (15-30%) en veel (>30%) doelgroepkinderen. We hebben daarbij gekeken naar de hele steekproef en naar bso's in landelijk en stedelijk gebied afzonderlijk.

⁵⁴ Deze informatie ontbrak voor 50% van alle bso's.

⁵⁵ Achtergrond $F(1,47) = 5.258$, $p = .026$, Cohen's $d = 0.65$

⁵⁶ In verband met de grootte van de steekproef is de relatie in de afzonderlijke regio's achterwege gelaten.

4.4.1. Kwaliteit en uurprijs

Tabel 4.9 laat het directe verband tussen kwaliteit en uurprijs. Zoals beschreven in het introductiehoofdstuk, zijn de gerapporteerde relaties gecorrigeerd voor verschillen op basis van meetjaar en organisatiegrootte. Wanneer we kijken naar de gehele steekproef vinden we weinig verbanden tussen uurprijs en kwaliteit. Alleen voor de dimensies sensitiviteit en aandacht voor kindperspectief van de CLASS is een voorzichtige negatieve relatie met kwaliteit zichtbaar. Dit betekent dat medewerkers minder sensitief zijn en minder aandacht hebben voor het kindperspectief naarmate locaties duurder zijn. Wanneer we verder kijken naar de stedelijkheidsgraad, blijkt de kwaliteit lager voor de CLASS-dimensies sensitiviteit en begeleiden van gedrag in stedelijke locaties die een hogere uurprijs vragen. Ook de kwaliteit van de ruimte en inrichting blijkt lager bij locaties in stedelijk gebied die een hogere uurprijs vragen.

Tabel 4.9 Relatie kwaliteit en uurprijs in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingschaal

CLASS	BSO Totaal		BSO Landelijk		BSO Stedelijk	
	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	71	.087	37	.125	34	-.005
Sensitiviteit van de PM'er	71	-.217*	37	-.117	34	-.342*
Aandacht voor kindperspectief	71	-.231*	37	-.280	34	-.169
Begeleiden van gedrag	71	-.197	37	-.100	34	-.319*
Faciliteren leren en ontwikkeling	71	-.036	37	-.030	34	-.049
Kwaliteit van feedback	71	-.030	37	.027	34	-.106
Stimuleren van taalontwikkeling	71	-.072	37	-.102	34	-.050
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	68	.058	37	.114	31	-.027
Respect voor autonomie	68	-.031	37	-.070	31	-.010
Structureren en grenzen stellen	68	.113	37	.268	31	-.081
Praten en uitleggen	67	.071	37	.170	30	-.051
Ontwikkelingsstimulering	67	.053	37	.166	30	-.096
Begeleiden van interacties	67	-.109	37	-.081	30	-.164
BSO omgevingschaal	N	R	N	R	N	R
Ruimte en inrichting	71	-.170	37	-.041	34	-.405*
Materiaal	71	-.086	37	.026	34	-.227
Proceskwaliteit	71	-.002	37	.066	34	-.095
Organisatorisch	71	-.034	37	.146	34	-.187

* $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

In Tabellen 4.10, 4.11 en 4.12 (opgenomen in de Bijlage) is een vergelijking gemaakt tussen bso's met een uurprijs op of onder de maximale vergoeding en locaties die meer dan de maximale vergoeding vragen. Uit deze vergelijking blijkt voor de CLASS dat er sprake is van een kwaliteitsverschil tussen goedkopere en duurdere bso's (Tabel 4.10). Gemiddeld genomen is de kwaliteit hoger in relatief goedkopere bso's op drie dimensies: aandacht voor kindperspectief, kwaliteit van feedback en stimuleren van taalontwikkeling. Als we bso's in landelijk en stedelijk gebied met elkaar vergelijken, blijkt deze relatie alleen in het landelijk gebied (Tabel 4.11) en zijn alleen de verschillen voor aandacht voor kindperspectief en kwaliteit van feedback nog significant. Voor de bso's in stedelijk gebied zien we op basis van de omgevingschaal een andere samenhang naar voren komen. De kwaliteit van de ruimte en inrichting en van het materiaal blijkt daar hoger bij bso's met een lage uurprijs. Deze verschillen moeten wel met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, gezien het aantal locaties dat opvang op of onder maximale vergoeding aanbiedt relatief klein is in het stedelijk gebied.

Tot slot hebben we de locaties die een uurprijs hanteren ver boven de maximale vergoeding (>5%) vergeleken met de bso's met een uurprijs onder of maximaal 5% boven de maximum vergoeding. Op basis van dit onderscheid worden er geen kwaliteitsverschillen waargenomen. Dit geldt zowel voor de gehele steekproef (Tabel 4.10) als voor de afzonderlijke analyses naar stedelijkheidsgraad (Tabel 4.12).

4.4.2. Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen

Tenslotte kijken we naar het verband tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen in de buitenschoolse opvang en kwaliteit. Zowel met de CLASS als de NCKO-schalen zien we enkele relaties tussen het aandeel doelgroepkinderen en de kwaliteit. Dat geldt zowel voor de aanwezigheid van kinderen met een lage SES als voor de aanwezigheid van kinderen met een niet-westerse achtergrond (Tabel 4.13). Voor de CLASS zien we dat er sprake is van een positiever klimaat en meer sensitiviteit in groepen waar meer kinderen met een lage SES worden opgevangen. De NCKO-schalen laten zien dat er beter wordt gescoord op het begeleiden van interacties tussen kinderen naarmate er minder kinderen met een lage SES in de groep zitten. Wat betreft de achtergrond van kinderen blijkt er een trend van een hogere kwaliteit wanneer er meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de groep zitten en omgekeerd een iets lagere kwaliteit als er meer kinderen met een westerse achtergrond in de groep zitten. Dit geldt voor de CLASS voor het positieve klimaat en de mate waarin de taal gestimuleerd wordt en voor de NCKO voor de mate waarin de autonomie van kinderen wordt gerespecteerd. Voor de omgevingschaal zijn tenslotte geen relaties zichtbaar.

Tabel 4.13 Relatie kwaliteit en doelgroep in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal

CLASS	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	51	.287*	52	-.175	53	.188	54	-.240 ⁺
Sensitiviteit van de PM'er	51	.236 ⁺	52	-.164	53	.157	54	-.193
Aandacht voor kindperspectief	51	.162	52	-.207	53	.098	54	-.067
Begeleiden van gedrag	51	.035	52	-.052	53	.094	54	-.174
Faciliteren leren en ontwikkeling	51	-.045	52	.055	53	-.024	54	-.064
Kwaliteit van feedback	51	.074	52	.106	53	.017	54	-.067
Stimuleren van taalontwikkeling	51	.017	52	.038	53	.251 ⁺	54	-.240 ⁺
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	50	.076	51	-.093	52	.152	53	-.085
Respect voor autonomie	50	-.033	51	-.015	52	.403**	53	-.299*
Structureren en grenzen stellen	50	.100	51	-.059	52	.151	53	-.091
Praten en uitleggen	50	.048	51	.046	52	.069	53	-.054
Ontwikkelingsstimulering	50	.025	51	-.015	52	.130	53	-.054
Begeleiden van interacties	50	-.302*	51	.126	52	.107	53	-.004
BSO omgevingschaal	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en inrichting	51	-.109	52	.217	53	-.226	54	.217
Materiaal	51	-.031	52	.049	53	.165	54	-.219
Proceskwaliteit	51	.066	52	-.036	53	.006	54	-.049
Organisatorisch	51	.013	52	.023	53	.176	54	-.125

⁺ $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Er is ook gekeken op basis van een driedeling in groepen met weinig doelgroepkinderen (0-15%), een matig aandeel doelgroepkinderen (15-30%) en relatief veel doelgroepkinderen (> 30%). Op basis van de drie gehanteerde instrumenten vinden we enkele kwaliteitsverschillen (Tabel 4.15 en Tabel 4.16,

opgenomen in bijlage). Zo blijkt het klimaat in de groep positiever in groepen met relatief veel kinderen met een lage SES in vergelijking met groepen met weinig of een matig aandeel doelgroepkinderen. Voor de NCKO-schalen blijkt dat de kwaliteit van de begeleiding van interacties hoger is in groepen met een matig aandeel kinderen met een lage SES (15-30%) in vergelijking met groepen met relatief veel doelgroepkinderen. Ook voor afkomst zijn er enkele verschillen zichtbaar. Zo is de sensitiviteit zoals gemeten met de CLASS het hoogst in groepen met een matig aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond. Voor de NCKO zien we echter dat de hoogste kwaliteit geboden wordt in groepen met relatief veel kinderen van niet-westerse afkomst als het gaat om respect voor autonomie en het begeleiden van de interacties tussen kinderen. Voor de omgevingschaal zijn tenslotte geen verschillen gevonden voor zowel SES als afkomst.

Stedelijkheidsgraad

Als we onderscheid maken tussen landelijk en stedelijk gebied, blijken er verschillende patronen (Tabel 4.14, opgenomen in de bijlage). In landelijke gebieden blijkt met name een groter aandeel kinderen met een niet-westerse achtergrond samen te gaan met een hogere kwaliteit op de CLASS en de NCKO-schalen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de sensitiviteit, de mate waarin er rekening wordt gehouden met het perspectief van kinderen (beide CLASS) en mate waarin de autonomie van kinderen wordt gerespecteerd. Omgekeerd blijkt een groter aandeel kinderen met een westerse achtergrond samen te gaan met een lagere kwaliteit op de CLASS (sensitiviteit, aandacht voor kindperspectief en taalstimulering). Tot slot, zien we in landelijk gebied een relatie tussen de afkomst van kinderen in de bso en de organisatorische kwaliteit van de omgeving. Deze is hoger in groepen met meer kinderen van niet-westerse komaf. Concluderend, is het beeld dat in landelijk gebied de kwaliteit hoger is voor doelgroepkinderen van een niet-westerse achtergrond.

In stedelijk gebied zijn de relaties tussen proceskwaliteit en de aanwezigheid van doelgroepkinderen minder sterk maar gelden wel voor zowel SES als voor afkomst. Groepen met meer kinderen met een hoge SES scoren hoger op de NCKO-schaal praten en uitleggen en op twee aspecten van de omgevingschaal, namelijk de kwaliteit van de inrichting van de ruimte en de organisatorische kwaliteit. Tegelijkertijd scoren groepen met veel kinderen van een lage SES lager op het begeleiden van interacties tussen kinderen. De CLASS laat een voorzichtige samenhang zien tussen SES en sensitiviteit; hoe meer kinderen met een lage SES, hoe hoger de sensitiviteit in de groep. Voor het aandeel kinderen van niet-westerse achtergrond laten de NCKO-schalen juist zien dat de kwaliteit hoger is met betrekking tot het respecteren van de autonomie en het stimuleren van de ontwikkeling.

4.5. Samenvattend beeld van de buitenschoolse opvang

In dit hoofdstuk hebben we de buitenschoolse opvang in Nederland vergeleken op een aantal factoren. Er is onderzocht of er kwaliteitsverschillen zijn tussen regio's of tussen stad en platteland. Ook is gekeken of er een relatie is tussen ligging en uurprijs en tussen ligging en samenstelling van de groepen. Tenslotte is geanalyseerd of er een verband is met de geboden kwaliteit.

In de vier regio's (Noord, Oost, West en Zuid) is de emotionele kwaliteit van de buitenschoolse opvang over het algemeen voldoende tot goed en lager wat betreft de educatieve kwaliteit. De kwaliteit van de bso's in de regio Noord blijkt in sommige opzichten lager terwijl de kwaliteit in de regio West juist wat hoger is.

Er is nauwelijks verschil in kwaliteit tussen bso's in stedelijk en in landelijk gebied. Eén significant verschil is dat het niveau van taalstimulering in de bso's in stedelijk gebied van hogere kwaliteit is dan in landelijk gebied. Daarnaast zien we nog enkele trends die in dezelfde richting wijzen: een hogere kwaliteit in stedelijk dan in landelijk gebied.

In de periode 2017-2019 is de uurprijs van de buitenschoolse opvang significant gestegen. Tevens is de gemiddelde uurprijs steeds hoger geworden in vergelijking met de maximale uurvergoeding. De vier regio's verschillen niet significant van elkaar in uurprijs. Wel is in de regio Zuid het hoogste percentage bso's te vinden met een relatief lage uurprijs (op of onder de maximumvergoeding), terwijl in de regio Noord het hoogste percentage bso's met een hoog uurtarief (> 5% boven de maximumvergoeding) is te vinden. Een vergelijking op basis van stedelijkheidsgraad laat zien dat er in landelijk gebied meer bso's zijn die een lagere uurprijs vragen terwijl in stedelijk gebied er relatief meer bso's zijn met een hoog uurtarief.

Over het algemeen zijn er weinig een-op-een relaties tussen de uurprijs en de geobserveerde kwaliteit. Op basis van de CLASS zijn er aanwijzingen dat een hogere uurprijs samenhangt met een lagere emotionele kwaliteit (sensitiviteit en aandacht voor kindperspectief), vooral in stedelijk gebied (sensitiviteit en begeleiding van gedrag). Ook blijkt in stedelijk gebied een hogere uurprijs gerelateerd aan een lagere kwaliteit van de inrichting en materialen. Op basis van een vergelijking tussen locaties die een uurprijs vragen die op of onder de maximum uurprijs zit en locaties die hierboven zitten, blijken de goedkopere locaties een hogere kwaliteit te bieden zowel op emotionele als educatieve kwaliteitsaspecten (aandacht voor kindperspectief en kwaliteit van feedback). Dit blijkt vooral het geval voor locaties in landelijk gebied. In stedelijk gebied blijkt de kwaliteit van de inrichting en ruimte hoger en de aanwezige materialen en het activiteitenaanbod beter is in goedkopere locaties die een uurprijs vragen die op of onder de maximum uurprijs zit.

Het percentage doelgroepkinderen met een lage sociaaleconomische status (SES) en met een niet-westerse achtergrond is in de buitenschoolse opvang nagenoeg gelijk. Pedagogisch medewerkers in de bso's rapporteren voor zo'n 19% van de kinderen dat zij een lage SES hebben en daar deels mee overlappend 20% van de kinderen met een niet-westerse achtergrond. Wat betreft de verdeling van doelgroepkinderen binnen de buitenschoolse opvang, zien we dat kinderen met een lage SES wat meer gespreid zijn over alle bso's en kinderen met een niet-westerse achtergrond iets meer geclusterd zijn in groepen met relatief veel (> 30%) van deze kinderen.

Kinderen met een lage SES zijn in gelijke mate vertegenwoordigd in de vier regio's, maar kinderen met een niet-westerse achtergrond zitten vaker in regio West dan in de regio's Noord, Oost en Zuid. Tevens is het percentage bso's met relatief veel (> 30%) doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond in deze regio met 53% aanzienlijk hoger dan in de andere regio's.

Stedelijk en landelijk gebied blijken niet van elkaar te verschillen met betrekking tot het aandeel kinderen met een lage SES in de groep, maar er blijken wel meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de bso in stedelijk gebied dan in landelijk gebied (in lijn met de populatieverschillen tussen stad en platteland).

In de buitenschoolse opvang constateren we enkele relaties tussen de aanwezigheid van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit. Voor de CLASS blijkt er een positiever klimaat en meer sensitiviteit in groepen waar meer kinderen met een lage SES worden opgevangen. Een zwakker

maar vergelijkbaar patroon zien we in groepen waar meer kinderen met een niet-westerse achtergrond worden opgevangen. De NCKO-schalen laten een iets ander patroon zien. Meer kinderen met een lage SES gaat samen met een lagere kwaliteit van het begeleiden van interacties tussen kinderen. Maar een nadere uitsplitsing in drie groepen laat zien dat vooral groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen (15-30%) hoger scoren in vergelijking met groepen met relatief veel doelgroepkinderen (>30%). Voor kinderen met een niet-westerse achtergrond geldt juist dat de kwaliteit hoger is in groepen met meer doelgroepkinderen wat betreft het respecteren van de autonomie en het begeleiden van interacties tussen kinderen.

Tot slot blijkt dat in landelijk gebied in elk geval de emotionele kwaliteit op sommige aspecten van de CLASS en NCKO hoger is in bso-groepen met veel niet-westerse kinderen. In stedelijk gebied toont de CLASS een voorzichtige samenhang tussen SES en sensitiviteit: hoe meer kinderen met een lage SES, hoe hoger de sensitiviteit. De NCKO-schalen laat in stedelijk gebied een iets ander beeld zien. Hoe hoger het aandeel kinderen met een hoge SES op de bso, hoe hoger de kwaliteit van praten en uitleggen. Daarnaast scoren groepen met meer kinderen met een lage SES lager op het begeleiden van interacties tussen kinderen. Maar meer kinderen met een niet-westerse achtergrond in de groep gaat juist gepaard met meer respect voor hun autonomie en aandacht voor ontwikkelingsstimulering. Tenslotte laat de omgevingschaal zien dat in stedelijk gebied een groter aandeel kinderen met een hoge SES samengaat met een hogere kwaliteit van de ruimte en inrichting en een betere organisatorische kwaliteit. Samenvattend zien we dus dat in landelijk gebied de kwaliteit in het voordeel van de doelgroepkinderen is, met name als we kijken naar doelgroep op basis van afkomst. In het stedelijk gebied zijn de resultaten minder eenduidig. De kwaliteit van de omgeving is hoger in groepen met minder doelgroepkinderen, maar de proceskwaliteit laat een gemixt beeld zien.

5. Kwaliteit in de gastouderopvang

In dit hoofdstuk staat de kwaliteit in de gastouderopvang centraal. Er wordt beschreven in hoeverre er sprake is van kwaliteitsverschillen tussen regio's en tussen stad en platteland (sectie 5.1). Ook kijken we naar regionale verschillen in uurprijs (5.2) en de opvang van doelgroepkinderen in termen van lage sociaaleconomische status (SES) en niet-westerse achtergrond (sectie 5.3). Tot slot onderzoeken we de relatie tussen uurprijs, de opvang van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit (sectie 5.4).

5.1. Verschillen in kwaliteit op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de gastouderopvang wordt de kwaliteit vanuit LKK op verschillende manieren beoordeeld. Om de kwaliteit van de emotionele en de educatieve ondersteuning op de groepen in de kinderdagverblijven te meten, zijn de locaties beoordeeld met de CLASS⁵⁷ en de NCKO-schalen⁵⁸. Met behulp van de omgevingschaal (FCCERS-R) wordt gekeken naar de wijze waarop de groepen zijn ingericht en voorzien van materialen. Ook worden de aangeboden activiteiten en het programma beoordeeld en wordt gekeken naar de globale interactiekwaliteit.

5.1.1. Kwaliteit per regio

Tabel 5.1 (opgenomen in de Bijlage) geeft een overzicht van de gemeten kwaliteit per regio. Voor de CLASS zien we dat in alle vier de regio's de emotionele kwaliteit gemiddeld voldoende tot goed is, terwijl de educatieve kwaliteit lager is. Verschillen tussen regio's zijn met name zichtbaar voor de educatieve kwaliteit. Het faciliteren van leren en ontwikkeling en de feedback die aan kinderen wordt gegeven, is bij de gastouders in de regio Zuid significant hoger van kwaliteit dan bij de gastouders in de regio Noord (met een matige effectgrootte). Wat betreft taalstimulering zien we een trend dat gastouders in de regio West een hogere kwaliteit bieden dan gastouders in de regio Oost (met een matige effectgrootte)⁵⁹. Voor de NCKO-schalen zien we dat in alle vier de regio's voldoende tot goed wordt gescoord op de basale vaardigheden: sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie en structureren en grenzen stellen. Voor de educatieve interactievaardigheden wordt lager gescoord. Daarbij scoren gastouders in de regio Zuid hoger op de kwaliteit van de begeleiding van interacties tussen kinderen vergeleken met gastouders in de regio's Oost en Noord.⁶⁰ De omgevingschalen laten geen verdere verschillen zien; in alle vier de regio's is de kwaliteit op deze aspecten gemiddeld voldoende tot goed. Samenvattend constateren we dat de kwaliteit van de gastouders in regio Zuid op een aantal aspecten hoger is dan in de regio's Noord en Oost, terwijl de gastouders in regio West een relatief sterk niveau van taalstimulering laten zien.

⁵⁷ Bij gastouders die kinderen tussen de 0 en 2 jaar opvangen is gebruik gemaakt van de CLASS Infant. Bij gastouders die kinderen tussen de 2 en 4 jaar opvangen is de CLASS Toddler gebruikt en voor kinderen ouder dan 4 jaar is de CLASS Pre-K gebruikt. Wanneer gastouders meer dan één leeftijdscategorie opvangen, is van meerdere CLASS versies gebruik gemaakt.

⁵⁸ Vanaf LKK2019 zijn er geen video-opnames meer gemaakt in de gastouderopvang, waardoor scores op de NCKO-schalen alleen voor de eerste twee metingen kunnen worden berekend en de steekproefgrootte afwijkt ten opzichte van de CLASS en de FCCERS-R.

⁵⁹ Faciliteren van leren en ontwikkeling $F(3,132) = 1.795, p = .151$, Cohen's $d = 0.53$; Kwaliteit van feedback, $F(3,124) = 2.725, p = .047$, Cohen's $d = 0.63$; Stimuleren van taalontwikkeling $F(3,132) = 2.148, p = .097$, Cohen's $d = 0.47$

⁶⁰ Begeleiden van interacties $F(3,61) = 3.828, p = .014$, Noord Cohen's $d = 1.11$; Oost Cohen's $d = 1.00$

5.1.2. Kwaliteit naar stedelijkheidsgraad

Op basis van de LKK-data constateren we dat de kwaliteit van de opvang in landelijk en stedelijk gebied nagenoeg gelijk is (Tabel 5.2). Alleen op basis van de omgevingschaal is één significant verschil waarneembaar: de globale interactiekwaliteit is hoger bij de gastouders werkzaam in landelijk gebied dan bij de gastouders werkzaam in stedelijk gebied.

Tabel 5.2 Geobserveerde kwaliteit in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - stedelijkheidsgraad

CLASS	KDV Landelijk gebied				KDV Stedelijk gebied			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	64	3.00-7.00	5.69	0.70	72	4.00-7.00	5.62	64
Sensitiviteit van de PM'er	64	2.50-7.00	5.77	0.77	72	3.00-7.00	5.77	64
Aandacht voor kindperspectief	60	2.75-6.25	5.05	0.69	68	3.00-7.00	5.01	60
Begeleiden van gedrag	60	2.25-6.75	5.51	0.75	68	2.33-7.00	5.51	60
Faciliteren leren en ontwikkeling	64	1.00-6.00	3.36	0.85	72	1.50-6.25	3.39	64
Kwaliteit van feedback	60	1.25-4.25	2.53	0.74	68	1.00-5.33	2.74	60
Stimuleren van taalontwikkeling	64	1.33-5.25	3.09	0.74	72	1.67-6.00	3.28	64
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	33	3.00-6.75	5.31	0.92	39	3.50-7.00	5.43	33
Respect voor autonomie	33	3.67-6.25	4.83	0.71	39	3.00-7.00	4.87	33
Structureren en grenzen stellen	27	3.40-7.00	5.78	1.00	32	2.75-7.00	5.34	27
Praten en uitleggen	33	3.00-6.67	4.51	0.87	39	2.75-6.75	4.59	33
Ontwikkelingsstimulering	33	1.67-5.75	3.62	1.12	39	1.00-6.00	3.52	33
Begeleiden van interacties	29	1.00-5.50	2.64	1.33	36	1.00-6.00	3.00	29
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	64	1.50-6.17	4.64	0.93	72	2.17-6.83	4.49	64
Taal	64	2.00-7.00	4.90	1.28	72	1.67-7.00	4.71	64
Activiteiten	64	1.73-6.18	4.08	0.97	72	1.50-6.45	3.85	64
Interactie	64	4.00-7.00	6.05 ^a	0.83	72	1.25-7.00	5.49 ^a	64
Programma	64	2.33-7.00	5.71	1.24	72	1.67-7.00	5.75	64

Not. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

5.2. Verschillen in uurprijs op basis van regio en stedelijkheidsgraad

Voordat we inzoomen op de verschillen tussen regio's en tussen stad en platteland, beschrijven we eerst de ontwikkelingen die we zien in de uurprijzen van de gastouderopvang op landelijk niveau. In de gastouderopvang is de uurprijs in de afgelopen jaren redelijk gelijk gebleven, terwijl de maximumtoeslag wel toenam van € 5,72 in 2017 naar € 6,15 in 2019 (Tabel 5.3). Het aandeel gastouders dat een uurprijs rekent onder of op de maximale vergoeding ligt in deze jaren op ruim driekwart. Ongeveer één vijfde van de gastouders rekent een uurtarief dat meer dan 5% hoger ligt. Kortom, we zien in deze periode een stabiele prijsvoering onder gastouders.

Tabel 5.3 Gerapporteerde uurprijs voor de GO per jaar

Jaar	Totaal				In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag			
	N	Range	M	SD	Maximale vergoeding	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
2017	55	€4.00-14.00	€6.24	€2.66	€5.72	76%	2%	21%
2018	39	€4.50-15.80	€6.42	€2.86	€5.91	77%	3%	21%
2019	40	€4.30-12.50	€6.24	€2.22	€6.15	75%	3%	23%

5.2.1. Uurprijs per regio

Er blijken geen verschillen in uurprijs tussen de regio's Noord, Oost, Zuid en West (Tabel 5.4). Verschillen in range lijken erop te wijzen dat de uurprijzen in regio Zuid iets lager uitvallen, terwijl de gemiddelde uurprijs hier juist het hoogst ligt en er duidelijk meer gastouders zijn die een hoge uurprijs hanteren (30%) dan in de andere regio's. Als we kijken naar de verdeling van de gehanteerde uurprijzen over drie categorieën, zien we dat in de regio's Noord en West meer gastouders een lage uurprijs (79%) hanteren dan in de andere regio's.

Tabel 5.4 Gerapporteerde uurprijs voor de GO - regio

Regio	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
		Range ^a	M	SD	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Noord	34	-€1.57/8.28	€6.21	€2.54	79%	3%	18%
Oost	39	-€1.72/9.89	€6.38	€2.62	74%	3%	23%
Zuid	27	-€1.85/7.59	€6.64	€2.78	70%	0%	30%
West	34	-€1.72/8.28	€6.01	€2.50	79%	3%	18%

^aOp basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

5.2.2. Uurprijs naar stedelijkheidsgraad

De uurprijzen voor gastouderopvang in stedelijk gebied en op het platteland verschillen niet significant van elkaar (Tabel 5.5). De verschillen in range en verdeling laten een tegenovergesteld beeld zien. Een verdeling naar segment duidt erop dat de gastouderopvang in landelijk gebied vaker wat duurder is dan in de stad. Het percentage gastouders dat een lage uurprijs hanteert ligt in stedelijk gebied wat hoger. En het percentage gastouders dat een hoge uurprijs rekent ligt in landelijk gebied iets hoger. Op basis van de range zien we echter dat er in stedelijk gebied hogere prijzen worden gehanteerd. Tezamen genomen zijn de verschillen tussen het landelijk en stedelijk gebied relatief klein.

Tabel 5.5 Gerapporteerde uurprijs voor de GO - stedelijkheidsgraad

Regio	N	Totaal			In relatie tot de maximale vergoeding kinderopvangtoeslag		
		Range ^a	M	SD	Op of onder maximum	1-5% boven maximum	>5% boven maximum
Landelijk	63	-€1.85/8.28	€6.45	€2.76	73%	3%	24%
Stedelijk	71	-€1.72/9.89	€6.16	€2.43	79%	1%	20%

^aOp basis van het verschil in werkelijke uurprijs en de maximale vergoeding in het jaar van meten. Negatieve cijfers drukken uit dat locaties goedkoper zijn dan de maximale vergoeding. Positieve cijfers drukken uit dat locaties duurder zijn dan de maximale vergoeding.

5.3. Verschillen in de opvang van doelgroepkinderen op basis van regio en stedelijkheidsgraad

In de LKK wordt gekeken naar het aandeel kinderen met lage sociaaleconomische status (lage SES) en naar kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit zijn groepen die een relatief hoog risico lopen op onderwijsachterstanden. Landelijk rapporteren de gastouders voor zo'n 11% van de kinderen dat

zij een lage SES hebben en deels overlappend daarmee zo'n 14% van de kinderen met een niet-westerse achtergrond.⁶¹

De verdeling van doelgroepkinderen over de gastouders laat een tweedeling zien, met name voor de doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond (Tabel 5.6). Bij ruim driekwart van de gastouders zijn er weinig doelgroepkinderen (lage SES en/of niet-westerse achtergrond) op de groep aanwezig. Anderzijds zijn er bij bijna 20% van de gastouders relatief veel doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond aanwezig. Bij 14% van de gastouders zijn er relatief veel doelgroepkinderen met een lage SES aanwezig.

Tabel 5.6 Verdeling gerapporteerde doelgroepkinderen in de GO

	GO Lage SES			GO Niet-westerse achtergrond		
	0-15%	15-30%	>30%	0-15%	15-30%	>30%
Gastoudergroepen	77%	9%	14%	77%	3%	20%

5.3.1. Opvang van doelgroepkinderen per regio

Gastouders in de regio West vangen significant vaker doelgroepkinderen met een lage SES op vergeleken met gastouders in de regio's Noord en Zuid (Tabel 5.7).⁶² Het aandeel doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond in de gastouderopvang verschilt niet tussen de regio's Noord, Oost, Zuid en West. In alle vier de regio's zijn deze kinderen ongeveer in dezelfde mate in de gastouderopvang aanwezig.

Tabel 5.7 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de GO - regio

Regio	N	Range	GO Lage SES					GO Hoge SES			
			M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	32	0.00-0.38	0.04 ^a	0.10	88%	6%	6%	32	0.63-1.00	0.96 ^a	0.10
Oost	34	0.00-0.83	0.10	0.20	77%	15%	9%	24	0.17-1.00	0.90	0.20
Zuid	22	0.00-1.00	0.10 ^b	0.24	82%	5%	14%	21	0.50-1.00	0.95 ^b	0.14
West	31	0.00-1.00	0.21 ^{ab}	0.33	63%	10%	27%	31	0.00-1.00	0.79 ^{ab}	0.33

Regio	N	Range	GO Niet-westerse achtergrond					GO Westerse achtergrond			
			M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Noord	32	0.00-1.00	0.07	0.21	88%	0%	13%	32	0.00-1.00	0.93	0.21
Oost	34	0.00-1.00	0.18	0.33	76%	0%	24%	34	0.00-1.00	0.82	0.33
Zuid	22	0.00-1.00	0.15	0.20	73%	5%	23%	21	0.00-1.00	0.89	0.24
West	30	0.00-1.00	0.17	0.33	70%	10%	20%	30	0.00-1.00	0.86	0.30

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Dit zien we ook terug op basis van een driedeling tussen gastouders die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen. In de regio West ligt het percentage gastouders met relatief veel doelgroepkinderen met

⁶¹ Percentages zijn gebaseerd op de zelf-rapportage van gastouders over de kinderen op hun groep. Er zitten onnauwkeurigheden in de gerapporteerde aantallen doelgroepkinderen. Daarom komen de percentages voor zowel lage SES + hoge SES evenals voor niet-westers + westerse achtergrond niet uit op 100%. De percentages zijn dan ook slechts een indicatie. In vervolganalyses zijn daarom beide categorieën meegenomen in de analyses. Overlap is mogelijk tussen de gerapporteerde SES en achtergrond (bijvoorbeeld kinderen met lage SES en een niet-westerse achtergrond).

⁶² SES $F(3,112) = 2.895$, $p = .038$, Cohen's d Noord = 0.63, Cohen's d Zuid = 0.54

een lage SES beduidend hoger dan in de andere regio's. In Noord zijn procentueel de meeste gastouders die weinig kinderen met een lage SES opvangen. Ook wat betreft de opvang van kinderen met een niet-westerse achtergrond wijkt de regio Noord af. Bij 88% van de gastouders in deze regio zijn er weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond aanwezig. In de overige drie regio's vangt ongeveer één vijfde van de gastouders veel kinderen met een niet-westerse achtergrond op.

5.3.2. Opvang van doelgroepkinderen naar stedelijkheidsgraad

De aanwezigheid van doelgroepkinderen in de gastouderopvang verschilt nauwelijks tussen stad en platteland (Tabel 5.8). Dat geldt zowel voor kinderen met een lage SES als voor kinderen met een niet-westerse achtergrond. In de stad zijn procentueel meer gastouders zijn die relatief veel kinderen met een lage SES opvangen (17%). Omgekeerd is het percentage gastouders dat weinig kinderen met een lage SES opvangt in landelijk gebied het hoogste (85%). Hetzelfde geldt voor de opvang van kinderen met een niet-westerse achtergrond. In stedelijk gebied is het percentage gastouders dat relatief veel van deze kinderen opvangt beduidend hoger (25%). In landelijk gebied ligt het percentage gastouders dat weinig kinderen met een niet-westerse achtergrond opvangt ruim 10% hoger dan in de stad (83%).

Tabel 5.8 Gerapporteerd percentage doelgroepkinderen in de GO - stedelijkheidsgraad

Regio	GO Lage SES							GO Hoge SES			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	58	0.00-1.00	0.08	0.21	85%	5%	10%	58	0.00-1.00	0.92	0.21
Stedelijk	61	0.00-1.00	0.14	0.26	70%	13%	17%	60	0.00-1.00	0.87	0.23

Regio	GO Niet-westerse achtergrond							GO Westerse achtergrond			
	N	Range	M	SD	0-15%	15-30%	>30%	N	Range	M	SD
Landelijk	58	0.00-1.00	0.11	0.28	83%	3%	14%	58	0.00-1.00	0.88	0.28
Stedelijk	60	0.00-1.00	0.16	0.31	72%	3%	25%	59	0.00-1.00	0.86	0.27

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

5.4. Relaties tussen kwaliteit, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen

Om antwoord te kunnen geven de vraag of er een verband is tussen de geobserveerde kwaliteit, de uurprijs die gastouders vragen of de doelgroep die zij opvangen, zijn de data op verschillende manieren geanalyseerd. Samenhang tussen kwaliteit enerzijds (op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingschaal) en uurprijs en doelgroep anderzijds is allereerst bekeken aan de hand van correlaties. Dit is zowel voor de gehele steekproef van de gastouderopvang als voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken.⁶³ Voor de relatie met uurprijs is er tevens gekeken naar mogelijke kwaliteitsverschillen op basis van de mate waarin locaties opvang boven of ver boven (>5%) de maximale vergoeding aanbieden. Voor doelgroep is er tevens gekeken of er kwaliteitsverschillen zichtbaar zijn tussen groepen die weinig (0-15%), een matig aandeel (15-30%) of relatief veel (>30%) kinderen met lage SES of niet-westerse achtergrond opvangen. Ook hierin zijn verschillen zowel voor de hele steekproef en voor landelijke en stedelijke locaties afzonderlijk bekeken.

5.4.1. Kwaliteit en uurprijs

Tabel 5.9 laat de directe verbanden tussen kwaliteit en uurprijs zien waarvan enkele significantie zijn. Voor de CLASS en de NCKO-schalen geldt dat een hoger uurtarief samengaat met een hogere kwaliteit wat betreft het positieve klimaat en de mate van sensitiviteit van de gastouders. Ook blijkt een hoger

⁶³ In verband met de grootte van de steekproef is de relatie in de afzonderlijke regio's achterwege gelaten.

tarief gerelateerd aan meer respect voor de autonomie van de kinderen. Kortom, bij gastouders met een hoger uurtarief is de emotionele kwaliteit op een aantal aspecten beter. In een eerder verschenen rapport over de kwaliteit van de gastouderopvang⁶⁴ kwam naar voren dat groeps grootte een negatieve voorspeller is van kwaliteit. Gastouders die minder kinderen opvangen, laten op een aantal aspecten hogere kwaliteit zijn. De groeps grootte bij gastouders hangt tevens negatief samen met de uurprijs: gastouders die meer kinderen opvangen in de week, rekenen lagere uurtarieven. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat gastouders die minder kinderen opvangen een hogere uurprijs nodig hebben om tot eenzelfde maandsalaris te komen, of dat duurdere gastouders zich expliciet profileren met meer individuele aandacht voor kinderen in kleinere groepen. Wanneer we controleren voor groeps grootte, zien we dat sommige verbanden afzakken en niet langer significant zijn (o.a. Positief klimaat), terwijl andere verbanden onverminderd significant blijven (o.a. Sensitieve responsiviteit). Het aantal kinderen wat gastouders opvangen verklaren de gevonden relatie tussen kwaliteit en uurprijs dus slechts voor een deel.

Wanneer we onderscheid maken tussen stad en platteland, zien we verschillende verbanden tussen uurprijs en kwaliteit. In landelijke gebieden bieden gastouders een positievere sfeer en zijn ze responsiever in de interacties wanneer zij een hogere uurprijs vragen. Voor gastouders in stedelijk gebied blijken juist het respect voor de autonomie van kinderen en het begeleiden van interacties tussen kinderen positief samen te hangen met de uurprijs. Voor de omgevingschaal blijken gastouders in landelijk gebied die een hogere uurprijs vragen een betere kwaliteit van de ruimte en inrichting te bieden.

Tabel 5.9 Relatie kwaliteit en uurprijs in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en omgevingschaal

CLASS	GO Totaal		GO Landelijk		GO Stedelijk	
	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	134	.204*	63	.294*	71	.107
Sensitiviteit van de PM'er	134	.160 ⁺	63	.197	71	.130
Aandacht voor kindperspectief	126	.033	59	.126	67	-.035
Begeleiden van gedrag	126	.088	59	.173	67	.032
Faciliteren leren en ontwikkeling	134	.123	63	.099	71	.148
Kwaliteit van feedback	126	.105	59	.045	67	.153
Stimuleren van taalontwikkeling	134	.161	63	.118	71	.144
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	71	.285*	33	.324 ⁺	38	.254
Respect voor autonomie	71	.251*	33	.222	38	.290 ⁺
Structureren en grenzen stellen	59	.074	27	.217	32	-.067
Praten en uitleggen	71	.135	33	.062	38	.211
Ontwikkelingsstimulering	71	.107	33	.169	38	.043
Begeleiden van interacties	64	.131	29	-.022	35	.289 ⁺
FCCERS-R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	134	.138	63	.236 ⁺	71	.044
Taal	134	.070	63	.125	71	.015
Activiteiten	134	-.008	63	.034	71	-.056
Interactie	134	-.043	63	.008	71	-.102
Programma	134	-.037	63	-.079	71	-.001

⁺ $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

⁶⁴ Slot et al. (2019)

In Tabellen 5.10, 5.11 en 5.12 (opgenomen in de Bijlage) is een vergelijking gemaakt tussen gastouders met een uurprijs of op onder de maximale vergoeding en gastouders die meer dan de maximaal vergoede uurprijs vragen. Het beeld dat uurprijs en kwaliteit samenhangen, wordt ook hier bevestigd. Tabel 5.10 laat zien de gastouders die een tarief hoger dan de maximumvergoeding berekenen, beter scoren op bijna alle CLASS-schalen, behalve op aandacht voor kindperspectief.⁶⁵ De NCKO-schalen laten een verband in dezelfde richting zien met betrekking tot de sensitiviteit en respect voor de autonomie.⁶⁶

Als we hierbij afzonderlijk naar gastouderopvang in landelijk gebied en in stedelijk gebied kijken, zien we verschillende tendensen (Tabel 5.11). In landelijk gebied hangt duurdere gastouderopvang voorzichtig samen met een hogere emotionele kwaliteit (positief klimaat en sensitiviteit). In stedelijk gebied is er daarnaast ook een samenhang met een hogere educatieve kwaliteit.⁶⁷ Tenslotte laat de omgevingschaal opnieuw zien dat er alleen in landelijk gebied een relatie is tussen een hogere uurprijs en een betere kwaliteit van de inrichting en de ruimte.⁶⁸

Wanneer we uitsluitend kijken naar de duurste categorie gastouders (meer dan 5% boven de maximumvergoeding) zien we nog steeds hetzelfde patroon, hoewel de verschillen met 'goedkopere' gastouders dan minder sterk zijn (Tabel 5.10). De duurste gastouders scoren op de aspecten positief klimaat en sensitiviteit significant beter dan gastouders met een lager tarief. Wat betreft respect voor autonomie is een trend zichtbaar in dezelfde richting. Kortom, gastouders die een hoog tarief rekenen laten met name een hogere emotionele kwaliteit zien. Ook wanneer we onderscheid maken tussen gastouders in een landelijke en stedelijke omgeving, zien we dat de verbanden zwakker zijn als we alleen de duurste categorie gastouders vergelijken met de andere gastouders (Tabel 5.12). Alleen de educatieve kwaliteit hangt op twee aspecten (faciliteren van leren en ontwikkeling en feedback geven) nog significant samen met het hoge uurtarief.⁶⁹ We kunnen uit het voorgaande voorzichtig concluderen dat in de gastouderopvang de prijs samenhangt met kwaliteit, maar dat dit effect wel lijkt minder sterk wordt naarmate gastouders de hoogste uurtarieven vragen.

5.4.2. Kwaliteit en de opvang van doelgroepkinderen

Er blijkt een duidelijke relatie tussen de opvang van doelgroepkinderen met een lage SES en kwaliteit (Tabel 5.13). Naarmate er meer kinderen met een lage SES bij een gastouder komen, is de emotionele kwaliteit lager (positief klimaat en sensitiviteit). Het omgekeerde geldt ook: veel kinderen met een hoge SES gaat samen met een positiever klimaat en meer sensitiviteit. De NCKO-schalen laten ook een voorzichtige trend zien wat betreft de educatieve kwaliteit. De aanwezigheid van meer kinderen met een lage SES gaat gepaard met een lagere educatieve kwaliteit (praten en uitleggen, ontwikkelingsstimulering, begeleiding van interacties) evenals het omgekeerde verband. Tenslotte laat de omgevingschaal een trend in dezelfde richting zien: meer kinderen met een lage SES hangt samen met een lagere interactiekwaliteit en omgekeerd. Ook voor doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond zijn er enige verbanden met de kwaliteit. Hoe meer kinderen met een niet-westerse

⁶⁵ CLASS $F(7,118) = 1.693, p = .117$

⁶⁶ NCKO $F(6,47) = 2.038, p = .079$

⁶⁷ CLASS Landelijk $F(7,51) = 1.176, p = .333$ en Stedelijk $F(7,59) = 1.297, p = .268$

⁶⁸ FCCERS-R Landelijk $F(5,57) = 2.724, p = .028$

⁶⁹ CLASS Stedelijk $F(7,59) = 0.895, p = .516$

achtergrond er bij een gastouder zijn, hoe lager de emotionele kwaliteit (aandacht voor kindperspectief en begeleiding van gedrag) en omgekeerd.

Tabel 5.13 Relatie kwaliteit en doelgroep in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschaal

CLASS	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	119	-.211*	118	.203*	118	-.131	117	.123
Sensitiviteit van de PM'er	119	-.185*	118	.165 ⁺	118	-.017	117	-.003
Aandacht voor kindperspectief	112	-.058	112	.058	111	-.160 ⁺	111	.190*
Begeleiden van gedrag	112	-.138	112	.138	111	-.188*	111	.215*
Faciliteren leren en ontwikkeling	119	-.127	118	.121	118	-.059	117	.069
Kwaliteit van feedback	112	-.075	112	.075	111	-.114	111	.153
Stimuleren van taalontwikkeling	119	-.136	118	.116	118	-.024	117	.044
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	65	-.114	65	.114	64	.081	64	-.114
Respect voor autonomie	65	-.157	65	.157	64	.013	64	-.053
Structureren en grenzen stellen	53	.189	53	-.189	52	-.074	52	.033
Praten en uitleggen	65	-.238 ⁺	65	.238 ⁺	64	.012	64	.007
Ontwikkelingsstimulering	65	-.238 ⁺	65	.238 ⁺	64	-.085	64	.074
Begeleiden van interacties	59	-.217 ⁺	59	.217 ⁺	58	-.024	58	.082
ITERS-R/ECERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	119	-.052	118	.076	118	-.065	117	.055
Taal	119	-.153	118	.192*	118	-.049	117	.052
Activiteiten	119	-.046	118	.061	118	-.105	117	.091
Interactie	119	-.153 ⁺	118	.157 ⁺	118	.023	117	-.022
Programma	119	.016	118	.006	118	.036	117	-.020

⁺ $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Er is ook gekeken op basis van een driedeling in groepen met weinig doelgroepkinderen (0-15%), een matig aandeel doelgroepkinderen (15-30%) en relatief veel doelgroepkinderen (> 30%) op basis van de drie gehanteerde instrumenten (Tabel 5.15 en Tabel 5.16, opgenomen in bijlage). Zo blijkt de kwaliteit in groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen significant lager voor positief klimaat en voor het faciliteren van leren en ontwikkelen vergeleken met groepen met weinig doelgroepkinderen. De omgevingsschaal laat op alle subschalen ditzelfde patroon zien. Groepen met een matig aandeel doelgroepkinderen scoren significant lager op ruimte en meubilering, taal en redeneren, activiteiten en globale interactiekwaliteit dan groepen met weinig doelgroepkinderen. Maar gastouders in deze middencategorie scoren ook lager op ruimte en meubilering en het activiteitenaanbod dan gastouder met relatief veel doelgroepkinderen. In grote lijnen zien we in de gastouderopvang dat voor doelgroepkinderen met een lage SES de kwaliteit het laagst is bij gastouders die een matig aandeel doelgroepkinderen opvangen. Voor doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond blijken er geen significante kwaliteitsverschillen tussen gastouders die meer of minder van deze kinderen opvangen.

Stedelijkheidsgraad

Als we onderscheid maken tussen landelijk en stedelijk gebied, zien we in het landelijk gebied een verband tussen de opvang van doelgroepkinderen en de emotionele kwaliteit (Tabel 5.14, opgenomen in de bijlage). Zo zijn er trends voor de aanwezigheid van kinderen met een lage SES en een lagere score op positief klimaat alsmede op structuur en grenzen stellen. In landelijk gebied blijkt de

aanwezigheid van doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond ook gerelateerd aan aandacht voor kindperspectief. Hoe meer van deze doelgroepkinderen, hoe minder aandacht voor het kindperspectief. In stedelijk gebied blijkt een relatie tussen de opvang van kinderen met lage SES en sensitiviteit. Hoe meer kinderen met een lage SES, hoe lager de sensitiviteit en omgekeerd voor kinderen met een hoge SES. De omgevingschaal laat in stedelijk gebied tenslotte een relatie zien tussen doelgroep op basis van SES en educatieve kwaliteit. Hoe meer kinderen met een hoge SES, hoe hoger de gastouder scoort op taal en redeneren wordt. We concluderen dat alle verbanden en trends in dezelfde richting wijzen: naarmate het aantal doelgroepkinderen in de gastouderopvang hoger is, is de geboden kwaliteit van een lager niveau.

5.5. Samenvattend beeld van de gastouderopvang

In dit hoofdstuk hebben we de gastouderopvang in Nederland vergeleken op een aantal factoren. Er is onderzocht of er kwaliteitsverschillen zijn tussen regio's of tussen stad en platteland. Ook is gekeken of er een relatie is tussen ligging en uurprijs en tussen ligging en samenstelling van de groepen. Tenslotte is geanalyseerd of er een verband is met de geboden kwaliteit.

In alle vier de regio's (Noord, Oost, West en Zuid) blijkt de emotionele kwaliteit van de gastouderopvang voldoende tot goed is de educatieve kwaliteit lager. Daarbij is de kwaliteit van de gastouders in de regio Zuid op een aantal aspecten hoger dan in de regio's Noord en Oost. De gastouders in regio West laten een relatief sterk niveau van taalstimulering zien. Kwaliteitsverschillen tussen stedelijk en landelijk gebied zijn er nauwelijks.

De uurprijzen die gastouders berekenen zijn in de periode 2017 - 2019 behoorlijk stabiel gebleven. Ruim drie kwart van de gastouders rekent in deze periode een uurprijs die op of onder de maximale vergoeding ligt. Daarbij liggen de uurprijzen in de regio's Noord en West wat lager dan in de regio's Oost en Zuid. Ook blijken de gehanteerde uurprijzen in stedelijk gebied wat lager dan in landelijk gebied.

Het percentage doelgroepkinderen in de gastouderopvang is bescheiden. Zo'n 11% van de kinderen die door gastouders worden opgevangen heeft een achtergrond met een lage sociaaleconomische status (SES) en daarmee deels overlappend heeft zo'n 14% van de kinderen een niet-westerse achtergrond. De verdeling van deze kinderen over gastouders laat een tweedeling zien: een groot deel van de gastouders vangt weinig doelgroepkinderen op, terwijl een klein deel relatief veel doelgroepkinderen opvangt. Dit geldt met name voor kinderen met een niet-westerse achtergrond. Mogelijk speelt buurtgebonden opvang hierin een rol.

Als we de aanwezigheid van doelgroepkinderen in de gastouderopvang vergelijken tussen de vier regio's, zien we alleen een verschil voor kinderen met een lage SES. Gastouders in de regio West vangen deze doelgroepkinderen significant vaker op dan gastouders in de regio's Noord en Zuid. In de regio Noord zijn in vergelijking met de andere regio's weinig gastouders te vinden waar relatief veel doelgroepkinderen worden opgevangen; dat geldt zowel voor kinderen met een lage SES als kinderen met een niet-westerse achtergrond.

De resultaten in de gastouderopvang wijzen op een positieve relatie tussen uurprijs en kwaliteit. Een hoger uurtarief hangt positief samen met een aantal aspecten van de emotionele kwaliteit. Wanneer er onderscheid gemaakt wordt tussen landelijk en stedelijk gebied, zijn er wat verschillende patronen zichtbaar met altijd in dezelfde richting: een hogere uurprijs gaat samen met een hogere kwaliteit. Het gaat dan zowel om aspecten van emotionele kwaliteit als om kwaliteit van ruimte en inrichting. Op basis van een indeling in drie categorieën van de duurste gastouders (> 5 % boven maximumvergoeding), de middenmoot (0-5% boven maximumvergoeding) en de goedkoopste gastouders (onder maximumvergoeding) lijken de verbanden minder sterk naarmate gastouders het hoogste uurtarief rekenen. Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in het aantal kinderen wat door de gastouder wordt opgevangen. Groeps grootte is een negatieve voorspeller van kwaliteit (meer opgevangen kinderen gaat gepaard met een lagere kwaliteit) en houdt tevens verband met de uurprijs. Gastouders die minder kinderen opvangen hanteren doorgaans een hogere uurprijs, mogelijk omdat zij met minder kinderen een hoger tarief nodig hebben om aan een gelijkwaardig salaris te komen of omdat zij zich expliciet profileren als kleinschalige opvang met veel individuele aandacht. Echter, de analyses laten zien dat slechts een deel van de gevonden relatie tussen uurprijs en kwaliteit verklaard kan worden door het aantal kinderen.

De relatie tussen de opvang van doelgroepkinderen en de geobserveerde kwaliteit geldt met name voor kinderen met een lage SES. Naarmate een gastouder meer kinderen met een lage SES opvangt, is de geboden kwaliteit lager. Dit geldt zowel voor de emotionele als de educatieve kwaliteit. Voor de opvang van doelgroepkinderen met een niet-westerse achtergrond zijn deze verbanden minder sterk en alleen zichtbaar voor de emotionele kwaliteit. Ook als we onderscheid maken tussen gastouders in landelijk en stedelijk gebied, blijven de relaties in dezelfde richting wijzen: naarmate het aantal doelgroepkinderen in de gastouderopvang hoger is, is de geboden kwaliteit van een lager niveau.

Daarnaast blijkt dat vooral de opvang van een matig aandeel doelgroepkinderen met een lage SES gepaard gaat met een lagere kwaliteit op verschillende aspecten (emotionele en educatieve kwaliteit en de kwaliteit van de ruimte en inrichting) vergeleken met gastouders die weinig of relatief veel kinderen met een lage SES opvangen.

Bijlage kinderdagopvang

Tabel 2.1 Geobserveerde kwaliteit in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen - regio

CLASS	KDV Regio Noord				KDV Regio Oost				KDV Regio Zuid				KDV Regio West			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	17	4.75-6.75	5.87	0.53	25	4.50-7.00	6.04 ^a	0.65	25	5.00-7.00	5.80	0.57	26	4.75-7.00	5.68 ^a	0.56
Sensitiviteit van de PM'er	17	4.00-7.00	5.60	0.80	25	3.75-7.00	5.90 ^b	0.75	25	4.17-7.00	5.72	0.81	26	3.75-6.75	5.43 ^b	0.81
Aandacht voor kindperspectief	14	3.50-6.33	4.68	0.67	19	3.33-6.25	4.74	0.82	16	3.00-6.67	4.57	1.06	18	2.33-5.50	4.34	0.90
Begeleiden van gedrag	14	4.33-6.33	5.35	0.60	19	3.25-6.67	5.64	0.92	16	3.67-6.50	5.44	0.81	18	3.00-6.75	5.40	0.90
Faciliteren leren en ontwikkeling	17	2.00-4.75	3.58	0.83	25	2.00-5.75	3.84	1.01	25	1.83-6.00	3.98	1.08	26	2.00-5.50	3.73	0.99
Kwaliteit van feedback	14	1.33-5.00	2.46	0.83	19	1.25-4.75	2.82	0.98	16	1.33-3.75	2.83	0.65	18	1.75-3.75	2.56	0.65
Stimuleren van taalontwikkeling	17	1.75-5.25	3.15	0.98	25	1.83-5.00	3.38	0.91	25	2.17-4.50	3.28	0.69	26	2.00-5.00	3.23	0.86
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	17	3.00-6.00	5.43	0.76	23	3.00-6.67	5.44	0.92	22	4.00-6.67	5.62	0.79	22	3.75-7.00	5.51	0.76
Respect voor autonomie	17	4.00-6.11	5.09	0.54	23	3.50-6.33	4.99	0.75	22	3.50-6.67	5.19	0.81	22	3.50-6.33	4.86	0.75
Structureren en grenzen stellen	17	1.00-6.50	5.24	1.38	19	4.00-7.00	5.83	0.88	20	4.00-7.00	5.66	0.87	15	4.00-7.00	5.80	0.73
Praten en uitleggen	17	3.00-5.60	4.61	0.78	23	2.00-5.75	4.29	0.97	22	2.75-6.00	4.39	0.90	22	3.00-7.00	4.33	0.90
Ontwikkelingsstimulering	17	1.33-5.40	3.77	1.03	23	2.00-5.25	3.43	0.82	22	1.50-5.33	3.51	1.19	22	1.40-7.00	3.35	1.26
Begeleiden van interacties	17	1.00-4.75	2.64	1.16	23	1.00-5.00	2.69	1.10	22	1.50-5.50	2.92	1.12	21	1.00-6.00	2.43	1.11
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	17	4.00-6.74	5.56 ^c	0.74	25	3.80-6.20	5.10	0.73	25	3.60-5.73	4.95 ^c	0.63	26	2.80-6.55	5.25	0.88
Taal	17	3.67-7.00	5.42	0.92	25	3.00-7.00	4.93	1.03	25	2.00-7.00	5.04	1.33	26	3.00-7.00	5.16	0.96
Activiteiten	17	2.67-6.33	4.57	0.91	25	2.00-6.11	3.99	1.10	25	2.56-5.60	4.07	0.98	26	3.11-6.44	4.56	0.90
Interactie	17	3.75-7.00	6.15	0.93	25	4.25-7.00	5.94	0.85	25	4.20-7.00	6.32	0.92	26	3.90-7.00	6.16	0.91
Programma	17	3.67-7.00	5.75	0.90	25	2.67-7.00	4.91 ^d	1.17	25	2.83-7.00	5.57	1.26	26	2.33-7.00	5.85 ^d	1.08

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 2.10 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum en max 5% versus > 5%) in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen

CLASS	KDV op of onder maximum				KDV boven maximum				KDV max 5% boven maximum				KDV > 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	31	4.75-7.00	5.83	0.67	54	4.50-6.75	5.84	0.57	74	4.75-7.00	5.84	0.58	11	4.50-6.50	5.79	0.73
Sensitiviteit van de PM'er	31	4.00-7.00	5.62	0.86	54	3.75-7.00	5.64	0.79	74	4.00-7.00	5.65	0.77	11	3.75-7.00	5.48	1.08
Aandacht voor kindperspectief	20	3.25-6.33	4.80	0.93	42	2.33-6.67	4.51	0.84	54	2.33-6.33	4.55	0.88	8	4.33-6.67	5.00	0.76
Begeleiden van gedrag	20	3.25-6.67	5.36	0.84	42	3.00-6.67	5.46	0.91	54	3.00-6.67	5.38	0.82	8	4.67-6.67	5.83	0.69
Faciliteren leren en ontwikkeling	31	2.00-6.00	3.81	1.15	54	1.83-5.75	3.72	0.89	74	1.83-6.00	3.74	1.02	11	2.25-4.75	3.83	0.77
Kwaliteit van feedback	20	1.25-3.75	2.52	0.78	42	1.33-5.00	2.73	0.76	54	1.25-5.00	2.60	0.75	8	2.00-4.00	3.04	0.81
Stimuleren van taalontwikkeling	31	1.75-5.00	3.28	0.89	54	1.83-5.25	3.23	0.86	74	1.75-5.25	3.23	0.85	11	2.00-5.00	3.38	1.01
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	30	3.00-6.67	5.46	1.05	47	3.75-6.67	5.44	0.61	70	3.00-6.67	5.42	0.83	7	5.00-6.25	5.80	0.41
Respect voor autonomie	30	3.50-6.33	4.96	0.83	47	3.75-6.67	5.02	0.68	70	3.50-6.67	4.98	0.74	7	4.00-6.00	5.26	0.69
Structureren en grenzen stellen	24	1.00-7.00	5.54	1.29	40	3.00-7.00	5.64	0.84	58	1.00-7.00	5.57	1.04	6	5.00-7.00	5.96	0.75
Praten en uitleggen	30	2.00-6.00	4.26	0.96	47	3.00-5.75	4.42	0.79	70	2.00-6.00	4.29	0.85	7	4.00-5.75	5.04	0.62
Ontwikkelingsstimulering	30	1.33-5.25	3.56	1.04	47	1.40-5.40	3.40	0.99	70	1.33-5.40	3.45	1.04	7	2.83-4.63	3.61	0.66
Begeleiden van interacties	30	1.00-5.50	2.60	1.06	46	1.00-5.00	2.61	1.06	69	1.00-5.50	2.59	1.02	7	1.00-5.00	2.74	1.46
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	31	3.40-6.25	5.22	0.72	54	2.80-6.75	5.17	0.84	74	2.80-6.75	5.16	0.82	11	4.76-6.39	5.39	0.60
Taal	31	3.67-7.00	5.32	1.06	54	2.00-7.00	4.95	1.04	74	2.00-7.00	5.01	1.04	11	3.00-7.00	5.56	1.11
Activiteiten	31	2.78-6.44	4.44	0.89	54	2.00-6.33	4.20	1.06	74	2.00-6.44	4.19	1.00	11	3.67-5.89	4.90	0.78
Interactie	31	3.75-7.00	6.16	0.94	54	4.20-7.00	6.08	0.88	74	3.75-7.00	6.09	0.90	11	4.25-7.00	6.25	0.91
Programma	31	3.50-7.00	5.69	1.18	54	2.33-7.00	5.35	1.16	74	2.33-7.00	5.44	1.21	11	4.67-7.00	5.73	0.85

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 2.11 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum) in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen – stedelijkheidsgraad

CLASS	KDV LANDELIJK								KDV STEDELIJK							
	Op of onder maximum				Boven maximum				Op of onder maximum				Boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	19	5.00-7.00	5.82	0.69	26	4.75-6.75	5.88	0.59	12	4.75-7.00	5.85	0.65	28	4.50-6.75	5.80	0.56
Sensitiviteit van de PM'er	19	4.00-7.00	5.64	0.91	26	4.00-7.00	5.67	0.74	12	4.33-7.00	5.58	0.80	28	3.75-6.83	5.60	0.84
Aandacht voor kindperspectief	13	3.25-6.33	4.81	0.97	22	2.33-6.67	4.37	0.99	7	3.33-6.00	4.79	0.95	20	3.33-5.50	4.67	0.61
Begeleiden van gedrag	13	3.25-6.50	5.17	0.91	22	3.00-6.67	5.38	0.90	7	5.00-6.67	5.71	0.58	20	3.67-6.33	5.55	0.70
Faciliteren leren en ontwikkeling	19	2.50-6.00	3.70	1.10	26	2.00-5.50	3.56	0.81	12	2.00-5.75	3.98	1.26	28	1.83-5.75	3.86	0.94
Kwaliteit van feedback	13	1.25-3.75	2.41	0.85	22	1.75-4.00	2.62	0.60	7	2.00-3.75	2.71	0.62	20	1.33-5.00	2.84	0.90
Stimuleren van taalontwikkeling	19	1.83-5.00	3.24	0.89	26	2.00-5.25	3.18	0.91	12	1.75-4.75	3.35	0.93	28	1.83-5.00	3.28	0.83
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	19	3.00-6.67	5.72 ^a	0.98	25	3.75-6.00	5.22 ^a	0.61	11	3.00-6.50	5.03 ^f	1.07	22	4.33-6.67	5.69 ^f	0.53
Respect voor autonomie	19	3.50-6.25	5.11 ^b	0.82	25	3.83-6.00	4.81 ^b	0.63	11	3.50-6.33	4.71	0.81	22	3.75-6.67	5.27	0.66
Structureren en grenzen stellen	16	4.00-7.00	5.69	0.96	21	3.00-7.00	5.34	0.86	8	1.00-6.75	5.22	1.82	19	4.50-7.00	5.98	0.68
Praten en uitleggen	19	2.50-6.00	4.44 ^c	0.91	25	3.00-5.75	4.12 ^c	0.83	11	2.00-5.17	3.95 ^g	1.01	22	3.60-5.67	4.76 ^g	0.58
Ontwikkelingsstimulering	19	1.75-5.00	3.63 ^d	0.96	25	1.40-4.63	2.99 ^d	0.85	11	1.33-5.25	3.44	1.19	22	2.00-5.40	3.86	0.95
Begeleiden van interacties	19	1.00-5.50	2.82 ^e	1.05	25	1.33-5.00	2.36 ^e	0.94	11	1.00-4.50	2.22	1.02	21	1.00-4.75	2.90	1.14
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	19	3.40-6.25	5.19	0.80	26	2.80-6.55	5.21	0.88	12	4.00-6.00	5.28	0.61	28	3.60-6.75	5.13	0.82
Taal	19	3.75-7.00	5.19	1.03	26	2.00-7.00	4.94	1.05	12	3.67-7.00	5.52	1.11	28	2.83-6.67	4.96	1.05
Activiteiten	19	3.00-6.44	4.41	0.94	26	2.56-6.33	4.31	0.98	12	2.78-5.94	4.48	0.85	28	2.00-5.89	4.09	1.13
Interactie	19	5.00-7.00	6.09	0.77	26	4.20-7.00	6.05	0.85	12	3.75-7.00	6.29	1.18	28	4.20-7.00	6.11	0.93
Programma	19	3.50-7.00	5.67	1.30	26	2.33-7.00	5.28	0.95	12	3.67-7.00	5.72	0.99	28	2.67-7.00	5.41	1.33

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 2.12 Verschillen in uurprijs (max 5% versus > 5%) in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen – stedelijkheidsgraad

CLASS	KDV LANDELIJK								KDV STEDELIJK							
	Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum				Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	41	4.75-7.00	5.82	0.62	4	5.33-6.50	6.21	0.58	33	4.75-7.00	5.87	0.54	7	4.50-6.33	5.55	0.73
Sensitiviteit van de PM'er	41	4.00-7.00	5.59	0.80	4	5.67-7.00	6.35	0.55	33	4.17-7.00	5.73	0.72	7	3.75-6.17	4.98	1.00
Aandacht voor kindperspectief	32	2.33-6.33	4.47	0.96	3	4.33-6.67	5.22	1.26	22	3.33-6.00	4.66	0.75	5	4.33-5.33	4.87	0.38
Begeleiden van gedrag	32	3.00-6.67	5.24	0.88	3	4.67-6.67	5.89	1.07	22	3.67-6.67	5.55	0.70	5	5.00-6.33	5.80	0.51
Faciliteren leren en ontwikkeling	41	2.00-6.00	3.58	0.95	4	3.50-4.75	4.10	0.61	33	1.83-5.75	3.94	1.07	7	2.25-4.67	3.67	0.85
Kwaliteit van feedback	32	1.25-3.75	2.47	0.67	3	2.67-4.00	3.33	0.67	22	1.33-5.00	2.80	0.83	5	2.00-4.00	2.87	0.90
Stimuleren van taalontwikkeling	41	1.83-5.25	3.15	0.87	4	2.67-5.00	3.79	1.07	33	1.75-4.75	3.33	0.83	7	2.00-5.00	3.14	0.98
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	41	3.00-6.67	5.41	0.84	3	5.58-6.00	5.78	0.21	29	3.00-6.67	5.42	0.83	4	5.00-6.25	5.81	0.55
Respect voor autonomie	41	3.50-6.25	4.91	0.73	3	4.67-6.00	5.39	0.67	29	3.50-6.67	5.07	0.76	4	4.00-5.67	5.17	0.78
Structureren en grenzen stellen	35	3.00-7.00	5.48	0.93	2	5.25-6.00	5.63	0.53	23	1.00-7.00	5.69	1.21	4	5.00-7.00	6.13	0.85
Praten en uitleggen	41	2.50-6.00	4.20	0.85	3	4.00-5.75	5.08	0.95	29	2.00-5.67	4.42	0.86	4	4.50-5.50	5.00	0.41
Ontwikkelingsstimulering	41	1.40-5.00	3.24	0.95	3	3.00-4.63	3.57	0.92	29	1.33-5.40	3.73	1.10	4	2.83-4.00	3.65	0.55
Begeleiden van interacties	41	1.00-5.50	2.51	0.96	3	1.88-5.00	3.18	1.62	28	1.00-4.75	2.70	1.11	4	1.00-4.50	2.42	1.48
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	41	2.80-6.55	5.17	0.85	4	4.80-6.39	5.50	0.70	33	3.60-6.75	5.15	0.80	7	4.76-6.20	5.32	0.58
Taal	41	2.00-7.00	4.94	0.99	4	5.17-7.00	6.17	0.86	33	2.83-7.00	5.11	1.10	7	3.00-6.50	5.21	1.13
Activiteiten	41	2.56-6.44	4.27	0.96	4	4.78-5.44	5.17	0.28	33	2.00-5.94	4.10	1.05	7	3.67-5.89	4.75	0.95
Interactie	41	4.20-7.00	6.02	0.82	4	5.75-7.00	6.53	0.57	33	3.75-7.00	6.18	1.00	7	4.25-7.00	6.09	1.07
Programma	41	2.33-7.00	5.45	1.17	4	5.00-6.00	5.38	0.44	33	2.67-7.00	5.41	1.28	7	4.67-7.00	5.93	0.99

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 2.14 Relatie kwaliteit en doelgroep in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen - stedelijkheidsgraad

CLASS	KDV LANDELIJK								KDV STEDELIJK							
	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers		Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	34	-.053	34	.143	34	-.001	36	-.040	34	-.181	34	.181	34	-.164	34	.174
Sensitiviteit van de PM'er	34	-.082	34	.198	34	.035	36	-.143	34	-.047	34	.047	34	-.238	34	.255
Aandacht voor kindperspectief	26	-.250	26	.458*	26	-.238	28	.127	25	.076	25	-.076	25	.078	25	-.118
Begeleiden van gedrag	26	-.109	26	.253	26	-.117	28	.038	25	-.062	25	.062	25	-.078	25	.052
Faciliteren leren en ontwikkeling	34	.035	34	-.173	34	.153	36	-.270	34	-.235	34	.235	34	-.136	34	.118
Kwaliteit van feedback	26	.198	26	-.095	26	.165	28	-.232	25	-.077	25	.077	25	-.063	25	.053
Stimuleren van taalontwikkeling	34	-.110	34	-.200	34	-.072	36	-.068	34	-.237	34	.237	34	-.005	34	-.010
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	33	-.154	33	.234	33	-.076	35	-.048	28	-.127	28	.127	28	.037	28	-.001
Respect voor autonomie	33	-.158	33	.117	33	-.145	35	.036	28	-.273	28	.273	28	.081	28	-.002
Structureren en grenzen stellen	26	-.004	27	.043	26	.175	28	-.259	23	.041	23	-.041	23	.117	23	-.162
Praten en uitleggen	33	-.269	33	.306	33	-.361*	35	.279	28	-.194	28	.194	28	.107	28	-.004
Ontwikkelingsstimulering	33	-.207	33	.278	33	-.200	35	.109	28	.118	28	-.118	28	.058	28	-.097
Begeleiden van interacties	33	-.140	33	.129	33	-.077	35	-.028	27	-.230	27	.230	27	.068	27	-.010
ITERS-R/ECERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	34	-.159	34	.326 ⁺	34	-.158	36	.066	34	.125	34	-.125	34	-.243	34	.149
Taal	34	-.145	34	.050	34	.080	36	-.156	34	-.075	34	.075	34	-.018	34	.027
Activiteiten	34	-.392*	34	.444**	34	-.181	36	.070	34	-.027	34	.027	34	.011	34	-.122
Interactie	34	-.059	34	.084	34	.096	36	-.184	34	.009	34	-.009	34	-.009	34	-.001
Programma	34	-.373*	34	.136	34	-.144	36	.042	34	.002	34	-.002	34	-.136	34	.059

* $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 2.15 Relatie kwaliteit en doelgroep in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen – verdeling SES

CLASS	KDV Lage SES 0-15%				KDV Lage SES 15-30%				KDV Lage SES >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	40	4.75-7.00	5.96	0.53	15	5.00-6.50	5.87	0.55	13	4.75-7.00	5.70	0.64
Sensitiviteit van de PM'er	40	4.00-7.00	5.79	0.75	15	4.25-6.50	5.44	0.73	13	4.00-7.00	5.54	0.78
Aandacht voor kindperspectief	29	3.00-6.67	4.77	0.84	11	3.25-5.25	4.58	0.65	11	2.33-6.25	4.20	1.21
Begeleiden van gedrag	29	4.00-6.67	5.60	0.68	11	3.25-6.25	5.12	0.87	11	3.00-6.50	5.08	1.10
Faciliteren leren en ontwikkeling	40	1.83-5.50	3.93	0.91	15	2.00-6.00	3.67	1.15	13	2.00-5.00	3.63	0.83
Kwaliteit van feedback	29	1.33-4.75	2.78	0.87	11	1.25-5.00	2.75	1.10	11	1.75-3.33	2.60	0.57
Stimuleren van taalontwikkeling	40	1.75-5.00	3.44	0.73	15	1.83-4.50	3.17	0.91	13	2.17-5.25	3.13	0.99
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	34	3.00-6.67	5.55	0.80	15	3.00-6.67	5.45	0.99	12	4.00-6.50	5.14	0.76
Respect voor autonomie	34	3.75-6.67	5.13	0.74	15	4.00-6.25	5.06	0.65	12	3.50-6.00	4.42	0.80
Structureren en grenzen stellen	28	1.00-7.00	5.56	1.19	13	4.00-6.50	5.52	0.74	8	4.00-7.00	5.20	1.04
Praten en uitleggen	34	2.67-5.75	4.41	0.81	15	2.50-5.60	4.49	0.85	12	2.00-6.00	3.67	1.07
Ontwikkelingsstimulering	34	1.33-5.33	3.36 ^a	0.94	15	2.00-5.40	3.99 ^{ab}	0.95	12	1.50-5.00	2.94 ^b	1.00
Begeleiden van interacties	33	1.00-5.00	2.80	1.09	15	1.00-5.50	2.70	1.21	12	1.00-4.00	2.28	0.87
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	40	3.60-6.38	5.17	0.72	15	4.00-6.34	5.07	0.63	13	3.40-6.75	5.08	1.03
Taal	40	2.00-7.00	5.15	1.13	15	3.75-7.00	5.03	1.05	13	3.21-6.25	4.77	0.67
Activiteiten	40	2.00-6.33	4.47	1.07	15	2.30-5.20	3.97	0.85	13	2.67-5.61	3.97	0.93
Interactie	40	3.75-7.00	6.19	0.99	15	4.60-7.00	6.11	0.81	13	4.78-7.00	5.96	0.80
Programma	40	2.67-7.00	5.59	1.15	15	3.83-7.00	5.56	1.18	13	2.83-7.00	5.19	1.28

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 2.16 Relatie kwaliteit en doelgroep in de KDV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen – verdeling niet-westerse achtergrond

CLASS	KDV Niet-westerse achtergrond 0-15%				KDV Niet-westerse achtergrond 15-30%				KDV Niet-westerse achtergrond >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	35	4.75-6.75	5.88	0.58	15	5.17-7.00	6.03	0.59	17	5.00-7.00	5.79	0.51
Sensitiviteit van de PM'er	35	4.00-7.00	5.68	0.80	15	4.50-6.25	5.67	0.56	17	4.00-7.00	5.59	0.86
Aandacht voor kindperspectief	28	3.00-6.67	4.68	0.91	12	3.50-5.33	4.57	0.51	11	2.33-6.25	4.45	1.25
Begeleiden van gedrag	28	3.25-6.67	5.38	0.89	12	4.75-6.00	5.42	0.36	11	3.00-6.50	5.35	1.13
Faciliteren leren en ontwikkeling	35	2.00-5.50	3.73	0.89	15	2.92-5.25	3.97	0.72	17	1.83-6.00	3.77	1.19
Kwaliteit van feedback	28	1.25-4.75	2.68	0.84	12	2.00-5.00	2.83	0.95	11	1.33-4.00	2.76	0.86
Stimuleren van taalontwikkeling	35	1.75-4.75	3.31	0.81	15	2.25-5.25	3.40	0.81	17	1.83-5.00	3.24	0.93
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	31	3.00-6.67	5.44	0.97	14	4.75-6.50	5.55	0.54	15	4.00-6.63	5.34	0.86
Respect voor autonomie	31	3.75-6.67	5.03	0.73	14	3.83-6.33	4.90	0.75	15	3.50-6.25	4.91	0.92
Structureren en grenzen stellen	24	1.00-7.00	5.43	1.24	13	4.00-6.75	5.18	0.81	11	4.50-7.00	5.95	0.79
Praten en uitleggen	31	2.50-5.75	4.32	0.87	14	3.33-5.60	4.44	0.74	15	2.00-6.00	4.05	1.15
Ontwikkelingsstimulering	31	1.33-5.33	3.36	1.00	14	2.22-5.40	3.69	0.90	15	1.50-5.25	3.27	1.13
Begeleiden van interacties	31	1.00-5.00	2.57	1.05	13	1.00-5.50	2.87	1.31	15	1.00-4.50	2.70	1.03
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	35	3.60-6.75	5.27 ^a	0.78	15	4.20-6.00	5.33 ^b	0.51	17	3.40-6.55	4.65 ^{ab}	0.75
Taal	35	2.00-7.00	5.01	1.08	15	3.00-6.50	5.15	0.93	17	2.83-7.00	4.99	1.09
Activiteiten	35	2.33-6.33	4.42	0.97	15	3.11-5.94	4.26	0.80	17	2.00-5.83	3.93	1.26
Interactie	35	3.75-7.00	6.14	0.99	15	4.60-7.00	6.15	0.86	17	4.20-7.00	6.05	0.83
Programma	35	2.67-7.00	5.67	1.14	15	3.83-7.00	5.57	1.00	17	2.83-7.00	5.09	1.37

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Bijlage peuteropvang

Tabel 3.1 Geobserveerde kwaliteit in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen - regio

CLASS	POV Regio Noord				POV Regio Oost				POV Regio Zuid				POV Regio West			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	13	5.50-7.00	6.27 ^{ab}	0.51	32	5.25-7.00	6.26 ^{cd}	0.48	13	4.50-7.00	5.85 ^{ac}	0.77	41	4.50-6.67	5.70 ^{bd}	0.46
Sensitiviteit van de PM'er	13	5.00-6.50	5.88	0.45	32	4.67-7.00	6.15 ^{ef}	0.63	13	3.50-7.00	5.73 ^e	0.92	41	4.25-6.75	5.49 ^f	0.59
Aandacht voor kindperspectief	13	3.00-6.00	4.37	0.83	32	3.40-6.00	4.70	0.79	13	3.00-6.25	4.46	0.87	41	2.25-5.75	4.39	0.79
Begeleiden van gedrag	13	5.00-6.25	5.56	0.45	32	4.00-7.00	5.68 ^g	0.89	13	4.50-6.50	5.52	0.67	41	4.00-6.75	5.26	0.60
Faciliteren leren en ontwikkeling	13	3.00-5.25	4.10	0.68	32	2.25-5.50	4.22	0.80	13	2.75-5.25	4.00	0.64	41	2.75-5.50	3.94	0.70
Kwaliteit van feedback	13	1.75-4.25	2.81	0.72	32	1.50-5.50	3.20	0.77	13	1.75-4.00	3.04	0.74	41	1.75-4.75	3.04	0.85
Stimuleren van taalontwikkeling	13	1.75-5.50	3.40	1.12	32	2.00-5.50	3.45	0.88	13	2.25-4.25	3.25	0.73	41	1.75-4.75	3.56	0.68
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	13	4.50-6.33	5.47	0.55	30	4.00-7.00	5.69	0.74	13	4.50-6.67	5.47	0.62	39	3.13-6.50	5.27	0.85
Respect voor autonomie	13	4.00-5.67	4.92	0.46	30	4.13-6.25	5.14	0.61	13	4.00-5.83	4.88	0.60	39	3.00-5.75	4.84	0.69
Structureren en grenzen stellen	13	2.50-7.00	5.54	1.20	29	3.00-6.67	5.66	0.81	13	4.00-7.00	5.54	0.81	38	3.00-6.50	5.51	0.66
Praten en uitleggen	13	3.33-5.25	4.30	0.47	30	3.00-6.00	4.51	0.72	13	3.50-5.00	4.26	0.55	39	2.33-6.50	4.31	0.80
Ontwikkelingsstimulering	13	2.50-5.00	3.61	0.84	30	2.50-7.00	4.18 ^h	1.14	13	2.17-4.75	3.64	0.81	39	1.00-5.33	3.52 ^h	0.96
Begeleiden van interacties	13	1.00-3.00	1.82	0.70	30	1.33-6.00	2.72	1.09	13	1.00-5.25	2.55	1.39	39	1.00-5.00	2.42	1.14
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	13	4.00-6.38	5.43	0.70	32	3.00-6.88	5.57	0.83	13	3.88-6.63	5.44	0.89	41	3.63-6.88	5.81	0.65
Taal	13	2.50-6.50	5.06	1.08	32	3.75-6.50	5.34	0.95	13	3.50-6.50	4.94	1.03	41	3.50-6.50	5.09	0.76
Activiteiten	13	2.89-6.67	4.27	0.98	32	2.11-7.00	4.61	1.08	13	3.11-6.20	4.32	1.00	41	3.00-5.90	4.51	0.85
Interactie	13	4.40-7.00	6.17	1.00	32	3.20-7.00	6.51	0.80	13	4.40-7.00	6.28	0.96	41	3.80-7.00	6.42	0.63
Programma	13	2.67-7.00	5.47	1.34	32	2.33-7.00	5.76	1.25	13	3.33-7.00	5.79	1.21	41	3.50-7.00	5.94	0.97

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 3.7 Relatie kwaliteit en doelgroep in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen - stedelijkheidsgraad

CLASS	POV LANDELIJK								POV STEDELIJK							
	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers		Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	35	.150	33	-.096	35	.127	32	.006	31	-.210	29	.337 ⁺	31	-.341 ⁺	29	.361 ⁺
Sensitiviteit van de PM'er	35	.396 [*]	33	-.384 [*]	35	.501 ^{**}	32	-.377 [*]	31	-.007	29	.128	31	-.165	29	.181
Aandacht voor kindperspectief	35	.216	33	-.299 ⁺	35	.461 ^{**}	32	-.498 ^{**}	31	-.111	29	.042	31	-.207	29	-.015
Begeleiden van gedrag	35	.183	33	-.386 [*]	35	.118	32	-.232	31	.005	29	.003	31	.039	29	.032
Faciliteren leren en ontwikkeling	35	.029	33	-.275	35	.330 ⁺	32	-.512 ^{**}	31	.033	29	-.192	31	-.106	29	-.022
Kwaliteit van feedback	35	.080	33	-.148	35	.467 ^{**}	32	-.495 ^{**}	31	-.080	29	.043	31	-.321 ⁺	29	.183
Stimuleren van taalontwikkeling	35	.044	33	-.181	35	.211	32	-.407 [*]	31	.069	29	-.141	31	.193	29	-.153
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	34	-.109	32	.118	34	-.056	31	.036	29	-.195	28	.150	29	-.286	27	.262
Respect voor autonomie	34	-.178	32	.096	34	-.068	31	-.011	29	-.081	28	.067	29	-.129	27	.146
Structureren en grenzen stellen	32	-.392 [*]	30	.580 ^{**}	32	-.396 [*]	29	-.352 ⁺	29	-.046	28	.041	29	.248	27	-.129
Praten en uitleggen	34	-.231	32	.205	34	-.241	31	-.151	29	.009	28	-.026	29	-.241	27	.224
Ontwikkelingsstimulering	34	-.069	32	.044	34	-.187	31	-.124	29	.140	28	-.166	29	-.061	27	.017
Begeleiden van interacties	34	-.215	32	.160	34	-.258	31	-.094	29	-.137	28	.110	29	-.216	27	.230
ITERS-R/ECERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	35	.205	33	-.193	35	.168	32	-.112	31	-.028	29	.021	31	-.086	29	.132
Taal	35	.289 ⁺	33	-.139	35	.382 [*]	32	-.154	31	-.180	29	.090	31	-.110	29	.044
Activiteiten	35	.002	33	-.072	35	.122	32	.000	31	-.129	29	.096	31	-.041	29	.041
Interactie	35	.198	33	-.112	35	.232	32	-.083	31	.056	29	-.042	31	-.207	29	-.058
Programma	35	.200	33	.073	35	.284 ⁺	32	-.059	31	.104	29	-.144	31	-.129	29	-.086

⁺ $p < .10$, ^{*} $p < .05$, ^{**} $p < .01$

Tabel 3.8 Relatie kwaliteit en doelgroep in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschalen – verdeling SES

CLASS	POV Lage SES 0-15%				POV Lage SES 15-30%				POV Lage SES >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	23	5.00-6.75	6.09	0.52	13	5.00-7.00	6.02	0.54	30	5.25-7.00	5.89	0.49
Sensitiviteit van de PM'er	23	4.75-6.75	5.89	0.56	13	4.50-6.50	5.48 ^a	0.59	30	4.75-7.00	5.93 ^a	0.66
Aandacht voor kindperspectief	23	2.25-6.00	4.46	0.89	13	3.00-6.00	4.40	0.81	30	3.50-6.00	4.53	0.67
Begeleiden van gedrag	23	4.00-6.75	5.48	0.69	13	4.33-6.50	5.31	0.66	30	4.25-6.75	5.49	0.63
Faciliteren leren en ontwikkeling	23	3.00-5.25	4.14	0.61	13	2.50-5.50	3.82	0.92	30	3.00-5.50	4.18	0.64
Kwaliteit van feedback	23	1.75-4.75	3.24	0.70	13	1.50-4.50	2.91	0.94	30	2.00-4.50	3.16	0.71
Stimuleren van taalontwikkeling	23	2.50-4.75	3.67 ^b	0.61	13	2.00-4.50	2.98 ^{bc}	0.87	30	2.25-5.50	3.63 ^c	0.79
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	23	4.00-6.70	5.69 ^d	0.75	11	3.13-7.00	5.42	1.14	29	3.25-6.58	5.32 ^d	0.76
Respect voor autonomie	23	4.00-6.00	5.20	0.49	11	3.00-6.00	4.95	0.99	29	3.00-6.25	4.96	0.65
Structureren en grenzen stellen	22	2.50-7.00	5.84 ^e	0.99	10	5.00-6.50	5.78	0.50	29	3.00-6.50	5.34 ^e	0.87
Praten en uitleggen	23	3.50-6.50	4.50	0.66	11	2.63-6.00	4.39	0.89	29	3.00-6.00	4.36	0.75
Ontwikkelingsstimulering	23	2.00-5.50	3.81	0.92	11	2.13-7.00	3.86	1.64	29	1.00-5.88	3.77	1.06
Begeleiden van interacties	23	1.00-5.00	2.65	1.17	11	1.00-6.00	2.86	1.76	29	1.00-4.17	2.23	0.83
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	23	3.63-6.63	5.58	0.81	13	3.00-6.50	5.40	0.97	30	3.88-6.88	5.74	0.72
Taal	23	3.75-6.50	5.24	0.96	13	3.50-6.25	5.00	1.05	30	3.75-6.50	5.31	0.69
Activiteiten	23	3.22-6.20	4.67	0.92	13	3.11-5.80	4.30	0.91	30	2.89-7.00	4.46	0.93
Interactie	23	4.60-7.00	6.48	0.80	13	3.80-7.00	6.28	0.93	30	4.60-7.00	6.51	0.61
Programma	23	3.33-7.00	5.92	0.94	13	2.67-7.00	5.50	1.39	30	4.00-7.00	6.12	0.87

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 3.9 Relatie kwaliteit en doelgroep in de POV op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschalen – verdeling niet-westerse achtergrond

CLASS	POV Niet-westerse achtergrond 0-15%				POV Niet-westerse achtergrond 15-30%				POV Niet-westerse achtergrond >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	29	5.25-7.00	6.06	0.52	9	5.25-6.75	6.17	0.45	28	5.00-6.75	5.84	0.50
Sensitiviteit van de PM'er	29	4.67-6.75	5.76	0.52	9	4.75-6.75	5.86	0.69	28	4.50-7.00	5.89	0.73
Aandacht voor kindperspectief	29	2.25-6.00	4.25	0.79	9	3.50-5.75	4.61	0.75	28	3.00-6.00	4.65	0.74
Begeleiden van gedrag	29	4.33-6.50	5.54	0.57	9	4.00-6.75	5.53	0.73	28	4.25-6.75	5.35	0.71
Faciliteren leren en ontwikkeling	29	2.25-5.25	3.88	0.78	9	3.75-5.25	4.53	0.51	28	3.25-5.50	4.16	0.65
Kwaliteit van feedback	29	1.50-4.75	2.94 ^a	0.83	9	2.75-4.25	3.50 ^a	0.53	28	1.75-4.50	3.21	0.73
Stimuleren van taalontwikkeling	29	2.00-4.75	3.28 ^b	0.79	9	2.75-5.50	4.06 ^b	0.74	28	2.25-5.25	3.57	0.73
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	28	3.13-7.00	5.61	0.82	8	3.25-6.50	5.44	1.21	27	4.00-6.58	5.38	0.71
Respect voor autonomie	28	3.63-6.00	5.12	0.68	8	3.00-6.00	5.05	0.91	27	3.00-6.25	4.99	0.59
Structureren en grenzen stellen	26	4.50-7.00	5.84	0.60	8	2.50-6.50	5.17	1.36	27	3.00-7.00	5.52	0.93
Praten en uitleggen	28	2.63-6.50	4.63	0.74	8	3.25-5.00	4.22	0.66	27	3.00-6.00	4.29	0.68
Ontwikkelingsstimulering	28	2.00-7.00	3.98	1.22	8	2.50-5.50	3.61	0.97	27	1.00-5.25	3.68	1.03
Begeleiden van interacties	28	1.00-6.00	2.95 ^c	1.45	8	1.33-3.40	2.10	0.63	27	1.00-4.17	2.23 ^c	0.84
ITERS-R/ECERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	29	3.00-6.50	5.60	0.81	9	3.63-6.63	5.74	1.03	28	3.88-6.88	5.59	0.74
Taal	29	3.50-6.50	5.06	0.87	9	3.75-6.50	5.44	0.98	28	3.75-6.50	5.33	0.80
Activiteiten	29	3.00-6.67	4.44	1.04	9	3.89-6.20	4.75	0.70	28	3.11-7.00	4.54	0.80
Interactie	29	4.60-7.00	6.52	0.68	9	4.80-7.00	6.44	0.71	28	3.80-7.00	6.39	0.84
Programma	29	3.50-7.00	5.82	0.91	9	2.67-7.00	5.93	1.45	28	3.33-7.00	6.03	0.99

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Bijlage buitenschoolse opvang

Tabel 4.1 Geobserveerde kwaliteit in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - regio

CLASS	BSO Regio Noord				BSO Regio Oost				BSO Regio Zuid				BSO Regio West			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	13	4.00-6.50	5.29 ^a	0.77	27	4.50-6.75	5.69	0.59	27	3.75-6.75	5.40	0.70	28	4.50-7.00	5.72 ^a	0.55
Sensitiviteit van de PM'er	13	3.75-6.75	5.38	0.79	27	4.00-7.00	5.81	0.83	27	3.75-6.75	5.38	0.85	28	4.25-7.00	5.49	0.67
Aandacht voor kindperspectief	13	3.75-6.50	5.60	0.70	27	3.75-6.25	5.29	0.54	27	3.75-7.00	5.30	0.77	28	4.25-6.50	5.40	0.56
Begeleiden van gedrag	13	4.00-6.75	5.23	0.75	27	4.00-7.00	5.66	0.66	27	3.75-6.50	5.35	0.74	28	4.50-6.50	5.56	0.58
Faciliteren leren en ontwikkeling	13	2.00-3.50	2.64	0.49	27	1.75-4.13	2.88	0.54	27	2.13-4.25	2.99	0.58	28	1.63-4.25	2.95	0.61
Kwaliteit van feedback	13	1.25-2.50	1.88 ^{bcd}	0.46	27	1.00-3.75	2.52 ^b	0.74	27	1.25-4.25	2.46 ^c	0.76	28	1.00-4.25	2.60 ^d	0.93
Stimuleren van taalontwikkeling	13	2.00-4.25	2.73	0.62	27	1.50-4.00	2.76	0.62	27	1.25-3.75	2.77	0.66	28	1.33-4.00	2.95	0.66
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	13	2.63-4.67	3.85	0.56	26	2.85-5.00	3.87	0.62	25	2.63-4.63	3.68	0.53	27	2.88-5.00	3.90	0.49
Respect voor autonomie	13	2.50-4.50	3.26 ^e	0.57	26	3.04-4.50	3.58	0.37	25	2.67-4.00	3.40	0.38	27	3.00-4.67	3.65 ^e	0.40
Structureren en grenzen stellen	13	2.75-5.00	3.72	0.63	26	2.44-4.88	3.82	0.63	25	2.25-4.88	3.46	0.70	27	2.50-5.00	3.86	0.67
Praten en uitleggen	13	2.25-4.50	3.61	0.61	26	2.63-5.00	3.59	0.67	25	2.67-4.75	3.43	0.51	26	3.00-5.00	3.73	0.52
Ontwikkelingsstimulering	12	1.50-3.17	2.50	0.56	26	1.46-4.00	2.71	0.77	25	1.58-4.00	2.73	0.69	26	1.67-4.17	2.74	0.60
Begeleiden van interacties	13	1.50-4.00	2.35	0.73	26	1.17-4.00	2.45	0.74	25	1.25-4.38	2.46	0.89	26	1.33-4.00	2.54	0.58
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	13	1.40-4.80	3.37	1.09	27	1.80-4.80	3.57	0.84	27	2.00-5.00	3.89	0.80	28	1.40-5.00	3.63	0.91
Materiaal	13	1.75-4.38	3.07	0.75	27	1.88-3.88	2.80	0.60	27	1.75-4.38	3.07	0.70	28	2.13-4.13	3.13	0.50
Proceskwaliteit	13	2.14-5.00	4.08	0.91	27	2.14-5.00	4.26	0.82	27	1.86-5.00	4.27	0.78	28	2.00-5.00	4.26	0.79
Organisatorisch	13	2.00-4.50	3.02	0.82	27	1.75-4.29	3.03	0.66	27	2.00-4.00	2.99	0.58	28	2.17-4.50	3.35	0.60

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 4.10 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum en max 5% versus > 5%) in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal

CLASS	BSO op of onder maximum				BSO boven maximum				BSO max 5% boven maximum				BSO > 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	10	3.75-6.00	5.33	0.65	62	4.00-7.00	5.65	0.62	39	3.75-6.75	5.47	0.66	33	4.50-7.00	5.77	0.56
Sensitiviteit van de PM'er	10	4.25-6.75	5.58	0.76	62	3.75-7.00	5.53	0.77	39	3.75-7.00	5.44	0.76	33	4.25-7.00	5.65	0.76
Aandacht voor kindperspectief	10	4.50-7.00	5.63 ^a	0.73	62	3.75-6.50	5.45 ^a	0.59	39	3.75-7.00	5.43	0.61	33	4.25-6.50	5.53	0.61
Begeleiden van gedrag	10	5.00-6.25	5.78	0.46	62	4.00-7.00	5.47	0.68	39	4.25-7.00	5.56	0.67	33	4.00-6.75	5.45	0.65
Faciliteren leren en ontwikkeling	10	2.13-4.25	3.04	0.71	62	1.63-4.25	2.90	0.54	39	1.63-4.25	2.80	0.59	33	2.25-4.25	3.05	0.50
Kwaliteit van feedback	10	1.75-4.25	2.58 ^b	0.82	62	1.00-4.25	2.49 ^b	0.76	39	1.00-4.25	2.42	0.78	33	1.25-4.25	2.59	0.75
Stimuleren van taalontwikkeling	10	2.00-3.75	3.08 ^c	0.57	62	1.33-4.25	2.82 ^c	0.63	39	1.33-4.25	2.83	0.71	33	2.00-4.00	2.89	0.52
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	10	2.63-4.50	3.62	0.57	58	2.63-5.00	3.89	0.51	38	2.63-5.00	3.85	0.50	30	2.63-4.83	3.85	0.56
Respect voor autonomie	10	2.83-4.00	3.44	0.35	58	2.50-4.50	3.52	0.44	38	2.50-4.50	3.55	0.42	30	2.63-4.50	3.45	0.44
Structureren en grenzen stellen	10	2.38-4.63	3.38	0.80	58	2.50-5.00	3.82	0.58	38	2.38-5.00	3.79	0.70	30	2.63-4.83	3.71	0.54
Praten en uitleggen	10	2.63-4.75	3.56	0.64	57	2.25-5.00	3.63	0.58	37	2.63-4.75	3.57	0.54	30	2.25-5.00	3.67	0.64
Ontwikkelingsstimulering	10	1.46-3.75	2.92	0.76	57	1.50-4.17	2.63	0.65	37	1.46-4.17	2.72	0.69	30	1.50-4.00	2.62	0.65
Begeleiden van interacties	10	1.38-4.25	2.69	0.76	57	1.17-4.38	2.36	0.80	37	1.17-4.25	2.54	0.80	30	1.25-4.38	2.24	0.77
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	10	1.80-5.00	3.46	1.13	62	1.40-5.00	3.59	0.90	39	1.80-5.00	3.64	0.86	33	1.40-5.00	3.50	1.01
Materiaal	10	1.75-4.13	2.89	0.93	62	1.75-4.38	3.04	0.60	39	1.75-4.38	2.96	0.66	33	1.75-4.13	3.09	0.64
Proceskwaliteit	10	2.71-5.00	4.10	0.79	62	2.00-5.00	4.24	0.76	39	2.14-5.00	4.16	0.81	33	2.00-5.00	4.30	0.71
Organisatorisch	10	2.00-3.73	2.77	0.58	62	1.75-4.50	3.10	0.65	39	2.00-4.50	2.97	0.65	33	1.75-4.17	3.16	0.64

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 4.11 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum) in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – stedelijkheidsgraad

CLASS	BSO LANDELIJK								BSO STEDELIJK							
	Op of onder maximum				Boven maximum				Op of onder maximum				Boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	7	3.75-6.00	5.21	0.73	31	4.00-6.75	5.53	0.64	3	5.25-6.00	5.58	0.38	31	4.50-7.00	5.77	0.59
Sensitiviteit van de PM'er	7	4.25-6.25	5.50	0.76	31	3.75-7.00	5.51	0.80	3	5.00-6.75	5.75	0.90	31	4.25-7.00	5.56	0.75
Aandacht voor kindperspectief	7	4.50-7.00	5.75 ^a	0.80	31	3.75-6.50	5.44 ^a	0.57	3	4.75-5.75	5.33	0.52	31	4.25-6.50	5.46	0.62
Begeleiden van gedrag	7	5.00-6.25	5.75	0.48	31	4.00-6.75	5.34	0.72	3	5.25-6.25	5.83	0.52	31	4.50-7.00	5.59	0.62
Faciliteren leren en ontwikkeling	7	2.13-4.00	2.93	0.66	31	2.00-3.75	2.79	0.47	3	2.50-4.25	3.29	0.89	31	1.63-4.25	3.00	0.58
Kwaliteit van feedback	7	1.75-4.25	2.46 ^b	0.88	31	1.00-3.75	2.30 ^b	0.71	3	2.00-3.25	2.83	0.72	31	1.00-4.25	2.67	0.78
Stimuleren van taalontwikkeling	7	2.00-3.75	2.89	0.59	31	1.33-4.00	2.66	0.65	3	3.50-3.50	3.50	0.00	31	1.75-4.25	2.99	0.58
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	7	2.63-4.50	3.47	0.61	30	2.63-4.75	3.91	0.50	3	3.63-4.28	3.97	0.33	28	3.06-5.00	3.87	0.52
Respect voor autonomie	7	2.83-4.00	3.39	0.37	30	2.63-4.50	3.54	0.44	3	3.25-3.93	3.56	0.34	28	2.50-4.17	3.50	0.45
Structureren en grenzen stellen	7	2.38-4.63	3.18	0.85	30	2.63-4.63	3.77	0.50	3	3.25-4.29	3.85	0.54	28	2.50-5.00	3.87	0.67
Praten en uitleggen	7	2.63-4.75	3.51	0.76	30	2.25-5.00	3.60	0.56	3	3.50-4.03	3.68	0.30	27	2.67-5.00	3.66	0.62
Ontwikkelingsstimulering	7	1.46-3.75	2.76	0.87	30	1.50-4.00	2.65	0.58	3	3.17-3.50	3.31	0.17	27	1.67-4.17	2.61	0.72
Begeleiden van interacties	7	1.38-4.25	2.61	0.90	30	1.38-4.00	2.37	0.69	3	2.64-3.00	2.88	0.21	27	1.17-4.38	2.33	0.91
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	7	1.80-4.40	3.09	1.02	31	1.40-5.00	3.48	0.91	3	3.20-5.00	4.33 ^c	0.99	31	2.00-5.00	3.70 ^c	0.89
Materiaal	7	1.75-4.13	2.55	0.93	31	1.75-4.13	3.00	0.62	3	3.50-3.75	3.67 ^d	0.14	31	1.88-4.38	3.07 ^d	0.59
Proceskwaliteit	7	2.71-5.00	4.02	0.87	31	2.14-5.00	4.19	0.80	3	3.57-5.00	4.29	0.71	31	2.00-5.00	4.30	0.74
Organisatorisch	7	2.00-3.73	2.66	0.66	31	2.17-4.17	3.14	0.62	3	2.80-3.33	3.04	0.27	31	1.75-4.50	3.06	0.69

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 4.12 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum) in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – stedelijkheidsgraad

CLASS	BSO LANDELIJK								BSO STEDELIJK							
	Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum				Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	20	3.75-6.00	5.18	0.66	18	5.25-6.75	5.81	0.48	19	4.50-6.75	5.77	0.51	15	4.50-7.00	5.73	0.66
Sensitiviteit van de PM'er	20	3.75-6.25	5.25	0.74	18	4.50-7.00	5.79	0.74	19	4.25-7.00	5.65	0.75	15	4.25-6.75	5.49	0.76
Aandacht voor kindperspectief	20	3.75-7.00	5.44	0.70	18	4.50-6.50	5.56	0.53	19	4.25-6.25	5.42	0.53	15	4.25-6.50	5.49	0.71
Begeleiden van gedrag	20	4.25-6.25	5.37	0.65	18	4.00-6.75	5.47	0.75	19	4.50-7.00	5.77	0.63	15	4.50-6.25	5.42	0.54
Faciliteren leren en ontwikkeling	20	2.00-4.00	2.68	0.54	18	2.25-3.75	2.97	0.43	19	1.63-4.25	2.93	0.63	15	2.25-4.25	3.15	0.57
Kwaliteit van feedback	20	1.00-4.25	2.20	0.73	18	1.25-3.75	2.47	0.74	19	1.00-4.25	2.64	0.79	15	1.75-4.25	2.74	0.75
Stimuleren van taalontwikkeling	20	1.33-4.00	2.68	0.75	18	2.00-3.50	2.72	0.51	19	1.75-4.25	3.00	0.65	15	2.50-4.00	3.09	0.47
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	20	2.63-4.75	3.83	0.55	17	2.63-4.67	3.83	0.56	18	3.33-5.00	3.88	0.46	13	3.06-4.83	3.86	0.57
Respect voor autonomie	20	2.83-4.50	3.53	0.39	17	2.63-4.50	3.49	0.48	18	2.50-4.17	3.57	0.46	13	2.67-4.00	3.41	0.40
Structureren en grenzen stellen	20	2.38-4.63	3.63	0.70	17	2.63-4.50	3.69	0.52	18	2.50-5.00	3.97	0.69	13	2.97-4.83	3.73	0.59
Praten en uitleggen	20	2.63-4.75	3.50	0.55	17	2.25-5.00	3.68	0.64	17	2.75-4.67	3.66	0.54	13	2.67-5.00	3.66	0.67
Ontwikkelingsstimulering	20	1.46-3.75	2.65	0.64	17	1.50-4.00	2.69	0.64	17	1.67-4.17	2.80	0.75	13	1.67-4.00	2.53	0.66
Begeleiden van interacties	20	1.38-4.25	2.54	0.77	17	1.38-4.00	2.28	0.66	17	1.17-4.00	2.55	0.85	13	1.25-4.38	2.18	0.91
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	20	1.80-4.40	3.49	0.85	18	1.40-5.00	3.32	1.03	19	2.40-5.00	3.80	0.86	15	2.00-5.00	3.71	0.98
Materiaal	20	1.75-4.13	2.80	0.71	18	1.75-4.13	3.06	0.67	19	2.00-4.38	3.13	0.57	15	1.88-4.00	3.13	0.63
Proceskwaliteit	20	2.14-5.00	4.02	0.93	18	2.86-5.00	4.31	0.62	19	3.00-5.00	4.31	0.66	15	2.00-5.00	4.29	0.83
Organisatorisch	20	2.00-4.00	2.93	0.61	18	2.17-4.17	3.18	0.68	19	2.00-4.50	3.01	0.71	15	1.75-4.00	3.12	0.60

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 4.14 Relatie kwaliteit en doelgroep in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschaal - stedelijkheidsgraad

CLASS	BSO LANDELIJK								BSO STEDELIJK							
	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers		Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	30	.303	29	-.184	30	.193	30	-.294	21	.287	23	-.229	23	.047	24	-.031
Sensitiviteit van de PM'er	30	.160	29	-.111	30	.311 ⁺	30	-.434 [*]	21	.384 ⁺	23	-.291	23	-.063	24	.103
Aandacht voor kindperspectief	30	.121	29	-.189	30	.336 ⁺	30	-.343 ⁺	21	.242	23	-.237	23	-.154	24	.194
Begeleiden van gedrag	30	-.040	29	.012	30	.082	30	-.225	21	.219	23	-.243	23	-.025	24	.024
Faciliteren leren en ontwikkeling	30	-.076	29	.031	30	.039	30	-.250	21	.007	23	.070	23	-.195	24	.224
Kwaliteit van feedback	30	.116	29	.075	30	.042	30	-.170	21	.010	23	.139	23	-.103	24	.143
Stimuleren van taalontwikkeling	30	.124	29	-.024	30	.270	30	-.321 ⁺	21	-.162	23	.114	23	.161	24	-.069
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	29	.215	28	-.315	29	.124	29	-.070	21	-.212	23	.323	23	.204	24	-.081
Respect voor autonomie	29	.110	28	-.231	29	.361 ⁺	29	-.190	21	-.244	23	.325	23	.397 ⁺	24	-.323
Structureren en grenzen stellen	29	.136	28	-.183	29	-.004	29	.083	21	.053	23	.119	23	.255	24	-.144
Praten en uitleggen	29	.132	28	-.106	29	-.005	29	-.014	21	-.131	23	.354 ⁺	23	.225	24	-.145
Ontwikkelingsstimulering	29	.133	28	-.032	29	-.030	29	.142	21	-.151	23	.013	23	.356 ⁺	24	-.263
Begeleiden van interacties	29	-.254	28	.197	29	-.045	29	.294	21	-.377 ⁺	23	-.001	23	.233	24	-.234
BSO-schaal	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en inrichting	30	.041	29	.100	30	-.230	30	.222	21	-.355	23	.426 [*]	23	-.346	24	.366 ⁺
Materiaal	30	.164	29	-.126	30	.169	30	-.261	21	-.427 ⁺	23	.410 ⁺	23	-.011	24	.008
Proceskwaliteit	30	.120	29	-.161	30	.069	30	-.154	21	-.043	23	.230	23	-.305	24	.331
Organisatorisch	30	.234	29	-.176	30	.382 [*]	30	-.361 [*]	21	-.362	23	.367 ⁺	23	-.121	24	.188

* $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 4.15 Relatie kwaliteit en doelgroep in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – verdeling SES

CLASS	BSO Lage SES 0-15%				BSO Lage SES 15-30%				BSO Lage SES >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	30	3.75-6.75	5.52 ^a	0.75	8	4.00-6.00	5.22 ^b	0.80	10	5.25-6.75	6.10 ^{ab}	0.50
Sensitiviteit van de PM'er	30	4.00-7.00	5.46	0.91	8	3.75-6.25	5.31	0.93	10	5.00-7.00	5.85	0.71
Aandacht voor kindperspectief	30	3.75-7.00	5.37	0.73	8	3.75-6.25	5.38	0.91	10	4.25-6.50	5.60	0.65
Begeleiden van gedrag	30	4.00-7.00	5.59	0.75	8	3.75-6.50	5.28	0.97	10	4.50-6.50	5.55	0.64
Faciliteren leren en ontwikkeling	30	1.75-4.25	2.90	0.63	8	2.00-3.50	2.83	0.53	10	2.13-3.25	2.81	0.41
Kwaliteit van feedback	30	1.00-4.25	2.34	0.84	8	1.25-3.50	2.16	0.82	10	1.75-3.75	2.53	0.69
Stimuleren van taalontwikkeling	30	1.50-3.75	2.73	0.64	8	1.50-4.00	2.91	0.76	10	2.00-3.25	2.73	0.36
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	29	2.63-4.75	3.70	0.56	8	3.13-5.00	3.73	0.67	10	3.33-4.67	3.91	0.45
Respect voor autonomie	29	2.63-4.67	3.47	0.44	8	2.75-4.50	3.58	0.55	10	2.67-4.13	3.47	0.42
Structureren en grenzen stellen	29	2.25-4.63	3.54	0.62	8	2.50-5.00	3.59	0.87	10	3.00-4.25	3.79	0.37
Praten en uitleggen	29	2.25-4.75	3.47	0.54	8	2.75-4.67	3.59	0.66	10	2.67-4.50	3.60	0.64
Ontwikkelingsstimulering	29	1.50-4.00	2.63	0.69	8	2.25-3.49	2.78	0.46	10	1.83-4.17	2.79	0.72
Begeleiden van interacties	29	1.25-4.25	2.46	0.73	8	2.00-4.00	2.76 ^c	0.61	10	1.17-4.00	2.03 ^c	0.89
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	30	1.80-5.00	3.65	0.88	8	2.60-5.00	3.83	0.71	10	1.40-4.80	3.30	1.17
Materiaal	30	1.88-4.38	3.01	0.73	8	2.25-4.13	3.16	0.71	10	1.75-3.88	2.84	0.71
Proceskwaliteit	30	2.14-5.00	4.21	0.72	8	1.86-5.00	4.13	1.18	10	2.71-5.00	4.29	0.76
Organisatorisch	30	1.75-4.50	3.05	0.68	8	2.33-4.00	3.18	0.64	10	2.27-4.17	2.95	0.69

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 4.16 Relatie kwaliteit en doelgroep in de BSO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – verdeling niet-westerse achtergrond

CLASS	BSO Niet-westerse achtergrond 0-15%				BSO Niet-westerse achtergrond 15-30%				BSO Niet-westerse achtergrond >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	28	3.75-6.75	5.47	0.83	9	4.00-6.00	5.67	0.65	14	4.75-7.00	5.81	0.58
Sensitiviteit van de PM'er	28	3.75-6.75	5.30 ^a	0.86	9	4.50-7.00	6.00 ^a	1.05	14	4.25-7.00	5.55	0.69
Aandacht voor kindperspectief	28	3.75-7.00	5.34	0.79	9	4.25-6.25	5.58	0.63	14	4.25-6.50	5.46	0.67
Begeleiden van gedrag	28	4.00-6.75	5.45	0.75	9	3.75-7.00	5.61	1.05	14	4.50-6.50	5.52	0.62
Faciliteren leren en ontwikkeling	28	1.75-4.13	2.88	0.57	9	2.38-4.25	3.13	0.61	14	2.00-4.25	2.84	0.61
Kwaliteit van feedback	28	1.00-4.25	2.28	0.87	9	1.75-3.25	2.61	0.49	14	1.33-4.00	2.36	0.82
Stimuleren van taalontwikkeling	28	1.50-4.00	2.67	0.71	9	2.25-3.50	2.86	0.44	14	2.00-4.00	2.96	0.50
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	27	2.63-5.00	3.71	0.64	9	3.13-4.50	3.78	0.42	14	3.13-4.83	3.88	0.47
Respect voor autonomie	27	2.63-4.17	3.38 ^b	0.40	9	2.75-3.92	3.36 ^c	0.34	14	3.17-4.67	3.79 ^{bc}	0.42
Structureren en grenzen stellen	27	2.25-5.00	3.50	0.65	9	2.63-4.21	3.66	0.49	14	2.50-4.50	3.76	0.63
Praten en uitleggen	27	2.25-4.75	3.49	0.65	9	3.00-4.17	3.48	0.39	14	2.75-4.67	3.58	0.56
Ontwikkelingsstimulering	27	1.50-4.00	2.63	0.72	9	1.67-3.50	2.44	0.58	14	2.25-4.17	2.89	0.53
Begeleiden van interacties	27	1.25-4.25	2.41	0.68	9	1.17-3.00	1.91 ^d	0.57	14	1.43-4.00	2.74 ^d	0.86
BSO-schaal	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en inrichting	28	1.80-5.00	3.71	0.86	9	1.40-5.00	3.47	1.17	14	2.40-4.60	3.39	0.70
Materiaal	28	1.88-4.38	2.93	0.74	9	1.75-4.13	3.10	0.69	14	1.75-4.13	3.20	0.65
Proceskwaliteit	28	2.14-5.00	4.19	0.72	9	1.86-5.00	4.27	0.99	14	2.71-5.00	4.33	0.82
Organisatorisch	28	1.75-4.50	3.00	0.67	9	2.33-4.17	3.06	0.74	14	2.27-4.17	3.20	0.57

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Bijlage gastouderopvang

Tabel 5.1 Geobserveerde kwaliteit in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - regio

CLASS	GO Regio Noord				GO Regio Oost				GO Regio Zuid				GO Regio West			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	35	4.17-7.00	5.65	0.58	39	3.00-7.00	5.70	0.87	28	4.75-7.00	5.70	0.61	34	4.25-7.00	5.56	0.62
Sensitiviteit van de PM'er	35	4.00-7.00	5.76	0.67	39	2.50-7.00	5.82	1.07	28	3.83-7.00	5.80	0.85	34	4.56-6.83	5.70	0.58
Aandacht voor kindperspectief	32	3.67-6.25	5.01	0.71	37	2.75-6.75	4.95	0.90	26	3.67-7.00	5.19	0.76	33	3.00-6.67	5.02	0.76
Begeleiden van gedrag	32	4.00-6.75	5.46	0.63	37	2.25-7.00	5.49	1.17	26	4.25-7.00	5.68	0.86	33	3.25-6.67	5.44	0.81
Faciliteren leren en ontwikkeling	35	1.50-5.75	3.16 ^a	0.78	39	1.00-5.50	3.26	0.88	28	1.63-6.00	3.63 ^a	0.99	34	1.75-6.25	3.52	1.05
Kwaliteit van feedback	32	1.25-3.83	2.37 ^b	0.75	37	1.00-5.00	2.48 ^c	0.92	26	1.00-5.33	2.98 ^{bc}	1.12	33	1.25-5.00	2.81	0.94
Stimuleren van taalontwikkeling	35	1.50-5.00	3.04	0.75	39	1.33-4.50	3.01 ^d	0.76	28	2.17-6.00	3.37	0.93	34	1.89-5.50	3.40 ^d	0.92
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	15	3.00-6.75	5.39	1.00	17	4.00-6.50	5.44	0.79	19	3.50-7.00	5.57	0.84	21	3.50-7.00	5.14	0.85
Respect voor autonomie	15	3.75-6.00	4.67	0.68	17	3.67-6.25	4.99	0.81	19	3.75-6.25	5.07	0.72	21	3.00-7.00	4.66	0.88
Structureren en grenzen stellen	13	3.75-7.00	5.71	1.01	13	3.00-7.00	5.51	1.33	15	2.75-7.00	5.45	1.14	18	2.75-7.00	5.52	1.08
Praten en uitleggen	15	3.00-6.67	4.43	0.94	17	3.00-6.33	4.58	0.98	19	3.50-6.20	4.82	0.87	21	2.75-6.75	4.38	0.94
Ontwikkelingsstimulering	15	2.00-5.00	3.48	0.95	17	1.50-5.25	3.70	1.17	19	1.67-5.80	3.50	1.30	21	1.00-6.00	3.57	1.18
Begeleiden van interacties	14	1.00-4.00	2.37 ^e	1.04	14	1.00-4.67	2.41 ^f	1.25	16	1.00-6.00	3.76 ^{ef}	1.46	21	1.00-5.50	2.75	1.35
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	35	1.50-6.17	4.20	1.17	39	2.50-6.50	4.64	1.01	28	3.17-6.83	4.72	0.77	34	2.67-6.17	4.70	0.84
Taal	35	2.33-7.00	4.72	1.38	39	1.67-7.00	5.07	1.41	28	2.00-7.00	4.82	1.13	34	2.00-7.00	4.54	1.52
Activiteiten	35	1.73-5.64	3.85	1.02	39	1.70-6.18	4.06	1.20	28	1.50-6.45	3.72	1.07	34	2.10-5.36	4.16	0.85
Interactie	35	2.75-7.00	5.96	1.01	39	2.50-7.00	5.72	1.14	28	2.00-7.00	5.64	1.28	34	1.25-7.00	5.68	1.29
Programma	35	2.00-7.00	5.29	1.63	39	2.33-7.00	5.95	1.20	28	1.67-7.00	5.70	1.32	34	2.33-7.00	5.97	1.20

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 5.10 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum en max 5% versus > 5%) in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal

CLASS	GO op of onder maximum				GO boven maximum				GO max 5% boven maximum				GO > 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	102	3.00-7.00	5.54 ^a	0.68	32	4.75-7.00	6.00 ^a	0.59	105	3.00-7.00	5.56 ^b	0.69	29	4.75-7.00	5.98 ^b	0.60
Sensitiviteit van de PM'er	102	2.50-7.00	5.66 ^c	0.85	32	4.75-7.00	6.13 ^c	0.62	105	2.50-7.00	5.68 ^d	0.85	29	4.75-7.00	6.09 ^d	0.63
Aandacht voor kindperspectief	96	2.75-7.00	4.97	0.79	30	3.00-6.50	5.18	0.76	99	2.75-7.00	4.98	0.78	27	3.00-6.50	5.17	0.78
Begeleiden van gedrag	96	2.25-7.00	5.40 ^e	0.90	30	3.25-7.00	5.83 ^e	0.84	99	2.25-7.00	5.42	0.90	27	3.25-7.00	5.80	0.87
Faciliteren leren en ontwikkeling	102	1.00-6.25	3.28 ^f	0.85	32	1.63-5.75	3.69 ^f	1.15	105	1.00-6.25	3.31	0.85	29	1.63-5.75	3.65	1.19
Kwaliteit van feedback	96	1.00-5.33	2.55 ^g	0.85	30	1.25-5.00	2.97 ^g	1.17	99	1.00-5.33	2.58	0.88	27	1.25-5.00	2.91	1.17
Stimuleren van taalontwikkeling	102	1.33-6.00	3.11	0.77	32	1.50-5.50	3.44	1.03	105	1.33-6.00	3.13	0.78	29	1.50-5.50	3.40	1.07
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	54	3.00-7.00	5.25 ^h	0.90	17	4.50-6.75	5.78 ^h	0.63	56	3.00-7.00	5.28 ⁱ	0.90	15	4.50-6.75	5.74 ⁱ	0.65
Respect voor autonomie	54	3.00-7.00	4.71 ^j	0.79	17	4.00-6.25	5.31 ^j	0.62	56	3.00-7.00	4.73	0.78	15	4.00-6.25	5.33	0.66
Structureren en grenzen stellen	44	2.75-7.00	5.47	1.04	15	2.75-7.00	5.76	1.32	46	2.75-7.00	5.52	1.06	13	2.75-7.00	5.61	1.35
Praten en uitleggen	54	2.75-6.75	4.46	0.93	17	3.00-6.67	4.84	0.94	56	2.75-6.75	4.51	0.96	15	3.00-6.20	4.73	0.87
Ontwikkelingsstimulering	54	1.00-6.00	3.47	1.13	17	2.00-5.80	3.87	1.22	56	1.00-6.00	3.51	1.13	15	2.00-5.80	3.78	1.27
Begeleiden van interacties	51	1.00-5.50	2.71	1.23	13	1.00-6.00	3.21	1.80	53	1.00-5.50	2.73	1.22	11	1.00-6.00	3.21	1.96
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	102	1.50-6.83	4.48	1.03	32	3.17-6.17	4.81	0.85	105	1.50-6.83	4.49	1.03	29	3.17-6.17	4.81	0.84
Taal	102	1.67-7.00	4.73	1.36	32	2.67-7.00	5.04	1.46	105	1.67-7.00	4.78	1.38	29	2.67-7.00	4.90	1.45
Activiteiten	102	1.50-6.45	3.95	1.06	32	2.00-5.91	3.95	1.05	105	1.50-6.45	3.98	1.07	29	2.00-5.55	3.84	0.98
Interactie	102	2.50-7.00	5.78	1.12	32	1.25-7.00	5.63	1.35	105	2.50-7.00	5.80	1.12	29	1.25-7.00	5.53	1.37
Programma	102	2.00-7.00	5.75	1.38	32	1.67-7.00	5.64	1.35	105	2.00-7.00	5.77	1.38	29	1.67-7.00	5.55	1.37

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 5.11 Verschillen in uurprijs (op of onder versus boven maximum) in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – stedelijkheidsgraad

CLASS	GO LANDELIJK								GO STEDELIJK							
	Op of onder maximum				Boven maximum				Op of onder maximum				Boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	46	3.00-7.00	5.55 ^a	0.71	17	5.25-7.00	6.06 ^a	0.55	56	4.00-7.00	5.54 ^b	0.67	15	4.75-7.00	5.94 ^b	0.65
Sensitiviteit van de PM'er	46	2.50-7.00	5.65	0.83	17	5.17-6.75	6.08	0.53	56	3.00-7.00	5.67 ^c	0.87	15	4.75-7.00	6.19 ^c	0.73
Aandacht voor kindperspectief	44	2.75-6.00	4.98	0.70	15	4.00-6.00	5.19	0.62	52	3.50-7.00	4.96	0.86	15	3.00-6.50	5.18	0.91
Begeleiden van gedrag	44	2.25-6.75	5.40	0.80	15	4.50-6.75	5.81	0.54	52	2.33-7.00	5.40	0.99	15	3.25-7.00	5.86	1.08
Faciliteren leren en ontwikkeling	46	1.00-6.00	3.30	0.77	17	2.00-5.75	3.53	1.08	56	1.50-6.25	3.27 ^d	0.91	15	1.63-5.75	3.88 ^d	1.25
Kwaliteit van feedback	44	1.33-4.00	2.52	0.71	15	1.25-4.25	2.58	0.88	52	1.00-5.33	2.58 ^e	0.96	15	1.50-5.00	3.36 ^e	1.33
Stimuleren van taalontwikkeling	46	1.33-5.25	3.04	0.66	17	1.50-5.00	3.18	0.93	56	1.67-6.00	3.18 ^f	0.86	15	2.00-5.50	3.72 ^f	1.09
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	23	3.00-6.75	5.11 ^g	0.98	10	4.50-6.50	5.76 ^g	0.61	31	3.50-7.00	5.36	0.85	7	5.00-6.75	5.80	0.70
Respect voor autonomie	23	3.67-6.25	4.66	0.69	10	4.00-6.17	5.20	0.63	31	3.00-7.00	4.75	0.87	7	4.50-6.25	5.47	0.62
Structureren en grenzen stellen	19	3.40-7.00	5.59	1.05	8	5.00-7.00	6.23	0.70	25	2.75-7.00	5.37	1.05	7	2.75-7.00	5.23	1.69
Praten en uitleggen	23	3.00-6.33	4.40	0.85	10	3.88-6.67	4.76	0.89	31	2.75-6.75	4.52	0.99	7	3.00-6.20	4.96	1.06
Ontwikkelingsstimulering	23	1.67-5.75	3.50	1.06	10	2.25-5.25	3.89	1.25	31	1.00-6.00	3.45	1.19	7	2.00-5.80	3.84	1.27
Begeleiden van interacties	21	1.00-5.50	2.59	1.28	8	1.00-5.50	2.78	1.55	30	1.00-5.25	2.79	1.22	5	1.00-6.00	3.90	2.13
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	46	1.50-6.00	4.49 ^h	0.94	17	3.17-6.17	5.03 ^h	0.83	56	2.17-6.83	4.46	1.10	15	3.50-6.17	4.56	0.83
Taal	46	2.00-7.00	4.88	1.20	17	2.67-7.00	5.00	1.54	56	1.67-7.00	4.61	1.48	15	2.67-7.00	5.09	1.42
Activiteiten	46	1.73-6.18	4.14	0.92	17	2.00-5.64	3.88	1.12	56	1.50-6.45	3.80	1.15	15	2.40-5.91	4.03	1.00
Interactie	46	4.00-7.00	6.11	0.81	17	4.25-7.00	5.85	0.86	56	2.50-7.00	5.51	1.27	15	1.25-7.00	5.38	1.74
Programma	46	2.33-7.00	5.81	1.29	17	3.00-7.00	5.43	1.11	56	2.00-7.00	5.70	1.47	15	1.67-7.00	5.87	1.58

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 5.12 Verschillen in uurprijs (max 5% versus > 5%) in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal – stedelijkheidsgraad

CLASS	GO LANDELIJK								GO STEDELIJK							
	Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum				Max 5% boven maximum				> 5% boven maximum			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	48	3.00-7.00	5.57	0.71	15	5.25-7.00	6.05	0.56	57	4.00-7.00	5.56	0.67	14	4.75-7.00	5.90	0.66
Sensitiviteit van de PM'er	48	2.50-7.00	5.68	0.83	15	5.17-6.75	6.04	0.53	57	3.00-7.00	5.69	0.88	14	4.75-7.00	6.15	0.74
Aandacht voor kindperspectief	46	2.75-6.00	5.00	0.70	13	4.00-6.00	5.17	0.61	53	3.50-7.00	4.96	0.85	14	3.00-6.50	5.17	0.94
Begeleiden van gedrag	46	2.25-6.75	5.43	0.79	13	4.50-6.75	5.78	0.56	53	2.33-7.00	5.42	0.99	14	3.25-7.00	5.81	1.11
Faciliteren leren en ontwikkeling	48	1.00-6.00	3.33	0.78	15	2.00-5.75	3.46	1.10	57	1.50-6.25	3.29 ^a	0.92	14	1.63-5.75	3.85 ^a	1.29
Kwaliteit van feedback	46	1.33-4.00	2.54	0.73	13	1.25-4.25	2.52	0.84	53	1.00-5.33	2.62 ^b	0.99	14	1.50-5.00	3.27 ^b	1.34
Stimuleren van taalontwikkeling	48	1.33-5.25	3.06	0.66	15	1.50-5.00	3.14	0.97	57	1.67-6.00	3.19	0.86	14	2.00-5.50	3.68	1.12
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	25	3.00-6.75	5.19	0.97	8	4.50-6.50	5.69	0.65	31	3.50-7.00	5.36	0.85	7	5.00-6.75	5.80	0.70
Respect voor autonomie	25	3.67-6.25	4.70	0.68	8	4.00-6.17	5.21	0.71	31	3.00-7.00	4.75	0.87	7	4.50-6.25	5.47	0.62
Structureren en grenzen stellen	21	3.40-7.00	5.70	1.06	6	5.00-7.00	6.06	0.72	25	2.75-7.00	5.37	1.05	7	2.75-7.00	5.23	1.69
Praten en uitleggen	25	3.00-6.67	4.50	0.93	8	3.88-5.75	4.53	0.67	31	2.75-6.75	4.52	0.99	7	3.00-6.20	4.96	1.06
Ontwikkelingsstimulering	25	1.67-5.75	3.58	1.07	8	2.25-5.25	3.73	1.35	31	1.00-6.00	3.45	1.19	7	2.00-5.80	3.84	1.27
Begeleiden van interacties	23	1.00-5.50	2.64	1.24	6	1.00-5.50	2.64	1.78	30	1.00-5.25	2.79	1.22	5	1.00-6.00	3.90	2.13
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	48	1.50-6.00	4.53	0.94	15	3.17-6.17	4.98	0.87	57	2.17-6.83	4.45	1.10	14	3.50-6.17	4.63	0.81
Taal	48	2.00-7.00	4.94	1.22	15	2.67-7.00	4.82	1.53	57	1.67-7.00	4.64	1.49	14	2.67-7.00	4.98	1.40
Activiteiten	48	1.73-6.18	4.16	0.93	15	2.00-5.55	3.80	1.09	57	1.50-6.45	3.84	1.17	14	2.40-5.20	3.89	0.89
Interactie	48	4.00-7.00	6.12	0.80	15	4.25-7.00	5.78	0.87	57	2.50-7.00	5.54	1.28	14	1.25-7.00	5.27	1.75
Programma	48	2.33-7.00	5.82	1.27	15	3.00-6.67	5.33	1.11	57	2.00-7.00	5.73	1.47	14	1.67-7.00	5.79	1.61

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 5.14 Relatie kwaliteit en doelgroep in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingschaal - stedelijkheidsgraad

CLASS	GO LANDELIJK								GO STEDELIJK							
	Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers		Lage SES		Hoge SES		Niet-westers		Westers	
	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Positief klimaat	58	-.218 ⁺	58	.218 ⁺	58	-.182	58	.192	61	-.201	60	.186	60	-.084	59	.055
Sensitiviteit van de PM'er	58	-.084	58	.084	58	-.137	58	.148	61	-.255 [*]	60	.229 ⁺	60	.069	59	-.129
Aandacht voor kindperspectief	54	-.003	54	.003	54	-.246 ⁺	54	.265 ⁺	58	-.096	58	.096	57	-.103	57	.137
Begeleiden van gedrag	54	-.076	54	.076	54	-.215	54	.216	58	-.180	58	.180	57	-.176	57	.219
Faciliteren leren en ontwikkeling	58	-.124	58	.124	58	.014	58	-.007	61	-.138	60	.126	60	-.124	59	.138
Kwaliteit van feedback	54	-.072	54	.072	54	-.124	54	.128	58	-.103	58	.103	57	-.135	57	.188
Stimuleren van taalontwikkeling	58	-.170	58	.170	58	.037	58	-.036	61	-.146	60	.107	60	-.087	59	.117
NCKO-schalen	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Sensitieve responsiviteit	32	-.231	32	.231	32	.140	32	-.146	33	-.025	33	.025	32	-.008	32	-.076
Respect voor autonomie	32	-.096	32	.096	32	.086	32	-.113	33	-.214	33	.214	32	-.062	32	.004
Structureren en grenzen stellen	26	.353 ⁺	26	-.353 ⁺	26	.020	26	-.037	27	.081	27	-.081	26	-.135	26	.112
Praten en uitleggen	32	-.215	32	.215	32	.240	32	-.254	33	-.277	33	.277	32	-.220	32	.283
Ontwikkelingsstimulering	32	-.198	32	.198	32	-.035	32	.019	33	-.273	33	.273	32	-.145	32	.146
Begeleiden van interacties	28	-.236	28	.236	28	.233	28	-.209	31	-.240	31	.240	30	-.273	30	.383 [*]
FCCERS-R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R
Ruimte en meubilering	58	.060	58	-.060	58	-.208	58	.192	61	-.104	61	.157	61	.057	61	-.067
Taal	58	-.004	58	.004	58	-.160	58	.152	61	-.234 ⁺	61	.314 [*]	61	.046	61	-.037
Activiteiten	58	.024	58	-.024	58	-.204	58	.187	61	-.064	61	.098	61	-.015	61	.005
Interactie	58	-.120	58	.120	58	-.022	58	.039	61	-.126	61	.144	61	.087	61	-.078
Programma	58	.030	58	-.030	58	-.081	58	.087	61	.002	61	.034	61	.113	61	-.103

⁺ $p < .10$, ^{*} $p < .05$, ^{**} $p < .01$

Tabel 5.15 Relatie kwaliteit en doelgroep in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschaal – verdeling SES

CLASS	GO Lage SES 0-15%				GO Lage SES 15-30%				GO Lage SES >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	91	4.00-7.00	5.79 ^a	0.62	11	3.00-6.50	5.27 ^a	1.01	16	4.13-6.50	5.43	0.58
Sensitiviteit van de PM'er	91	3.67-7.00	5.88	0.73	11	2.50-7.00	5.44	1.21	16	3.00-6.75	5.46	0.89
Aandacht voor kindperspectief	87	3.00-7.00	5.10	0.77	10	2.75-6.00	4.88	0.99	14	3.50-6.67	5.07	0.84
Begeleiden van gedrag	87	2.33-7.00	5.57	0.84	10	2.25-6.50	5.21	1.25	14	2.50-6.67	5.31	1.13
Faciliteren leren en ontwikkeling	91	1.63-6.00	3.48 ^b	0.92	11	1.00-4.00	2.83 ^b	1.03	16	2.17-4.25	3.26	0.67
Kwaliteit van feedback	87	1.25-5.33	2.74	0.97	10	1.25-3.50	2.29	0.68	14	1.00-4.50	2.64	0.97
Stimuleren van taalontwikkeling	91	1.50-6.00	3.30	0.85	11	1.33-4.25	2.87	0.79	16	1.75-4.50	3.06	0.80
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	49	3.00-7.00	5.45	0.89	5	3.50-5.40	4.78	0.76	11	3.67-7.00	5.41	0.84
Respect voor autonomie	49	3.33-7.00	4.96	0.83	5	3.00-5.20	4.31	0.80	11	4.00-6.00	4.75	0.58
Structureren en grenzen stellen	41	2.75-7.00	5.45	1.21	4	5.00-6.00	5.25	0.50	8	5.00-7.00	5.96	0.88
Praten en uitleggen	49	3.00-6.75	4.68	0.95	5	2.75-5.00	4.24	0.92	11	3.00-5.75	4.22	1.02
Ontwikkelingsstimulering	49	2.00-6.00	3.76	1.11	5	1.00-3.83	2.88	1.31	11	1.50-4.80	3.34	1.18
Begeleiden van interacties	44	1.00-6.00	2.99	1.43	5	1.75-4.25	3.10	0.96	10	1.00-4.25	2.18	1.34
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	91	2.50-6.83	4.68 ^c	0.92	11	2.17-4.83	3.83 ^{cd}	0.88	16	2.67-6.00	4.59 ^d	0.97
Taal	91	2.00-7.00	5.01 ^e	1.32	11	1.67-6.67	3.91 ^e	1.76	16	2.00-7.00	4.71	1.51
Activiteiten	91	2.00-6.45	4.11 ^f	1.03	11	1.70-4.64	3.14 ^{fg}	0.89	16	1.50-5.91	4.03 ^g	1.14
Interactie	91	1.25-7.00	5.89 ^h	1.17	11	2.75-6.75	4.86 ^h	1.41	16	4.25-7.00	5.42	0.88
Programma	91	1.67-7.00	5.84	1.39	11	2.67-7.00	5.11	1.39	16	2.33-7.00	5.92	1.16

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Tabel 5.16 Relatie kwaliteit en doelgroep in de GO op basis van de CLASS, NCKO-schalen en Omgevingsschaal – verdeling niet-westerse achtergrond

CLASS	GO Niet-westerse achtergrond 0-15%				GO Niet-westerse achtergrond 15-30%				GO Niet-westerse achtergrond >30%			
	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Positief klimaat	91	3.00-7.00	5.76	0.70	4	4.61-5.67	5.22	0.50	23	4.25-6.50	5.53	0.56
Sensitiviteit van de PM'er	91	2.50-7.00	5.82	0.82	4	4.50-5.67	5.01	0.58	23	3.83-7.00	5.75	0.80
Aandacht voor kindperspectief	86	2.75-7.00	5.13	0.82	4	4.25-5.83	5.29	0.73	21	3.67-6.00	4.81	0.64
Begeleiden van gedrag	86	2.25-7.00	5.58	0.93	4	4.25-5.75	5.08	0.63	21	2.33-6.50	5.25	0.90
Faciliteren leren en ontwikkeling	91	1.00-5.75	3.45	0.92	4	2.25-3.75	2.97	0.66	23	2.06-6.00	3.33	0.90
Kwaliteit van feedback	86	1.00-5.33	2.74	0.98	4	1.83-3.25	2.54	0.60	21	1.33-4.50	2.51	0.84
Stimuleren van taalontwikkeling	91	1.33-6.00	3.27	0.87	4	1.89-3.42	2.74	0.75	23	2.17-5.25	3.25	0.81
NCKO-schalen	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Sensitieve responsiviteit	46	3.00-7.00	5.36	0.89	3	4.75-5.00	4.92	0.14	15	4.00-7.00	5.70	0.75
Respect voor autonomie	46	3.33-7.00	4.89	0.85	3	3.75-5.00	4.50	0.66	15	4.00-6.00	5.00	0.50
Structureren en grenzen stellen	38	2.75-7.00	5.54	1.18	2	4.00-5.25	4.63	0.88	12	3.00-7.00	5.64	1.05
Praten en uitleggen	46	3.00-6.75	4.58	0.87	3	3.00-5.00	3.83	1.04	15	3.00-6.67	4.81	1.11
Ontwikkelingsstimulering	46	1.50-6.00	3.74	1.15	3	2.00-4.50	2.92	1.38	15	2.00-5.00	3.56	0.93
Begeleiden van interacties	42	1.00-6.00	2.88	1.48	3	1.00-3.67	2.64	1.43	13	1.00-4.67	2.84	1.26
FCCERS-R	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD	N	Range	M	SD
Ruimte en meubilering	91	2.17-6.83	4.62	0.97	4	4.00-5.50	4.75	0.65	23	2.67-6.00	4.47	0.92
Taal	91	1.67-7.00	4.88	1.42	4	4.00-6.33	5.33	1.19	23	2.00-7.00	4.75	1.44
Activiteiten	91	1.70-6.45	4.03	1.01	4	4.55-5.18	4.86	0.28	23	1.50-5.91	3.81	1.31
Interactie	91	1.25-7.00	5.69	1.24	4	5.25-7.00	6.13	1.01	23	3.00-7.00	5.84	1.08
Programma	91	1.67-7.00	5.72	1.42	4	5.67-7.00	6.50	0.64	23	2.33-7.00	5.86	1.34

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters zijn significant verschillend van elkaar ($p < .05$).

Referenties

- Buitenhek Management & Consult (2019). *IKK monitor 2019: Raming en realisatie kosteneffecten verandering BKR kinderopvang*. Utrecht, Nederland: Buitenhek Management & Consult.
- De Jong, F., Lantinga, M., & Willering, N. (2020). *Prijzen in de kinderopvang. Een brochure voor ouders en oudercommissies*. Utrecht, Nederland: BOinK.
- De Kruif, R. E. K., Vermeer, H. J., Fukkink, R. G., Riksen-Walraven, J. M. A., Tavecchio, L. W. C., Van IJzendoorn, M. H., & Van Zeijl, J. (2007). *De nationale studie pedagogische kwaliteit kinderopvang eindrapport project 0 en 1*. Amsterdam, Nederland: Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO).
- Noailly, J. & Visser, S. (2009). The impact of market forces on child care provision: Insights from the 2005 Child Care Act in the Netherlands. *Journal of Social Policy*, 38, 47-489. doi: 10.1017/S0047279409003109
- Slot, P. L. (2018). *Structural characteristics and process quality in Early Childhood Education and Care: A literature review. OECD education working paper No. 176*. Paris, France: OECD.
- Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R., Bekkering, C. I. V., & Leseman, P.P.M. (2019). *Ontwikkelingen in de kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang - Gecombineerde metingen 2017-2019*. Utrecht, Nederland: Sardes.
- Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R. & Leseman, P.P.M. (2018). *Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang - Gecombineerde metingen 2017-2018*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Colofon

Titel	Krijgt elk kind dezelfde kwaliteit kinderopvang? Verschillen naar regio, stedelijkheidsgraad, uurprijs en de opvang van doelgroepkinderen. Gecombineerde metingen 2017-2019
Auteur	Pauline Slot, Bodine Romijn, Paulien Muller, & Paul Leseman
Datum	November 2020
Project	LKK 2020

Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang

 (030) 232 62 00

 info@monitorlkk.nl

 www.monitorlkk.nl

Universiteit Utrecht

Sardes